

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Eliška Ferencová

**MANŽELSKÉ MAJETKOVÉ REŽIMY
V ITALSKÉM A ČESKÉM PRÁVU**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ondřej Frinta, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 28. 6. 2016

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Eliška Ferencová

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Ondřeji Frintovi, Ph.D. za jeho cenné rady a připomínky. Dále děkuji svým blízkým za podporu během psaní této práce i v průběhu celého studia.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
1 Úvod	7
2 Italská právní úprava manželských majetkových režimů	10
2.1 Základní východiska a zakotvení manželských majetkových režimů	10
2.2 Manželství, sňatek a majetkové režimy (matrimonio e regimi patrimoniali tra coniugi)	11
2.3 Majetkové režimy mezi manžely (regimi patrimoniali tra coniugi)	13
2.3 Zákonný režim (comunione legale dei beni)	14
2.3.1 Vznik společného jmění a jeho povaha	14
2.3.2 Součásti společného jmění (oggetto della comunione)	16
2.3.3 Výhradní majetek (beni personali)	22
2.3.4 Odložené společné jmění (comunione de residuo)	28
2.3.5 Dluhy, jež jsou součástí společného jmění (obblighi gravanti sui beni della comunione)	32
2.3.6 Správa společného jmění (amministrazione della comunione)	34
2.4 Smluvený režim (comunione convenzionale)	37
2.4.1 Režim oddělených jmění (separazione dei beni)	40
2.4.3 Manželské smlouvy (convenzioni matrimoniali)	42
2.4.2 Majetkový fond (fondo patrimoniale)	43
2.5 Zánik společného jmění (cessazione della comunione)	47
2.6 Vypořádání společného jmění (divisione dei beni)	52
3 Česká právní úprava manželských majetkových režimů	54
3.1 Základní východiska a zakotvení manželských majetkových režimů	54
3.2 Manželské majetkové režimy	55
3.3 Zákonný režim společného jmění	60
3.3.1 Součásti společného jmění	60
3.3.2 Výhradní majetek manžela	63
3.3.3 Dluhy jako součást společného jmění	65
3.3.4 Správa společného jmění v rámci zákonného režimu	67
3.4 Smluvený režim	69
3.4.1 Režim oddělených jmění	71
3.4.2 Režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství	72
3.4.3 Režim spočívající v zúžení či rozšíření rozsahu společného jmění v zákonném režimu	73
3.4.4 Správa ve smluveném režimu	73
3.5 Režim založený rozhodnutím soudu	74

3.5.1 Správa v režimu založeném rozhodnutím soudu	76
3.6 Zánik společného jmění	76
3.7 Vypořádání společného jmění	79
4 Porovnání české a italské právní úpravy manželských majetkových režimů.....	82
4.1 Porovnání manželských majetkových režimů a přístupů k nim	82
4.2 Porovnání zákonných režimů společného jmění	85
4.2.1 Porovnání součástí společného jmění	85
4.2.2 Porovnání comunione de residuo a společného jmění	87
4.2.3 Porovnání výhradních majetků manželů.....	89
4.2.4 Porovnání dluhů jako součástí společných jmění	91
4.2.5 Porovnání správy společného jmění	95
4.3 Porovnání smluvených režimů.....	96
4.3.1 Majetkový fond (fondo patrimoniale) a jeho porovnání se svěřenským fondem	99
4.4 Porovnání režimů založených rozhodnutím soudu	101
4.5 Porovnání zániku společného jmění a jeho vypořádání.....	103
4.6 Závěrečné shrnutí.....	105
5 Závěr.....	107
Seznam právních předpisů	112
Seznam judikatury	113
Seznam literatury	115
Knižní zdroje	115
Časopisecké zdroje	120
Internetové zdroje	121

Seznam použitých zkratk

c.c. královský dekret č. 262, ze dne 16. března 1942, *codice civile*

OZ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Cass. rozhodnutí Nejvyššího soudu Italské republiky

1 Úvod

Tato práce se zabývá úpravou majetkových poměrů mezi manžely a jednotlivými majetkovými režimy, které mohou mezi manžely existovat. Téma manželských majetkových režimů jsem si vybrala z důvodu, že jde o důležitou právní oblast zasahující velké množství osob, ve které stále přetrvává řada nejasností, a proto je jí nutné věnovat dostatečnou pozornost. Toto téma je zcela zásadní pro manžele a jejich rodinu, jelikož právní úprava zvolená zákonodárcem může mít vliv nejen na manžele samotné, ale i na majetkové poměry celé rodiny. Přitom v současné době se rozhodne uzavřít manželství nadpoloviční většina obyvatel České republiky¹. Proto by měl zákonodárce k úpravě majetkových důsledků manželství přistupovat obzvláště opatrně, aby se institut manželství nestal neatraktivním, a to i z hlediska majetkových poměrů. Tato problematika však není důležitá jen z pohledu manželů. Je možné konstatovat, že alespoň základní znalosti týkající se manželských majetkových režimů by měl mít každý, kdo právně jedná s jedním či oběma manžely.

Pro komparaci české právní úpravy manželských majetkových režimů s úpravou italskou jsem se rozhodla během ročního studijního pobytu v Itálii na Univerzitě v Bologně, a stalo se tak z několika důvodů. Především se podle mého názoru jedná o problematiku, která není z pohledu české odborné literatury mnoho prozkoumaná.

Dále je nutné uvést, že na rozdíl od české právní úpravy týkající se majetkového společenství manželů, jež od prvního zakotvení do českého právního řádu prošla významnými koncepčními změnami, italská právní úprava od velké novely rodinného práva v *codice civile* z roku 1975² nedoznala markantních změn. Úpravu v *codice civile* tedy lze považovat za stabilní. Manželskému majetkovému právu je též věnována značná pozornost italskou odbornou literaturou a vztahuje se k němu i rozvinutá judikatura.

---

¹ V roce 2014 byla úhrnná sňatečnost velmi nízká, první manželství do padesátého roku věku by uzavřelo pouhých 53% mužů a 61% žen. Za úhrnnou sňatečnost se přitom označuje procento osob, které by při trvání současných poměrů uzavřelo do padesátého roku věku svůj první sňatek. Blíže viz <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky-2014>. [navštíveno dne 15. 1.2016]

² Zákon č. 151 ze dne 19. 5. 1975.

V právní úpravě v *codice civile* vztahující se k majetkovým poměrům mezi manžely, se též odráží přístup italské společnosti k institutu manželství a dalším souvisejícím otázkám. Italská společnost bývá považována za společnost konzervativní, vyznačující se větší soudržností rodiny. Je nasnadě konstatovat, že italská společnost je stále ještě v některých aspektech ovlivněna postoji katolické církve k institutu manželství a na manželství a rozvody tedy italská společnost nahlíží odlišně³, než jsme tomu zvyklí v České republice. Tento spíše sociologický aspekt se však odráží i v právní úpravě, a vnáší tak jiný úhel pohledu na danou problematiku.

Také se domnívám, že komparace italského práva týkajícího se majetkových režimů mezi manžely s právem českým poskytuje nejen lepší porozumění jednotlivým institutům a režimům, ale též umožňuje kriticky zhodnotit oba zkoumané právní řády a poukázat na nedostatky určité právní úpravy. Nadto může poskytnout inspiraci pro to, jak postupovat *de lege ferenda*.

Tato diplomová práce je rozdělena na tři části. První a nejrozsáhlejší část je věnována právu italskému. Zabývá se základními východisky italského právního řádu a zakotvením manželských majetkových režimů v *codice civile* vydaném královským dekretem č. 262 dne 16. 3. 1942. Tato část práce se zabývá majetkovými režimy upravenými italským zákonodárcem, tedy zákonným režimem společného jmění a smluvenými režimy. Italský zákonodárce také upravuje režim založený rozhodnutím soudu, přestože ho tak výslovně nepojmenovává. V rámci zákonného režimu se pak zabývám jednotlivými součástmi společného jmění, tedy aktivy a pasivy, majetkem, který se stává součástí společného jmění až při zániku manželství, a výhradním majetkem manžela, a to s přihlédnutím k rozsáhlé judikatuře, která se k jednotlivým součástem vztahuje. Dále se v této části věnuji pravidlům správy společného jmění, od kterých se manželé nemohou smluvně odchýlit, a též smluveným režimům, kdy je naopak manželům ponechána smluvní volnost. Následně je proveden rozbor zániku

---

³ V roce 2014 uzavřeli obyvatelé ČR celkem 45,6 tisíc manželství a Ministerstvem spravedlnosti ČR bylo evidováno 26,8 tisíc rozvodů. Naopak v Itálii bylo v roce 2014 uzavřeno přibližně 189,8 tisíc manželství a evidováno 52,3 tisíce rozvodů. Blíže viz <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky-2014>. [navštíveno dne 15. 1.2016], ISTITUTO NAZIONALE DI STATISTICA. Anno 2014. *Matrimoni, separazioni e divorzi*. ISTAT.it [online] [cit. 25. 10. 2015] Dostupné z: <http://www.istat.it/it/files/2015/11/Matrimoni-separazioni-e-divorzi-2014.pdf?title=Matrimoni%2C+separazioni+e+divorzi+-+12%2Fnov%2F2015+-+Testo+integrale.pdf>

společného jmění a jeho vypořádání. Tato část diplomové práce, jež analyzuje italský přístup k manželským majetkovým režimům, využívá bohatou italskou judikaturu (zejména rozhodnutí Nejvyššího soudu Italské republiky) osvětlující výklad jednotlivých ustanovení *codice civile*, bez níž by rozbor těchto ustanovení nemohl být kompletní. Při překladu italských textů vycházím z české právní terminologie, v některých případech však zachovávám terminologii užívanou v *codice civile*, a to především z toho důvodu, že zmíněné instituty české právo nezná.

V druhé části práce se zabývám současnou právní úpravou obsaženou v občanském zákoníku, zákoně č. 89/2012 Sb., jenž nabyl účinnosti 1. 1. 2014. I zde analyzuji jednotlivé majetkové režimy vymezené zákonodárcem, tedy zákonný režim společného jmění, smluvený režim a režim založený rozhodnutím soudu a pravidla správy v rámci těchto režimů. K právní úpravě, jež byla zakotvena občanským zákoníkem, zákonem č. 40/1964 Sb., přihlížím v této komparační práci jen tehdy, je-li to důvodné z hlediska účelu této práce.

Ve třetí části práce se zabývám komparací italské a české právní úpravy manželských majetkových režimů, poukazuji na některé shodné znaky zkoumaných právních úprav, ale zejména provádím rozbor nejvýraznějších odlišností právní úpravy obsažené v *codice civile* a občanském zákoníku. Při porovnání pak analyzuji pozitivní i negativní dopady, které mohou přinášet zákonodárcem zvolená řešení. Také zde vyjadřuji své subjektivní názory k jednotlivým právním úpravám a navrhuji možná řešení *de lege ferenda*.

2 Italská právní úprava manželských majetkových režimů

2.1 Základní východiska a zakotvení manželských majetkových režimů

Základní principy ochrany rodiny a jejích příslušníků, na kterých je založen celý italský právní řád, jsou zakotveny v Ústavě Italské republiky, zákoně číslo 298 ze dne 27. 12. 1947. Kromě uznání práv rodiny, úpravy povinností a práv rodičů, ochrany dětí narozených v manželství i mimo něj, ochrany mateřství a práva na hmotné zabezpečení rodiny, obsahuje italská Ústava i ustanovení vztahující se na majetkové a jiné poměry panující mezi manžely. Článek 29 odst. 2 italské Ústavy stanoví: „*Manželství je založeno na právní a osobní rovnosti manželů a jakékoli omezení této rovnosti může být upraveno pouze zákonem k ochraně rodiny.*” Na ústavní rovině byl tedy opuštěn princip hierarchického uspořádání rodiny prosazovaný fašistickým režimem vycházející z nadřazenosti muže a byla zakotvena rovnost muže a ženy v manželství.⁴

Hlavní těžiště právní úpravy majetkových režimů se nachází v *codice civile* – italském občanském zákoníku, schváleném královským dekretem číslo 262 ze dne 16. 3. 1942. Po skončení druhé světové války byl zákoník významně revidován, aby z něj byly odstraněny fašistické normy, a poté byl v průběhu let často přímo i nepřímo novelizován. Z nejvýznamnějších novelizací je třeba zmínit zejména zákon o adopci⁵, který byl přijat v roce 1967, a skutečnost, že až v roce 1970 byla v Itálii poprvé uzákoněna možnost rozvodu manželství⁶.

K další rozsáhlé a velmi významné novele rodinného práva došlo v roce 1975 na základě zákona č. 151 ze dne 19. 5. 1975. V souvislosti se sociálními a ekonomickými změnami ve společnosti a potřebou modernizace některých institutů byl opuštěn koncept manžela, který vystupoval jako hlava rodiny, a byl tudíž oprávněn k výkonu manželské moci nad manželkou; byla zakotvena stejná práva a povinnosti pro oba manžele, stejně jako právo obou manželů rozhodovat o způsobu vedení společného

---

⁴ ALPA, Guido. *Istituzioni di diritto privato*. III. edizione. Torino: UTET, 2001, str. 649.

POCAR, Valerio; RONFANI, Paola. *La famiglia e il diritto*. III. edizione. Bari: Laterza, 2008, str. 29.

⁵ Zákon č. 431 ze dne 5. 6. 1967, o adopci nezletilých.

⁶ Zákon č. 898 ze dne 1. 12. 1970, o rozvodu.

života a také určovat místo společné domácnosti na základě společné dohody⁷. Dále došlo ke zlepšení postavení nemanželských dětí, přestože nebylo dosaženo úplné rovnosti jejich práv s právy manželských dětí⁸; byl zakázán institut věna⁹ a nově byly zařazeny do *codice civile* i normy týkající se rodinného závodu¹⁰.

Tato reforma *codice civile* také zcela převrátila koncepci zákonného majetkového režimu. Až do roku 1975 se majetkové poměry mezi manžely v případě neexistující manželské smlouvy řídily režimem oddělených jmění¹¹, přičemž smluvně bylo možné založit společné jmění, které bylo tvořeno majetkem nabytým za trvání manželství a jeho přírůstky. Jiné smluvené režimy mezi manžely byly do roku 1975 zakázány. Po této reformě však bylo za zákonný režim namísto režimu oddělených jmění prohlášeno článkem 159 c.c. společné jmění.

2.2 Manželství, sňatek a majetkové režimy (matrimonio e regimi patrimoniali tra coniugi)

Pojem manželství (*matrimonio*) má v italštině dva významy – může být použit ve smyslu právního jednání, anebo právního poměru. Jako právní jednání, neboli sňatek, je pojem upraven v čl. 107 c.c. jako *souhlas v příslušné formě s uzavřením manželství udělený osobami opačného pohlaví s tím, aby se vzájemně pojaly za manžela a manželku*. Manželství jako právní poměr dle čl. 149 c.c. je založeno sňatkem manželů a trvá až do smrti jednoho z nich, nebo do okamžiku, kdy nastane jiná skutečnost, se kterou zákon spojuje zánik manželství.

---

⁷ Řešení neshod manželů ohledně způsobu vedení společného života a místa společné domácnosti náleží soudu. Soud rozhoduje po vyslechnutí obou manželů, a případně také jejich dětí, které s nimi žijí ve společné domácnosti a dovršily věk šestnácti let, tak, aby řešení bylo co nejvhodnější vzhledem k potřebám rodiny.

⁸ Naproti tomu na území Československé republiky došlo ke zrovnoprávnění manželských a nemanželských dětí na základě zákona o právu rodinném, z. č. 265/1949 Sb. Srov. RADVANOVÁ, Senta; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 1999, str. 93. POCAR, Valerio; RONFANI, Paola. *La famiglia e il diritto*. III. edizione. Bari: Laterza, 2008, str. 50.

⁹ Čl. 166 bis c.c.

¹⁰ Čl. 230 bis an. c.c.

¹¹ *Codice civile* ve svém původním znění navazoval na právní úpravu občanského zákoníku Italského království ze dne 2. 4. 1865, zákona č. 2215, jenž byl přijat v průběhu sjednocování Itálie.

Italský zákonodárce uznává dva druhy sňatků, a to sňatek civilní upravený v *codice civile*, nebo katolický, který je upraven kanonickým právem¹² – ten má občanskoprávní důsledky uznané státem, pokud dojde k jeho zápisu do knihy manželství u matričního úřadu.¹³ Jiné církevní formy sňatku (*matrimonio accatolico*) nejsou považovány za třetí druh, jelikož se na ně zcela vztahuje úprava v *codice civile*. Orgány církví vymezených zákonem¹⁴ pak vystupují jako osoby státem zmocněné k provedení sňatečného obřadu, ale jednotlivé církve nemohou vydávat právní předpisy, které by manželství regulovaly, s výjimkou již zmíněné katolické církve.¹⁵

S uzavřením manželství a jeho trváním jsou spojeny majetkové důsledky, které *codice civile* upravuje v části „Manželství“, v hlavě šesté „O majetkovém režimu rodiny“. Podle ustálené definice rodinný majetkový režim představuje *právní úpravu práv a povinností manželů a rodinných příslušníků ve vztahu k nabytí a správě majetku*.¹⁶ Hlavní ustanovení upravující majetkové režimy mezi manžely se nachází v již zmíněné hlavě šesté „O majetkovém režimu rodiny“ *codice civile*, přesto je nutno upozornit na to, že hlava šestá neobsahuje jejich úplnou úpravu.

Tato ustanovení musí být vždy vykládána v souladu s článkem 143 a 144 c.c. hlavy čtvrté „O právech a povinnostech, které vznikají z manželství“, v části „Manželství“ *codice civile*. Někdy bývají tato dvě ustanovení označována za primární majetkový režim; tyto kogentní normy určují takzvané *momento contributivo* (okamžik vzniku povinnosti přispívání a rozhodování) a stanoví, že okamžikem uzavření manželství jsou oba dva manželé povinni přispívat na zaopatřování potřeb rodiny, a to každý vzhledem k vlastnímu majetku a schopnosti vykonávat zaměstnání či domácí práce, a dále právo spolurozhodovat o tom, jakým směrem se bude ubírat jejich rodinný

---

¹² Vztahy mezi italským státem a katolickou církví byly upraveny v konkordátech z let 1929 a 1984. V konkordátu mezi Svatým stolcem a Itálií ze dne 12. 2. 1929 byla uzákoněna nová forma sňatku, kterému jsou přiznány občanskoprávní účinky. Touto formou je katolický sňatek (*matrimonio concordatario*) uzavřený před zástupcem katolické církve. Jelikož z pohledu katolické církve takové manželství není možné rozvést, jsou příslušné k rozvodu a odluce soudy civilní, ostatní věci týkající se katolického manželství ovšem řeší církevní soudy. Blíže viz DI MARZIO, Paolo. *Il matrimonio concordatario e gli altri matrimoni religiosi con effetti civili*. Padova: CEDAM, 2008. BARBIERA, Lelio. *Il matrimonio: matrimonio civile, canonico, concordatario, degli acatolici, obblighi coniugali, separazione, divorzio, regimi patrimoniali del matrimonio*. Padova: CEDAM, 2006, str. 107-233.

¹³ DE VERGOTTINI, Giuseppe. *Diritto costituzionale*. VIII. edizione. Padova: CEDAM, 2012, str. 355.

¹⁴ Zákon č. 1159 ze dne 24. 6. 1929 a královský dekret č. 289 ze dne 28. 2. 1930.

¹⁵ RESCIGNO, Pietro. *Manuale di diritto privato*. Milano: IPSOA, 2000, str. 312.

¹⁶ SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 85.

život a kde se bude nacházet rodinná domácnost.¹⁷ Za trvání manželství se od těchto ustanovení nelze smluvně odchýlit a uplatňují se bez ohledu na zvolený majetkový režim mezi manžely.

V hlavě šesté se pak *codice civile* věnuje způsobu rozdělení majetku, jenž je nabyt za trvání manželství mezi manžele (*momento distributivo*), tedy jednotlivým majetkovým režimům. Tento „sekundární majetkový režim“ je charakterizován velmi širokou autonomií vůle manželů a dispozitivní úpravou.

2.3 Majetkové režimy mezi manžely (*regimi patrimoniali tra coniugi*)

Italské právo rozlišuje dva režimy uspořádání majetkových poměrů mezi manžely – zákonný režim a smluvený režim. Za zákonný majetkový režim je v článku 159 c.c. prohlášen režim společného jmění (*comunione legale dei beni*) upravený v oddílu třetím hlavy šesté. Zákonodárce tento režim zvolil za výchozí ve snaze o vyrovnání ekonomické nerovnosti mezi ženou a mužem v manželství¹⁸, a to zejména z toho důvodu, aby ženě pečující o domácnost a potomky připadl podíl na majetku, který získá výdělečně činný manžel. Zákonný režim je upraven jako návrh možného uspořádání majetkových poměrů, ale manželům je ponechána volnost v tom, aby si zcela autonomně smluvili jiný režim.

Smluvní uspořádání majetkových poměrů je možné založit výslovným projevem vůle obou manželů a může mít dle zákonodárce tři podoby – smluvený režim založený manželskou smlouvou, režim oddělených jmění a majetkový fond. Označení zákonodárce je ovšem zavádějící. Majetkový fond totiž nelze považovat za samostatný majetkový režim, jelikož nepostihuje jmění manželů jako celek.¹⁹ Přesto jde o dohodu, která může doplňovat zákonný režim společného jmění, režim oddělených jmění nebo jiný smluvený režim.

Systematika právní úpravy majetkových poměrů manželů obsažená v hlavě šesté *codice civile* je následující: nejprve je stanoveno, že zákonným režimem je režim

---

¹⁷ SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 86.

¹⁸ V souladu s článkem 29 Ústavy Italské republiky, zákona č. 298 ze dne 27. 12. 1947.

¹⁹ VERDE, Camillo. *Le convenzioni matrimoniali*. Torino: UTET, 2003, str. 52.

společného jmění, dále jsou upraveny manželské smlouvy, majetkový fond, zákonný režim, režim oddělených jmění a jako poslední rodinný závod²⁰.

2.3 Zákonný režim (*comunione legale dei beni*)

2.3.1 Vznik společného jmění a jeho povaha

Comunione legale dei beni, neboli zákonný režim společného jmění, vzniká *ex lege* okamžikem uzavření manželství, pokud si manželé neujednají, že se jejich majetkové poměry budou řídit jiným režimem. Jeho vznik je nezávislý na tom, zdali fakticky dochází k nabývání majetku či vzniku dluhů²¹, a zaniká se zánikem manželství dnem právní moci rozsudku o rozvodu manželství (popř. o odluce), smrtí jednoho z manželů nebo na základě dalších skutečností, o čemž pojednává kapitola 3.6. Společné jmění je upraveno v čl. 177 a následujících c.c., kde jsou nejprve vymezena aktiva spadající do společného jmění, výhradní majetek, správa společného jmění a nakonec i pasiva, která jsou součástí společného jmění v rámci zákonného režimu.

Ohledně právní povahy společného jmění Alpa²² uvádí: „*Právní povaha tohoto majetkového společenství je sporná: jedni ho považují za zvláštní právní subjekt odlišný od manželů, nebo jednotku, která je nadána subjektivitou*²³, jiní tvrdí, že se jedná o jmění k určenému účelu²⁴, kam spadají dluhy spojené s funkcí společného jmění²⁵, další se jednoduše domnívají, že se jedná o zvláštní druh spoluvlastnictví²⁶.“

Italské právo ovšem nezakotvuje právní subjektivitu společného jmění²⁷, a tudíž se domnívám, že označovat majetkové společenství manželů za subjekt s právní

---

²⁰ Italská právní úprava v čl. 230 bis an. *codice civile* se stala vzorem pro českou úpravu institutu rodinného závodu obsaženou v § 700-707 občanského zákoníku. Srov. ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, str. 305-6.

²¹ Cass., 27. febbraio 2001, n. 2844

²² ALPA, Guido. *Istituzioni di diritto privato*. III. edizione. Torino: UTET, 2001, str. 666.

²³ CIAN, Giorgio; VILLANI, Alberto. La comunione dei beni tra i coniugi. *Rivista di diritto civile*, 1980, I, str. 338.

²⁴ BUSNELLI, Francesco. La „comunione legale“ nel diritto di famiglia riformato. *Rivista del notariato*, 1976, I, str. 40.

²⁵ FURGIUELE, Giovanni. *Libertà e famiglia*. Milano: 1979, str. 191.

²⁶ FINOCCHIARO, Mario. La comunione legale dei beni tra i coniugi. Cenni introduttivi. *Vita notarile*, 1993, III., str. 107.

²⁷ BENANTI, Claudia. *Scioglimento della comunione legale e disciplina del patrimonio*. Torino: G. Giappichelli Editore, 2013, str. 131-137.

osobností není na místě – minimálně z pohledu chápání právní osobnosti v českém právním řádu.

Též se nejedná o podílové spoluvlastnictví, jelikož italský i český právní řád považuje společné jmění manželů a podílové spoluvlastnictví za dva odlišné instituty, přestože jsou v některých aspektech podobné.²⁸ Jsou ovšem diferencovány dle existence či neexistence podílů. Přestože italské právo nezná institut společenství jmění tak, jak je upraveno v českém právním řádu, lze tvrdit, že by se jednalo z pohledu českého práva o společenství jmění ve smyslu § 1236 an. občanského zákoníku. Toto tvrzení je i v souladu se závěry italské doktríny, jež nahlíží na společné jmění jako na druh spoluvlastnictví bez podílů, jelikož reálné podíly vznikají až po zániku a vypořádání společného jmění²⁹. To odpovídá pojetí společenství jmění, které je charakterizováno neexistencí podílů za trvání společenství a právem společníka k celé věci. Podíly za trvání manželství mají pouze latentní podobu a vznikají až v momentu rozdělení tohoto společenství.³⁰

Pro účely této práce je nutné vymezit alespoň základní rozdíly mezi společným jměním a podílovým spoluvlastnictvím, neboť povaha obou těchto institutů je důležitá pro správné porozumění zákonnému režimu společného jmění a ostatním smluveným režimům dle italského právního řádu. Tyto odlišnosti mezi společným jměním a podílovým vlastnictvím se však neuplatní pouze u italské právní úpravy, ale většina charakteristik platí obdobně i v právu českém.

Co se týče vzniku společného jmění, pak na rozdíl od podílového spoluvlastnictví (*comunione ordinaria*) může společné jmění vzniknout jen mezi manžely v případech a za podmínek, které stanoví zákon. Nemůže vzniknout na základě pouhé dohody mezi dvěma osobami.³¹

Řadu odlišností mezi společným jměním a podílovým spoluvlastnictvím nalezneme u správy věcí. Při dodržení ustanovení čl. 181 až 183 c.c. vztahujících se ke

---

²⁸ Srov. DVORÁK, Jan; SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, str. 45-51.

²⁹ Cass., 7 marzo 2006, n. 4890

³⁰ DVORÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 72.

³¹ RESCIGNO, Pietro. *Manuale di diritto privato*. Milano: IPSOA, 2000, str. 439.

správě společného jmění je každý z manželů oprávněn nakládat s celou věcí (blíže viz kapitola 2.3.6), což není možné u podílového spoluvlastnictví, v rámci kterého je každý ze spoluvlastníků oprávněn disponovat pouze vlastním podílem³². Dispozice s předmětem v podílovém spoluvlastnictví spočívající ve zcizování, zřizování věcných práv nebo dlouhodobých nájmu jsou vázány na souhlas všech spoluvlastníků. U ostatních jednání překračujících běžnou správu a zlepšení věci je vyžadován souhlas dvoutřetinové většiny. Pro běžnou správu postačuje souhlas prosté většiny, která se odvozuje od velikosti podílů.³³

Ochrana třetích osob je při překročení pravidel správy společného jmění vyšší, jelikož se předpokládá, že manželé by měli při důležitých dispozicích s majetkem jednat po vzájemné dohodě a jejich případné neshody by neměly být k újmě třetích osob. Proto platí, že pokud jeden z manželů překročí meze svého oprávnění, není jeho jednání absolutně neplatné, ale druhý manžel má právo domáhat se určení neplatnosti u soudu v poměrně krátké jednoleté lhůtě.³⁴

Dalším rozdílem mezi podílovým spoluvlastnictvím a společným jměním je to, že podíly obou manželů na aktivech a pasivech náležících do společného jmění jsou vždy stejné a není možno je dohodou modifikovat. Tento zákaz vychází z ústavně zakotveného principu rovnosti manželů. Za trvání společného jmění není přípustné jeho vypořádání na žádost jednoho z manželů³⁵, zatímco u spoluvlastnictví lze o rozdělení věci požádat.³⁶

2.3.2 Součásti společného jmění (*oggetto della comunione*)

Ustanovení čl. 177 odst. 1 c.c. obsahuje výčet aktiv spadajících do společného jmění. Dle čl. 177 odst. 1 písm. a) c.c. sem patří to, co bylo nabyto oběma manžely či jedním z nich za trvání manželství, s výjimkou výhradního majetku; dle písm. b) plody a užitky výlučného vlastnictví, které vznikly za trvání manželství a nebyly spotřebovány

---

³² Čl. 1103 c.c.

³³ Čl. 1105 odst. 2 c.c., čl. 1106 c.c., čl. 1108 c.c.

³⁴ Čl. 184 c.c.

³⁵ Corte App. Milano, 27 settembre 2006, in *Diritto di famiglia e delle persone*, 2007, n. 2, str. 725

³⁶ Čl. 1111 c.c.

do okamžiku zániku společného jmění; dle písm. c) příjmy z činnosti jednoho z manželů, pokud nebyly spotřebovány v době zániku manželství a písm. d) zahrnuje do společného jmění obchodní závody založené po vzniku manželství řízené oběma manžely.

Jak je tedy patrné z výše uvedeného výčtu, za trvání zákonného režimu se současně vyskytuje pět rozdílných mas majetku: společné jmění manželů, výhradní majetek manžela, výhradní majetek manželky a součásti „odložených společných jmění“ manžela a manželky (*comunione de residuo*) dle čl. 177 odst. 1 písm. b) a c) c.c., které se stávají společným jměním pouze tehdy, existují-li ještě v době zániku manželství.

Součástí společného jmění jsou i dluhy manželů upravené v článku 186 c.c., o kterých pojednává kapitola 2.3.5.

Věci (*beni*³⁷), které tvoří společné jmění, je možno dělit do tří kategorií – dle momentu nabytí, druhu věci a titulu.

Dle časového kritéria tvoří společné jmění (*comunione immediata, comunione attuale*) věci nabyté za trvání manželství manžely společně nebo jedním z nich, pokud se nejedná o výhradní majetek, a dále obchodní závody založené za trvání manželství, jsou-li řízeny oběma manžely. Takový závod doktrína označuje za manželský závod, který se liší od institutu rodinného závodu. Manželé společně řídící závod jsou společně a nerozdílně odpovědní za dluhy obchodního závodu a u osobních společností odpovídají za dluhy i celým společným jměním.³⁸ Přesto se nejedná o zvláštní druh závodu či obchodní společnosti a vztahují se na něj obecné normy obchodního práva.³⁹

---

³⁷ Pojem *beni*, na rozdíl od pojmu *cose*, označuje v italštině věci jak hmotné, tak nehmotné. Podle definice v čl. 810 c.c. jsou *beni* „*le cose che possono formare oggetto di diritti*“, tedy věci hmotné, které mohou být předmětem práv, za *beni* lze však považovat i věci nehmotné, zejména práva, která mají majetkovou hodnotu a jsou převoditelná. Srov. RESCIGNO, Pietro. *Manuale di diritto privato*. Milano: IPSOA, 2000, str. 381-397.

³⁸ LIPARI, Nicolò; RESCIGNO, Pietro. *Diritto civile. Volume I: Fonti, soggetti, famiglia*. Milano: Giuffrè, 2009, str. 201.

³⁹ BARBIERA, Lelio. *Il matrimonio: matrimonio civile, canonico, concordatario, degli acattolici, obblighi coniugali, separazione, divorzio, regimi patrimoniali del matrimonio*. Padova: CEDAM, 2006, str. 513.

V případě, že je závod řízen oběma manžely, ale vznikl ještě před uzavřením manželství, stávají se společnými pouze zisky a přírůstky společně vedeného závodu.

Ve vztahu k možným součástem společného jmění je nutné zdůraznit, že v italském *codice civile* není přesná definice toho, co může tvořit součást společného jmění manželů, a bylo tedy zapotřebí značných judikatorních zásahů k určení předmětu společného jmění. Italská doktrína převážně zastávala názor, že pojem *acquisto compiuto durante il matrimonio*⁴⁰ dle čl. 177 odst. 1 c.c., tedy to, co bylo nabyto za trvání manželství, se vztahuje pouze k hmotné věci, a tento názor se objevuje i v rozhodnutích Nejvyššího soudu⁴¹. Ten konstantně judikuje, že pojem *aquisto* se může vztahovat jen k věcným právům, a nikoli k závazkovým, vzhledem k osobní povaze poměru mezi věřitelem a dlužníkem, který neexistuje mezi kontrahentem a druhým manželem. Držba, přestože je řazena mezi věcná práva, byla jako pouhý faktický stav ze společného jmění vyloučena.⁴²

Některá věcná práva k věci cizí (*iura in re aliena*) jako právo stavby (*diritto di superficie*), pozemkové a osobní služebnosti a reálná břemena svou povahou podobná propachtování věci se stávají součástí společného jmění.⁴³ Pozemkové služebnosti (*servitù*) bývají jednoznačně přijímány za možnou součást společného jmění v případě, že je pozemek součástí společného jmění.⁴⁴ Povaha služebnosti užívacího práva (*uso*) a služebnosti bytu (*abitazione*) je poměrně sporná, Anelli a Sesta však tvrdí, že by nabytí těchto práv do společného jmění mělo být obecně možné.⁴⁵ *Jakékoli zajištění dluhu (ať již věcněprávní nebo obligační – pozn. aut.) zřízené ke zvýhodnění pohledávky manžela nemůže tvořit součást společného jmění, a to z důvodu akcesority k zajišťovanému právu.*⁴⁶

---

⁴⁰ Doslovně přeloženo jako koupě učiněná za trvání manželství.

⁴¹ Cass., 23 luglio 1987, n. 6424; Cass., 11 settembre 1991, n. 9513; Cass., 9 luglio 1994, n. 6493; Cass., 27 aprile 2004, n. 8002

⁴² Cass., 24 gennaio 2008, n. 1548

⁴³ ANELLI, Franco; SESTA, Michele. *Trattato di diritto di famiglia. Vol.3: Regime patrimoniale della famiglia*. II. edizione. Milano: Giuffrè, 2012, str. 125.

⁴⁴ *Ibid.*, str. 125.

⁴⁵ *Ibid.*, str. 125.

⁴⁶ ANELLI, Franco; SESTA, Michele. *Trattato di diritto di famiglia. Vol.3: Regime patrimoniale della famiglia*. II. edizione. Milano: Giuffrè, 2012, str. 126.

Rozsáhlá judikatura se také zabývá otázkou, zda účast jednoho z manželů v obchodní korporaci zakládá nějaká oprávnění i pro druhého manžela. Zákodárce totiž na tuto otázku vůbec nepamatoval a soudní výklad se v průběhu let radikálně proměňoval. Spory spočívaly zejména v tom, zdali lze nabytí podílu v obchodní společnosti kvalifikovat spíše jako nabytí věci dle čl. 177 odst. 1 písm. a) c.c., nebo jako příjem z činnosti manžela patřící do *comunione de residuo*. Relativní doktrinální shoda panovala až donedávna na tom, že v případě neomezeného ručení manžela za dluhy společnosti lze takový podíl na chodu společnosti považovat za činnost vykonávanou jedním z manželů dle čl. 177 odst. 1 písm. c) c.c., a jako takové by se zisky z této činnosti měly stát součástí společného jmění až v případě jeho zániku.⁴⁷ Tuto koncepci však zcela rozvrátil Nejvyšší soud, který rozhodl, že z důvodu rovnosti podílů je podíl na osobní společnosti, stejně tak jako podíl na kapitálové společnosti, součástí společného jmění na základě čl. 177 odst. 1 písm. a) c.c., a tudíž má být posuzován jako majetek nabytý za trvání manželství.⁴⁸ Toto je podle mého názoru krok správným směrem. Rozlišování mezi podíly v osobních a kapitálových společnostech může vést k nedůvodným rozdílům mezi společníky a také k účelovému obcházení těchto ustanovení, aby se podíl ve společnosti nestal součástí *comunione immediata*.

Za součást společného jmění jsou považovány tedy podíly v jakékoli obchodní společnosti, akcie⁴⁹, cenné papíry představující podíl v investičních a podílových fondech⁵⁰ a cenné papíry vydané státem⁵¹ nabyté za trvání manželství jedním z manželů. Podíly v družstvech jsou ale zpravidla ze společného jmění vyčleněny.⁵² Jedná-li se o podíl v bytových družstvech, je vyloučen též ze společného jmění kvůli čistě osobnímu charakteru; v případě, že je však byt převeden do vlastnictví jednoho z manželů za trvání manželství, stane se součástí společného jmění.⁵³ Samotná

---

⁴⁷ Cass., 18 agosto 1994, n. 7437; Trib. Catania, 17 luglio 2007, in *Notariato*, 2008, n. 6, str. 661-603.

⁴⁸ Cass., 2 febbraio 2009, n. 2569

⁴⁹ Cass., 18 agosto 1994, n. 7437; Cass., 23 settembre 1997, n. 9355; Cass., 27 maggio 1999, n. 5172

⁵⁰ Cass., 15 giugno 2012, n. 9845

⁵¹ Trib. Milano, 21 maggio 1997, in *Famiglia e Diritto*, 1998, n. 6, str. 551-555

⁵² GALGANO, Francesco. *Diritto commerciale. L'imprenditore. Le società*. VIII. edizione. Bologna: Zanichelli, 2013, str. 321.

⁵³ Cass., 1 febbraio 1996, n. 875

průmyslová práva a autorská díla nespádají do společného jmění, ale zisky z nich spadají do *comunione de residuo*.⁵⁴

I přes obecné vyloučení pohledávek ze společného jmění, jsou některé pohledávky vzhledem k typu plnění nebo protiplnění do společného jmění zahrnuty.⁵⁵ Jedná se o pohledávky na nepeněžitě plnění vůči rodině jako celku (např. práce hospodyně), nebo pohledávku na poskytnutí hmotné věci k užitku celé rodiny (nájem dopravního prostředku).

Jde-li o protiplnění, pak se součástí společného jmění stávají věci nabyté za majetek ve společném jmění; naopak plnění poskytnutá za provedení určité činnosti jednoho z manželů se stávají společným jměním až ke dni zániku manželství, nedošlo-li k jejich spotřebování (jde o *comunione de residuo*) ve smyslu čl. 177 odst. 1 písm. c) c.c. Protiplnění poskytnuté za zcizení věci ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů není důvodem pro nabytí takového protiplnění do společného jmění⁵⁶, je však nutné splnit určité podmínky, o nichž pojednává kapitola 2.3.3. Dle judikatury společné jmění netvoří *smluvní nástroje, jejichž prostřednictvím se uskutečňují jiné ekonomické vztahy*.⁵⁷ Jde kupříkladu o situaci, kdy dle italského práva komisionář nabyde věc pro komitenta; stejně tak manželovi nevzniká žádné oprávnění ze smlouvy o smlouvě budoucí, kterou uzavřel druhý manžel.⁵⁸

Ve vztahu k právnímu titulu nabytí věci do společného jmění již bylo výše zmíněno, že *codice civile* užívá frázi *acquisti compiuti durante il matrimonio* ve významu koupě uskutečněné za trvání manželství, což indikuje derivativní nabytí vlastnictví. Při výkladu *stricto sensu* pojmu *aquisto* ve smyslu derivativního způsobu nabývání by byl ze společného jmění vyloučen jakýkoli originárně nabytý majetek. I přes značné výkladové spory se ovšem doktrína ustálila na názoru, že je přípustné

---

⁵⁴ BARBIERA, Lelio. *Il matrimonio: matrimonio civile, canonico, concordatario, degli acattolici, obblighi coniugali, separazione, divorzio, regimi patrimoniali del matrimonio*. Padova: CEDAM, 2006, str. 505.

⁵⁵ Cass., 24 gennaio 2008, n. 1548

⁵⁶ BARBIERA, Lelio. *Il matrimonio: matrimonio civile, canonico, concordatario, degli acattolici, obblighi coniugali, separazione, divorzio, regimi patrimoniali del matrimonio*. Padova: CEDAM, 2006, str. 509.

⁵⁷ Cass., 1 aprile 2003, n. 4959

⁵⁸ Cass., 9 luglio 1994, n. 6493; Cass., 18 febbraio 1999, n. 1363; Cass., 20 gennaio 2006, n. 1197

nabytí věci do společného jmění jak derivativně, tak originárně za předpokladu, že věc neslouží pouze k osobní potřebě nebo výdělečné činnosti (a jedná se tedy o výhradní majetek).⁵⁹

V případě nabytí věci vydržením (*usucapione*) panovaly spory zejména ohledně momentu, kterým se věc stává majetkem manželů. Nejvyšší soud v této věci judikoval, že věc se stává součástí společného jmění v okamžiku vydržení, pokud k němu dojde za trvání manželství.⁶⁰ Zdali byla držba vykonávána i před uzavřením manželství, není z pohledu nabytí vlastnictví relevantní.

Jednoznačně největší doktrinární a judikaturní rozepře se týkaly přírůstku přirozeného a umělého (*accessione*), a to zejména stavby. Sporné bylo zejména to, komu náleží stavba, která byla postavena na pozemku ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů. Po prvotních oscilacích v rozhodování se v současné době soudy řídí názorem, že taková stavba se stává výlučným jměním vlastníka pozemku v souladu se zásadou římského práva *superficies solo cedit*; vlastníku pozemku však vzniká povinnost nahradit druhému manželu to, co poskytl na uskutečnění stavby.⁶¹

*Společným jměním se nestávají věci nabyté naplavením (alluvione), strží (avulsione), smísením (unione, commistione), jelikož se jedná o pouhé rozšíření již existujícího osobního práva.*⁶²

V případě nálezu věci opuštěné (*occupazione*), nálezu skryté věci (*invenzione*) a zpracování (*specificazione*) se takto nabyté věci stávají zpravidla součástí odloženého společného jmění (*comunione de residuo*), jelikož byly nabyty v souvislosti s činností jednoho z manželů.⁶³

V některých případech se může stát společnou i věc, která je uvedena ve výčtu výhradního majetku, ale manželé při nabývání výslovně nevyjádřili přání, aby se výhradním majetkem stala.⁶⁴ O tomto tématu pojednává následující kapitola.

---

⁵⁹ AULETTA, Tommaso. *Gli acquisti a titolo originario nella comunione legale. La comunione legale a cura di C. M. Bianca*. Milano, 1989, str. 110.

⁶⁰ Cass., 20 marzo 1991, n. 2983; Cass., 3 novembre 2000, n.14347; Trib. Roma 7 aprile 2003, in *Giurisprudenza di merito*, 2003, n. 1, 2146

⁶¹ Cass., 11 agosto 1999, n. 8585; Cass., 9 marzo 2000, n. 2680; Cass., 4 febbraio 2005, n. 245

⁶² SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 94.

⁶³ ANELLI, Franco; SESTA, Michele. *Trattato di diritto di famiglia. Volume 3: Regime patrimoniale della famiglia*. II. edizione. Milano: Giuffrè, 2012, str. 145-146.

⁶⁴ Cass., 24 febbraio 2004, n. 3647

2.3.3 Výhradní majetek (*beni personali*)

Ze společného jmění jsou vyloučeny některé věci nabyté za trvání manželství. Tyto *beni personali* jsou vymezeny v čl. 179 odst. 1 c.c. Patří sem dle písm. a) věci nabyté před vznikem manželství (*beni parafernali*); dále dle písm. b) to, co bylo nabyto darem nebo děděním, nebylo-li výslovně stanoveno dárcem či zůstavitelem, že věc má náležet do společného jmění. Součástí společného jmění nejsou také dle písm. c) věci k osobní potřebě jednoho z manželů a jejich příslušenství; dle písm. d) věci sloužící k výkonu povolání jednoho z manželů; dle písm. e) plnění získaná z titulu náhrady majetkové či nemajetkové újmy a z důvodu částečné či úplné ztráty pracovní způsobilosti; podle písm. f) je ze společného jmění vyloučeno to, co bylo nabyto právním jednáním vztahujícím se k výlučnému vlastnictví, pokud to však bylo výslovně vyjádřeno při takovém právním jednání.

Tyto výluky lze dále dělit dle momentu nabytí majetku, titulu nabytí, nebo z důvodu ekonomického určení nabytého majetku.

Největší pochybnosti ohledně momentu nabytí majetku a toho, zda se jedná o součást společného jmění, se týkají smlouvy o smlouvě budoucí, předkupního práva, koupě na zkoušku a koupě s výhradou vlastnického práva. V těchto případech je doktrína nejednotná a judikatura často neposkytuje jednoznačnou odpověď.⁶⁵ Co se týče již rozhodnutých sporů ohledně předkupního práva, součástí společného jmění se stává věc nabytá za trvání manželství na základě předkupního práva, nikoli toto právo samotné. Je-li smlouva uzavřena s odkládací podmínkou a tato podmínka je splněna až za trvání manželství, je věc považována za výlučné vlastnictví.⁶⁶ Jedná-li se o smlouvu o smlouvě budoucí, pak Nejvyšší soud rozhodl, že pokud smlouva o smlouvě budoucí neobsahuje odlišné ujednání, věc se stane součástí výhradního majetku, i pokud k jejímu nabytí došlo až za trvání manželství.⁶⁷

Řadu polemik také vyvolává koupě na splátky. Převážná část judikatury vychází z konceptu, že pokud je poslední splátka splacena za trvání manželství, věc je nabyta do

---

⁶⁵ SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 102.

⁶⁶ BALESTRA, Lorenzo. *Proprietà e diritti reali. Volume 1*. Torino: UTET Giuridica, 2011, str. 472.

⁶⁷ Cass., 24 gennaio 2008, n. 1548

společného jmění.⁶⁸ Část doktríny ale zastává názor, že pro ochranu manžela-nabyvatele je třeba posuzovat tzv. nejdůležitější ekonomický okamžik, a tedy posoudit, zda byla větší část splacena před, či po uzavření manželství.⁶⁹ Podle mého názoru ovšem hodnocení nejdůležitějšího ekonomického okamžiku vnáší další nejasnosti do majetkových poměrů manželů. Navíc manžel, který investoval své výhradní prostředky do nabytí věci, která se posléze stane součástí společného jmění, má právo na náhradu těchto prostředků při vypořádání společného jmění, a tak se domnívám, že není nijak vážně znevýhodněn.

Jedná-li se o titul nabytí věci, výlučné jmění manžela tvoří to, co bylo nabyto darem nebo děděním. Vzhledem k častému osobnímu poměru mezi dárce či zůstavitelem a jedním z manželů jsou takové věci považovány za *beni personali*, nebylo-li výslovně stanoveno dárce či zůstavitelem, že věc má patřit do společného jmění obou manželů. Jen tímto způsobem se věc může stát součástí společného jmění. Jestliže však dárce nebo zůstavitel nestanoví výslovně, že má věc patřit do společného jmění, ale přesto vysloví, že věc má náležet oběma manželům, pak se věc stane předmětem podílového spoluvlastnictví obou manželů. Pojem dědění (*successione*) je vykládán široce a vztahuje se na univerzální i singulární sukcesí, stejně tak na situaci, kdy je pravomocně rozhodnuto o přiznání povinného dílu nepominutelnému dědici. Výklad pojmu darování (*donazione*) je také relativně široký a zahrnuje i smlouvu ve prospěch třetího.⁷⁰

Písm. c) a d) článku 179 odst. 1 c.c. vychází z principu, že každému z manželů by mělo být umožněno vytváření vlastního výhradního majetku, který mu zajistí ekonomickou autonomii a vlastnictví věcí k osobní potřebě. *Beni personalissimi*, neboli věci k osobní potřebě jednoho z manželů, jsou výhradním majetkem z důvodu jejich účelového určení bez ohledu na způsob nabytí a jejich financování. Patří sem bezpochyby věci, které nejsou užívány druhým manželem (například oblečení, brýle), dále věci, které běžně nepoužívá druhý manžel (výbava pro provozování koníčků a

---

⁶⁸ Cass., 3 aprile 1980, n. 2167; App. Genova, 4 gennaio 1984, in *Giurisprudenza di merito*, 1985, n. 1, str. 585

⁶⁹ BALESTRA, Lorenzo. *Proprietà e diritti reali. Volume I*. Torino: UTET Giuridica, 2011, str. 472.

⁷⁰ SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 102-103.

sportů).⁷¹ Sporná však může být povaha věci, které mohou sloužit k různým účelům, zejména pokud jde o nemovitosti nebo věci, které jsou zapsány do veřejných seznamů.⁷² Proto italský zákonodárce vyžaduje splnění dalších podmínek, o kterých je pojednááno níže.

Aby věc mohla být považována za věc sloužící k výkonu povolání musí splňovat dvě kritéria: věc musí být využitelná k výkonu povolání a musí doopravdy sloužit k pravidelnému výkonu povolání. Za povolání je považována jakákoli aktivita, která je vykonávána opakovaně a je zdrojem určitého příjmu; nemusí se přitom jednat pouze o jedinou činnost, které by se manžel věnoval výhradně. Za věc sloužící k výkonu povolání může být považována i nemovitost.⁷³ Věci sloužící k provozu obchodního závodu, ať již je řízen oběma či jedním z manželů ve smyslu čl. 177 odst. 1 písm. d) a 178 c.c., nikdy nejsou čistě výhradním majetkem. Stanou se součástí společného jmění okamžikem jejich nabytí, popř. ke dni zániku manželství (jako *comunione de residuo*).

Z hlediska účelového určení věci jsou výhradním majetkem i plnění poskytnutá z titulu náhrady majetkové a nemajetkové újmy a částečné či úplné ztráty pracovní způsobilosti; může se jednat o všechna plnění, která jsou manželů poskytnuta z těchto důvodů jednotlivci, právnickými osobami, či státem.⁷⁴ Nespadá sem však pojistné plnění ze smluv k pojištění života a zdraví.⁷⁵

Ze společného jmění je dále dle čl. 179 odst. 1 písm. f) *codice civile* vyloučeno to, co bylo nabyto právním jednáním vztahujícím se k výlučnému vlastnictví. Jedná se zejména o peníze získané prodejem výhradního majetku (i pokud jsou uloženy na bankovním účtu) a věci nabyté směnou výhradního majetku. Tato norma umožňuje manželovi měnit skladbu svého výhradního majetku, aniž by se tento majetek stal součástí společného jmění. Aby se tak nestalo, musí být navíc splněny další zákonné požadavky. Pokud se právní jednání týká movité věci, je třeba výslovného prohlášení takto jednajícího manžela, že jde o výlučné vlastnictví.⁷⁶ Vztahuje-li se však právní

⁷¹ SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 103.

⁷² *Ibid.*, str. 103.

⁷³ DE FILIPPIS, Bruno. *Il diritto di famiglia*. Padova: CEDAM, 2011, str. 258.

⁷⁴ *Ibid.*, str. 261.

⁷⁵ BALESTRA, Lorenzo. *Proprietà e diritti reali. Volume 1*. Torino: UTET Giuridica, 2011, str. 473.

⁷⁶ Písemné potvrzení takového prohlášení může být po manželovi požadováno pouze tehdy, když existují pochybnosti o tom, zda je použit výhradní majetek, či nikoli. Viz Cass., 27 febbraio 2003, n. 2954; Cass., 18 agosto 1994, n. 7437.

jednání k nemovitým věcem nebo věcem podléhajícím zápisu do veřejného seznamu, uplatní se plně velmi přísný požadavek v čl. 179 odst. 2 *codice civile*.

Toto ustanovení dopadá na případy, kdy se jedná o nemovitost nebo věc zapisovanou do veřejného seznamu, která má sloužit k osobní potřebě, výkonu povolání nebo se jedná o věc nabytou na základě jednání vztahujícího se k výlučnému vlastnictví. Pak je nezbytné, aby bylo výslovně prohlášeno při nabývacím aktu, že se má jednat o výlučné vlastnictví, a navíc je u takového právního jednání zapotřebí účasti druhého manžela. Pokud nedojde ke kumulativnímu splnění požadavků, věc se stane součástí společného jmění.⁷⁷ Zákonodárce se u těchto kategorií výhradního majetku dle čl. 179 odst. 1 písm. c), d), f) *codice civile* snaží předejít sporům a zajistit publicitu výlučného vlastnictví, která může být u takto účelově určených věcí znesnadněna. Tuto povinnost nestanovuje u věcí nabytých před vznikem manželství a věcí nabytých *mortis causa* či darem, jelikož doba nabytí a titul jsou kritéria objektivní povahy. Aby mohlo být nabytí výlučného vlastnictví nemovitých věcí nebo věcí zapisovaných do veřejných seznamů účinné vůči třetím osobám, musí být ve veřejných seznamech za výlučné vlastnictví označeno a doplněno prohlášením dle čl. 179 odst. 2 c.c.⁷⁸

Výklad tohoto ustanovení v čl. 179 odst. 2 c.c. byl mnohokrát předmětem soudních sporů. Sporná byla povaha prohlášení v nabývacím aktu, určení toho, co znamená účast druhého manžela, i právní povaha nabývacího jednání. Při nabývání musí manžel prohlásit, že hodlá nabýt věc do výlučného vlastnictví, a důvod, pro který se tak má stát (věc má sloužit k osobní potřebě, k podnikání, nebo bude nabyta jednáním vztahujícím se k výlučnému vlastnictví).⁷⁹ Povaha prohlášení manžela se liší dle toho, zda se jedná o čl. 179 odst. 1 písm. c), d), nebo f) c.c. Jedná-li se o věc nabytou právním jednáním vztahujícím se k výlučnému vlastnictví, má toto prohlášení deklaratorní povahu a je tedy možné napadnout pravdivost prohlášení⁸⁰, zatímco u věcí k osobní potřebě a výkonu povolání jde pouze o vyjádření úmyslu ohledně budoucího užívání věci. V soudním řízení je pak prokazován způsob faktického užívání bez ohledu

---

⁷⁷ RIMINI, Carlo. *Acquisto immediato e differito nella comunione legale fra coniugi*. Padova: CEDAM, 2001, str. 237.

⁷⁸ GALGANI, Francesco. *Istituzioni di diritto privato*. VII. edizione. Padova: CEDAM, 2013, str. 409.

⁷⁹ DE FILIPPIS, Bruno. *Il diritto di famiglia*. Padova: CEDAM, 2011, str. 262.

⁸⁰ Cass., 19 febbraio 2000, n. 1917; Cass., 27 febbraio 2003, n. 2954

na úmysl v době prohlášení.⁸¹ Při prokazování skutečnosti, že se jedná o výlučné vlastnictví, je modifikován obecný princip důkazního břemena v soudním řízení; zejména co se týče osoby, předmětu a formy důkazního prostředku.⁸²

Jak je z výše uvedeného patrné, součástí společného jmění se může často stát i to, co spadá do kategorie výhradního majetku, ale nebyly splněny veškeré formální požadavky. Jednající manžel proto musí pamatovat na to, že je nutné aktivně jednat, aby se věci sloužící k osobní potřebě, výkonu povolání nebo věci nabyté za výhradní majetek nestaly součástí společného jmění. U věcí zapisovaných do veřejných seznamů navíc musí zajistit i účast druhého manžela. To sice umožňuje manželům zachovávat si přehled o majetkových poměrech mezi nimi, na druhou stranu to ale může vést k rozšiřování společného jmění na úkor výhradního majetku a klade to větší nároky na bdělost manželů. Ze zákonné dikce také vyplývá, že věc se nestane výhradním majetkem, pokud její funkční určení není známo již v době nabytí. Věci, které začnou sloužit k výkonu povolání nebo osobní potřebě až později po jejich nabytí, se stanou součástí společného jmění. Po zvážení dopadů ustanovení čl. 179 odst. 2 c.c. na nakládání s majetkem ho pokládám za příliš tvrdé a formalistické. Pokud mají manželé harmonický vztah, informují se navzájem o tom, co si pořizují, a konzultují i všechna důležitá rozhodnutí; povinné prohlášení a účast u právního jednání je tedy podle mého názoru především zatěžuje. Jestliže však mezi manžely nastanou konflikty, mohou po sobě navzájem požadovat prohlášení, a to i v písemné formě, že věc měla být nabyta do výlučného vlastnictví.

Dále může manžel také svévolně odmítnout účastnit se nabývání nemovitostí a věcí zapsaných do veřejných seznamů, což způsobuje, že druhý manžel poté není *de facto* oprávněn vykonávat svá vlastnická práva (a disponovat se svým výhradním majetkem), čímž je omezena jeho smluvní autonomie. Pokud v praxi nastanou takové komplikace a jeden z manželů odmítne poskytnout druhému souhlas s nabytím výhradního majetku, lze se bránit dle čl. 181 c.c. a obrátit se na soud, který může nahradit souhlas manžela, jenž neoprávněně odmítl účastnit se takového jednání nebo

---

⁸¹ SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 107.

⁸² RIMINI, Carlo. *Acquisto immediato e differito nella comunione legale fra coniugi*. Padova: CEDAM, 2001, str. 229.

poskytnout souhlas. Někteří nicméně usuzují, že je třeba rozhodnout ve sporném soudním řízení nejdříve o neoprávněnosti neudělení souhlasu.⁸³ Manžel, který neoprávněně odmítne kooperovat, také může být žalován na náhradu škody pro porušení zákonné povinnosti vyplývající z režimu společného jmění.⁸⁴

Celá řada soudních sporů se týkala otázky, zda se naopak manželé mohou souhlasným prohlášením vyhnout nabytí věci do výlučného vlastnictví. *Codice civile* totiž neobsahuje zákaz ujednání o vyloučení jednotlivé věci ze společného jmění při zachování zákonného režimu společného jmění; tuto možnost však upravuje pouze při splnění zákonných podmínek a pro případy čl. 179 odst. 1 písm. c), d), nebo f) c.c. Italskou doktrínou tato situace bývá označována jako *rifiuto di coacquisto*.⁸⁵ Nejvyšší soud původně rozhodoval tuto otázku ve prospěch autonomie vůle manželů, a tedy tak, že se mohou dohodnout na tom, že jakákoli věc může být nabyta do výlučného vlastnictví jednoho manžela a režim zákonného společného jmění zůstane zachován.⁸⁶ V průběhu let ovšem italský Nejvyšší soud naprosto změnil svou rozhodovací praxi a naopak stanovil, že musí být naplněny všechny zákonné předpoklady, aby mohla být věc nabyta do výlučného vlastnictví. Pokud nejsou splněny zákonné podmínky, věc se stane součástí společného jmění bez ohledu na ujednání mezi stranami.⁸⁷

Manželé však mohou na základě dohody vyloučit ze společného jmění obchodní závod ve smyslu čl. 191 odst. 3 c.c. prohlášením ve formě veřejné listiny, aniž by zanikl zákonný režim společného jmění. Závod vyloučený ze společného jmění je poté předmětem podílového spoluvlastnictví obou manželů a řídí se pouze normami obchodního práva, aniž by bylo nutné dodržovat pravidla správy věci ve společném jmění⁸⁸, což nepochybně usnadňuje dispozice se závodem nebo jeho jednotlivými částmi.

---

⁸³ SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 108.

⁸⁴ SESTA, Michele. *La responsabilità nelle relazioni familiari*. Torino: UTET Giuridica, 2008, str. 330.

⁸⁵ RAIOLA, Vincenzo; SALOMONE, Luigi. *Il regime patrimoniale della famiglia*. Padova: CEDAM, 2008, str. 30.

⁸⁶ Cass., 2 giugno 1989, n. 2688

⁸⁷ Cass., 19 febbraio 2000, n. 1917; Cass., 27 febbraio 2003, n. 2954; Cass., 28 ottobre 2009, n. 22755

⁸⁸ BENANTI, Claudia. *Scioglimento della comunione legale e disciplina del patrimonio*. Torino: G. Giappichelli, 2013, str. 18.

2.3.4 Odložené společné jmění (*comunione de residuo*)

Článek 177 *codice civile*, který vymezuje možné součásti společného jmění v zákonném režimu, stanoví, že součástí jsou plody a užitky z osobního majetku, které vznikly za trvání manželství a nebyly spotřebovány do okamžiku zániku společného jmění, a dále též příjmy z činnosti jednoho z manželů, pokud nebyly spotřebovány do doby zániku manželství. Tyto dvě skupiny majetku dle čl. 177 odst. 1 písm. b), c) c.c. jsou označovány jako *comunione de residuo*, což může být volně přeloženo jako odložené společné jmění. Tento majetek se stává součástí společného jmění až v okamžiku zániku manželství, pokud ještě v tomto momentu existuje. V mezidobí s ním může manžel nakládat tak, jako by se jednalo o jeho výhradní majetek.

Dle písm. b) jsou součástí *comunione de residuo* plody a užitky z osobního majetku, které vznikly za trvání manželství a nebyly spotřebovány do okamžiku zániku společného jmění, což je výjimka z obecně platné zásady akcesority, na základě které věc vedlejší sleduje osud věci hlavní.⁸⁹ Italský zákonodárce vymezuje plody v čl. 820 c.c. a dělí je na plody přirozené (*frutti naturali*) a plody právní (*frutti civili*); kromě odlišné terminologie však italská úprava v porovnání s českou úpravou plodů a užitků neobsahuje žádné významné odlišnosti.

Na základě čl. 177 odst. 1 písm. c) c.c. *comunione de residuo* tvoří také příjmy z činnosti každého z manželů, pokud nebyly spotřebovány v době zániku manželství. *Zásadní je rozlišovat činnost (attività - pozn. aut.) manžela od jednotlivých úkonů (atto - pozn. aut.); první označuje sérii koordinovaných úkonů směřujících k dosažení určitého cíle.*⁹⁰ Může jít o jakékoli příjmy, které byly nabyty jako odměna, nebo jakékoli plnění poskytnuté za provedení činnosti, která je pravidelná a nikoli pouze výjimečná; činnost může být vykonávána samostatně nebo ve spolupráci s dalšími osobami, nikoli však dohromady s druhým manželem, jinak by příjmy spadaly přímo do společného jmění.⁹¹ Toto ustanovení má zajistit aktivnímu manželovi autonomní

---

⁸⁹ BARBIERA, Lelio. *Il matrimonio: matrimonio civile, canonico, concordatario, degli acattolici, obblighi coniugali, separazione, divorzio, regimi patrimoniali del matrimonio*. Padova: CEDAM, 2006, str. 495.

⁹⁰ *Ibid.*, str. 515.

⁹¹ BENANTI, Claudia. *Scioglimento della comunione legale e disciplina del patrimonio*. Torino: G. Giappichelli, 2013, str. 158.

rozhodování při nakládání s nabytým majetkem, ale zároveň umožnit i jeho protějšku, aby se mohl v případě zániku manželství na těchto příjmech podílet.

Další součástí *comunione de residuo* se podle čl. 178 c.c. vztahují k obchodnímu závodu. I podle italského práva je dle čl. 2555 c.c. obchodní závod považován za univerzální soubor jmění; jde o soubor věcí určených podnikatelem k provozování závodu – hmotných i nehmotných věcí, pohledávek i dluhů.⁹² Součástí odloženého společného jmění je majetek určený k provozování obchodního závodu, který byl založen po uzavření manželství a je řízen pouze jedním z manželů. Dále tvoří *comunione de residuo* také přírůstky obchodního závodu, který byl založen před uzavřením manželství. V obou těchto případech platí, že majetek nebo přírůstky musí existovat ještě v okamžiku zániku manželství. Toto je nutné odlišovat od situace, kdy je závod založený za trvání manželství řízen oběma manžely; takový obchodní závod je součástí společného jmění, stejně jako jeho přírůstky.

Pokud je však závod řízený pouze jedním z manželů, jeho zařazení do společného jmění by ztěžovalo řízení závodu, jelikož k jednání v rámci mimořádné správy by bylo zapotřebí souhlasu druhého manžela. Proto italský zákonodárce rozhodl, že manžel, který se nepodílí na řízení závodu, je oprávněn benefitovat z přírůstků (*incrementi*) obchodního závodu až při zániku společného jmění. Stejně pravidlo se uplatní i v případě, že byl závod založen před vznikem manželství, ale je řízen oběma manžely (jeden z manželů se nepodílel na vytvoření obchodního závodu, ale podílí se na jeho dalším fungování).

Aby se mohlo jednat o *comunione de residuo*, převážná část doktríny usuzuje, že přirozené či právní plody musí být v dispozici vlastníka, zatímco příjmy z činnosti mohou být zatím ve formě pohledávky.⁹³ Všechny tyto kategorie však musí stále existovat v této podobě v okamžiku zániku manželství, jinak se nemohou stát součástí odloženého společného jmění. Odložené jmění tedy tvoří kupříkladu mzda, plat nebo jiná odměna za provedení činnosti, a to i ve formě úspory na bankovním účtu; věci

---

⁹²BENANTI, Claudia. *Scioglimento della comunione legale e disciplina del patrimonio*. Torino: G. Giappichelli, 2013, str. 170-176.

⁹³SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 97. BARBIERA, Lelio. *Il matrimonio: matrimonio civile, canonico, concordatario, degli acattolici, obblighi coniugali, separazione, divorzio, regimi patrimoniali del matrimonio*. Padova: CEDAM, 2006, str. 518.

poskytnuté třetí osobě k dočasnému užívání v rámci výpůjčky nebo peníze poskytnuté při zápůjčce. Může být tvořeno movitými věcmi, ať již hmotnými nebo nehmotnými, ale nemůže se jednat o nemovitost.⁹⁴

Z povahy odloženého společného jmění vyplývá, že za trvání manželství je takový majetek výhradním majetkem jednoho z manželů, kterému také náleží jeho správa. Manžel má právo nakládat zcela libovolně s tímto majetkem, aniž by byl při nakládání s ním jakkoli omezen. Pokud manžel ze své mzdy pořídí věc, která není vyloučena ze společného jmění, tato věc se stane součástí společného jmění a mohou s ní disponovat oba manželé. Na rozdíl od běžných součástí společného jmění, u *comunione de residuo* nedochází k náhradám při vypořádání společného jmění. Jestliže si tedy manžel za příjmy z činnosti pořídí výhradní majetek, nemusí nic nahrazovat do společného jmění při vypořádání, jak by tomu bylo u *comunione immediata*.

Druhý manžel nemá za trvání manželství žádný nárok na to, aby se tyto plody, užitky, příjmy z činnosti a přírůstky obchodního závodu staly jednoho dne součástí společného jmění. Problematické je především to, že druhý manžel nemá ani právo na informace o tom, jak druhý manžel s takovými prostředky nakládá.⁹⁵ Doktrínou je proto často kritizována úprava správy odloženého společného jmění.⁹⁶ Obecně pro správu společného jmění platí, že pokud jeden z manželů porušuje své povinnosti při správě, je druhý manžel oprávněn obrátit se na soud, aby rozhodl o vyloučení manžela ze správy majetku pro porušování zákonné povinnosti řádné správy a pro zajištění ochrany před podvodným jednáním. Toto ustanovení ale neposkytuje dostatečnou ochranu majetku v *comunione de residuo*.

V případě, kdy se jeden z manželů rozhodne toho druhého na majetku zkrátit a kupříkladu před odlukou si tyto prostředky „uschová bokem“, poškozenému manželovi

---

⁹⁴ Cass, 8 maggio 1996, n. 4273

⁹⁵ Trib. Trani, 12 maggio 1997, in *Diritto di famiglia e delle persone*, 1998, n. 1, str. 1472; Cass., 12 settembre 2003, n. 13441

⁹⁶ SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 98.

BENANTI, Claudia. *Scioglimento della comunione legale e disciplina del patrimonio*. Torino: G. Giappichelli, 2013, str. 140-3.

CENDON, Paolo. *Commentario al codice civile. Artt. 143-230 bis: Diritti e doveri fra coniugi. Scioglimento del matrimonio. Separazione personale. Rapporti patrimoniali*. Milano: Giuffrè Editore, 2009, str. 1396.

nezbývá, než se obrátit na soud a snažit se prokázat *abusus iuris*⁹⁷, což se s přihlédnutím k judikatuře zdá zcela nemožné.⁹⁸ V první řadě totiž na manželovi, který se dovolává, že byl zkrácen na svých právech, leží důkazní břemeno ohledně toho, že nějaký majetek, který má být předmětem *comunione de residuo*, vznikl a stále jako takový existuje.⁹⁹

Comunione de residuo tedy nabízí velmi široký prostor ke zneužití. Manžel si totiž může ukládat vydělané prostředky, popř. jiné součásti *comunione de residuo*, takovým způsobem, aby o nich druhý manžel nevěděl a neměl možnost prokázat jejich existenci při zániku společného jmění. Tímto způsobem může docházet k významnému rozšiřování výhradního majetku na úkor společného jmění.

K ochraně druhého manžela má sloužit zákonný požadavek jeho účasti při nabývání do výlučného vlastnictví (viz kapitola 2.3.3). Pokud by tento požadavek nebyl dodržen, nabytá věc se stane součástí *comunione immediata*. Tudíž manžel, který se chce neprávem obohatit na úkor druhého manžela, nesmí za trvání manželství prostředky v *comunione de residuo* užit k nabytí nemovitosti či věci zapsané do veřejného rejstříku do výlučného vlastnictví.

Vzhledem k tomu, že příjmy z činnosti manželů, plody a užitky z výlučného vlastnictví, majetek a přírůstky obchodního závodu mohou tvořit zcela zásadní část společného jmění, domnívám se, že právní úprava *comunione de residuo* je nedostačující a nekonzistentní (v některých případech je úprava zákonného režimu v *codice civile* velmi striktní ve prospěch společného jmění, avšak zde je tomu naopak).

Podle mého názoru je namístě zcela přehodnotit judikaturu, jinak se může stát zákonný režim dysfunkční. V první řadě je třeba vycházet z toho, že druhý manžel má právo očekávat, že se součásti *comunione de residuo* stanou při zániku manželství součástí společného jmění. Při posuzování sporů týkajících se *comunione de residuo* by soudy měly vyžadovat řádnou správu majetku ve prospěch obou manželů a jejich rodiny a povinnosti informovat druhého manžela o způsobu nakládání s aktivy, která náleží do *comunione de residuo*. Pokud by manžel tyto prostředky zašantročil, nebo jinak

---

⁹⁷ BENANTI, Claudia. *Scioglimento della comunione legale e disciplina del patrimonio*. Torino: G. Giappichelli, 2013, str. 148-151.

⁹⁸ Trib. Trani, 12 maggio 1997, in *Diritto di famiglia e delle persone*, 1998, n. 1, str. 1472; Cass., 16 luglio 2004, n. 13164

⁹⁹ Cass., 12 settembre 2003, n. 13441

záměrně jednal tak, aby se nestaly součástí *comunione immediata* ke dni zániku společného jmění, byl by povinen nahradit prostředky při vypořádání společného jmění. Tímto způsobem by bylo možné výrazně zvýšit funkčnost zákonného režimu společného jmění při zachování *comunione de residuo*.

2.3.5 Dluhy, jež jsou součástí společného jmění (*obblighi gravanti sui beni della comunione*)

Součástí společného jmění jsou i některé dluhy. Ty jsou vymezeny v čl. 186 odst. 1 písm. a) c.c. jako zatížení, která existují již v okamžiku nabytí společného majetku; dle písm. b) dluhy vyplývající z běžné správy společného majetku; dle písm. c) náklady na zabezpečení základních potřeb rodiny, výživy, vzdělání a výchovy dětí nebo jiný dluh v zájmu rodiny, který převzal jeden manžel; a dle písm. d) se stává součástí společného jmění jakýkoli další dluh, který převzali oba manželé. Za společné dluhy odpovídají manželé celým společným jměním. Pokud ale nepostačuje k uspokojení celé výše pohledávky, mohou se věřitelé subsidiárně uspokojit na výhradním majetku každého z manželů ve výši jedné poloviny zbývajících hodnoty pohledávky.

Dle čl. 186 odst. 1 písm. a) c.c. jsou součástí společného jmění zatížení váznoucí na věci nabyté do společného jmění. Může se jednat o věcné právo, zejména pak zástavní právo či věcná břemena, povinnost uhradit daň nebo jiné poplatky týkající se věci.¹⁰⁰

Za dluhy vyplývající z běžné správy dle písm. b) jsou považovány kupříkladu domovní poplatky, náklady na úschovu, pojistné a náklady vynaložené na údržbu věci.¹⁰¹ Naopak v případě mimořádné správy se použije čl. 189 odst. 1 c.c., takže za ně v první řadě odpovídá manžel, který je učinil bez souhlasu druhého, svým výhradním majetkem.

Ve smyslu čl. 186 odst. 1 písm. c) c.c. jsou součástí společného jmění také náklady na zabezpečení základních potřeb rodiny, výživy, vzdělání a výchovy dětí, nebo

---

¹⁰⁰ RAIOLA, Vincenzo; SALOMONE, Luigi. *Il regime patrimoniale della famiglia*. Padova: CEDAM, 2008, str. 83.

¹⁰¹ SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 112.

jiné dluhy převzaté pouze jedním z manželů, které jsou v zájmu rodiny. Zde můžeme pozorovat blízký vztah mezi primárním majetkovým režimem, který vyplývá z kogentního ustanovení v čl. 143 *codice civile* a úpravou zákonného režimu společného jmění. Jak již bylo uvedeno výše, článek 143 c.c. zakotvuje povinnost obou manželů přispívat na zajišťování potřeb rodiny, a to každý dle vlastního majetku a schopnosti vykonávat zaměstnání či domácí práce. Proto i dluhy vzniklé při zabezpečování potřeb rodiny tvoří součást společného jmění.

Nespadá-li dluh do jedné z výše popsaných kategorií, pak je třeba, aby byl převzat oběma manžely společně, jinak se stane výlučným dluhem takto jednajícího manžela. Jednají-li oba dva manželé společně, pak zákon nevyžaduje, aby takové jednání bylo v zájmu rodiny, jelikož se takový zájem předpokládá.

Ostatní dluhy jsou považovány za osobní dluhy jednoho z manželů (*debiti personali*). Osobními dluhy jsou i dluhy, které vznikly před uzavřením manželství, jak výslovně upravuje čl. 187 *codice civile*, a dále zatížení věcnou věcí, která byla nabyta darem nebo děděním, nebylo-li výslovně stanoveno, že se má věc stát součástí společného jmění. Těmito výlučnými dluhy jsou také dluhy, které vznikly na základě jednání jednoho z manželů, které nejsou v zájmu rodiny. Může se jednat o dluhy, které vznikají v zájmu manžela nebo třetích osob, nebo dluhy vzniklé v rámci mimořádné správy převzaté bez souhlasu druhého manžela. Zákonodárce se v rámci těchto ustanovení snažil o vyvážení protichůdných zájmů věřitelů a druhého manžela a najít spravedlivé řešení tak, aby věřitel nebyl krácen na svých právech, a manžel, který nesouhlasil s převzetím dluhu, nebyl postižen na svém výhradním majetku. Výsledkem je, že za osobní dluhy odpovídá manžel věřitelům svým výhradním majetkem, a za situace, kdy nepostačuje, mohou věřitelé žádat uhrazení pohledávky ze společného jmění. Mohou se však uspokojit jen na tom, co by představovalo podíl takto zavázaného manžela na společném jmění. Podle převažujícího názoru mohou věřitelé uspokojit svou pohledávku na jakékoli společné věci, nedojde-li tím k překročení hodnoty poloviny společného jmění.¹⁰²

---

¹⁰² SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 113-114.

2.3.6 Správa společného jmění (*amministrazione della comunione*)

Správa společného jmění se dělí na běžnou (*amministrazione ordinaria*) a na mimořádnou (*amministrazione straordinaria*). Jde-li o jednání v rámci běžné správy společného jmění, je k němu oprávněn každý z manželů samostatně. Běžná správa spočívá v takovém jednání, jakým je běžné užívání a jiné dispozice s věcí, jež nepatří mezi mimořádnou správu. Jednání v rámci mimořádné správy je takové, které alespoň v abstraktní rovině může měnit složení nebo podstatu jmění.¹⁰³ Jak uvádí Raiola a Salomone: „První rozpoznávací kritérium mezi řádnou a mimořádnou správou se vztahuje k ekonomické funkci jednání a porovnání takového jednání a celé majetkové entity náležící rodině, neboli význam jednání ve vztahu k celému spravovanému majetku. Druhé kritérium je založené na povaze manželem vykonaného jednání při správě společného majetku. Jedná se o abstraktní kritérium vztahující se k druhu jednání, které může být rozděleno dle dvou tezí. Dle jedné jsou považovány za akty běžné správy ty směřující k zachování majetku rodiny a za jednání mimořádné správy dispozice s věcmi ve společném jmění spočívající v založení závazku, který vytváří kladné účinky nebo nevýhodu pro společné jmění, jakož i jednání týkající se výběru a užití finančního kapitálu. Druhá teze klade důraz na dynamický aspekt režimu společného jmění manželů a rozlišuje běžnou správu od mimořádné dle toho, zda vytváří kladné či negativní účinky pro společné jmění.¹⁰⁴ V praxi pak bývá považováno za mimořádnou správu jednání, které spočívá ve zcizení společné věci, zřízení či nabytí věcného práva k věci cizí, nebo zřízení závazků, jež mají podobný dopad na užívání společné věci, a vystupování v soudních řízeních v těchto záležitostech.¹⁰⁵

V případě mimořádné správy společného jmění dle čl. 180 an. c.c. je třeba souhlasu obou manželů. Podle čl. 210 c.c. se jedná o kogentní ustanovení; z důvodu rovnosti obou manželů se od těchto ustanovení nelze smluvně odchýlit. Aby však nedošlo k paralyzování celého systému rozhodování o společném jmění a majetkových

---

¹⁰³ SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 108.

¹⁰⁴ RAIOLA, Vincenzo; SALOMONE, Luigi. *Il regime patrimoniale della famiglia*. Padova: CEDAM, 2008, str. 7-8.

¹⁰⁵ BARBIERA, Lelio. *Il matrimonio: matrimonio civile, canonico, concordatario, degli acattolici, obblighi coniugali, separazione, divorzio, regimi patrimoniali del matrimonio*. Padova: CEDAM, 2006, str. 537.

poměrech rodiny, je možno svěřit správu společného jmění pouze jednomu z manželů za podmínek stanovených v čl. 182 an. c.c.

V čl. 182 c.c. je stanoveno, že pokud se druhý manžel dlouhodobě vzdálí ze společné domácnosti, nebo mu v tom brání jiná překážka, může jediný manžel jednat při mimořádné správě na základě rozhodnutí soudu, plné moci s ověřenými podpisy, nebo ve formě veřejné listiny. Nesmí se ovšem jednat o generální plnou moc, která by veškerou správu společného jmění delegovala na jediného manžela, nebo na třetí osobu.¹⁰⁶ To by bylo v rozporu s kogentním charakterem ustanovení týkajících se správy společného jmění. Na základě čl. 182 odst. 2 c.c. však na jediného manžela může být delegován výkon veškeré správy manželského závodu, což má sloužit k zajištění dynamičtějšího řízení závodu.

Soudním rozhodnutím může být zcela vyloučen ze správy společného jmění manžel, který je nezletilý, nemůže vykonávat správu nebo ji nevykonává řádně. V posledním jmenovaném případě soudy berou v potaz zejména marnotratnost, nezpůsobilost ke správě společného majetku, spravování majetku ve zlé víře nebo jako *abusus iuris*.¹⁰⁷ Automaticky ze zákona je vyloučen ze správy společného jmění manžel po dobu, kdy je zbaven svéprávnosti.¹⁰⁸ Vyloučení ze správy společného jmění pak způsobuje, že vyloučený manžel nemůže vykonávat ani běžnou ani mimořádnou správu majetku, a veškerou správu společného jmění poté vykonává druhý manžel. K zajištění publicity takové skutečnosti slouží její vyznačení na oddacím listu.¹⁰⁹

Jak již bylo uvedeno výše, k výkonu běžné správy je oprávněn každý manžel samostatně, naproti tomu v případě mimořádné správy rozhodují o správě společného jmění oba manželé společně. Nedojde-li ke vzájemné shodě, mohou se manželé dle čl. 181 c.c. obrátit na soud, který autorizuje jednání, pokud je v zájmu rodiny nebo obchodního závodu, který spadá do společného jmění. Při hodnocení, zda je jednání v zájmu rodiny, jsou zvažovány potřeby nejen manželů, ale i jejich dětí, ostatních osob, ke

---

¹⁰⁶ RAIOLA, Vincenzo; SALOMONE, Luigi. *Il regime patrimoniale della famiglia*. Padova: CEDAM, 2008, str. 38-39.

¹⁰⁷ *Ibid.*, str. 48.

¹⁰⁸ Ve smyslu čl. 414 c.c.

¹⁰⁹ RAIOLA, Vincenzo; SALOMONE, Luigi. *Il regime patrimoniale della famiglia*. Padova: CEDAM, 2008, str. 42.

kterým mají manželé vyživovací povinnost, a to, co je v zájmu společného bydlení.¹¹⁰ Nepostačuje, aby takové jednání bylo pouze v zájmu rodiny, ale navíc musí existovat nutnost takové jednání provést, jelikož rozhodnutí soudu je mimořádný institut, který je výjimkou z obecného principu společného rozhodování obou manželů.¹¹¹ Kromě nahrazení souhlasu jednoho manžela při jednání v zájmu rodiny, může soud takto učinit i u jednání v zájmu společného závodu dle čl. 177 odst. 1 písm. d) c.c. Může se jednat o nezbytné investice nebo jednání učiněné ve snaze zabránit ztrátám, které se týkají jednotlivých součástí obchodního závodu nebo závodu jako celku.¹¹²

Dojde-li k výkonu mimořádné správy bez potřebného souhlasu druhého manžela, jenž takové jednání posléze neratihabuje, může se opomenutý manžel obrátit na soud. Následný postup je diferencovaný dle toho, zda se jedná o nemovitost a věc zapsanou do veřejného seznamu, nebo o jinou věc movitou. Zákonodárce se v ustanovení čl. 184 c.c. snaží vyvážit protichůdné zájmy jak opomenutého manžela, tak třetích osob, které jednají s manželem.

Pokud dojde k právnímu jednání s třetími osobami, které se týká nemovitosti nebo věci zapsané do veřejného seznamu, uplatní se čl. 184 odst. 2 c.c. Na základě tohoto ustanovení se může opomenutý manžel dovolat neplatnosti jednání u soudu v subjektivní lhůtě jednoho roku od okamžiku, kdy se o něm dozví, nebo v objektivní lhůtě jednoho roku od zápisu do veřejného seznamu. Pokud však právní jednání do veřejného seznamu zapsáno nebylo a manžel se o jednání nedozvěděl, je oprávněn domáhat se určení neplatnosti nejdéle do jednoho roku od zániku manželství. Neuplatní-li druhý manžel své právo včas, platí domněnka, že takové jednání konkludentně schválil.¹¹³

Jedná-li se však o movité věci, které nejsou zapsány do veřejného seznamu, má manžel, který překročil meze oprávnění k nakládání s věcí, pouze povinnost uvést

---

¹¹⁰ BARBIERA, Lelio. *Il matrimonio: matrimonio civile, canonico, concordatario, degli acattolici, obblighi coniugali, separazione, divorzio, regimi patrimoniali del matrimonio*. Padova: CEDAM, 2006, str. 523.

¹¹¹ DE PAOLA, Vincenzo. *Diritto patrimoniale della famiglia nel sistema del diritto privato. Volume 2. II. edizione*. Milano: Giuffrè, 2002, str. 643.

¹¹² BARBIERA, Lelio. *Il matrimonio: matrimonio civile, canonico, concordatario, degli acattolici, obblighi coniugali, separazione, divorzio, regimi patrimoniali del matrimonio*. Padova: CEDAM, 2006, str. 533.

¹¹³ Cass., 24 novembre 2000, n. 15177; Cass., 19 marzo 2003, n. 4033

společné jmění do původního stavu nebo nahradit škodu, která vznikla ve smyslu čl. 184 odst. 3 c.c. Druhý manžel se nemůže dovolat relativní neplatnosti a takové jednání je platné.¹¹⁴ Povinnost uvést věci do původního stavu vzniká ihned provedením neautorizovaného jednání, případné prodlení a nesplnění povinnosti *restitutio in integrum* činí manžela odpovědným za další vzniklou škodu.¹¹⁵

2.4 Smluvený režim (*comunione convenzionale*)

Přestože zákonodárce zvolil za zákonný režim v čl. 159 c.c. společné jmění manželů, je tento režim spíše komplementárním režimem; uplatní se pouze tehdy, nedojde-li k volbě jiného režimu manžely. Poměrně široká autonomie vůle při výběru majetkového režimu se projevuje tak, že manželé mohou rozhodnout o režimu oddělených jmění, mohou zákonný režim rozšířit či zúžit, mohou si vyhradit vznik společného jmění až k okamžiku zániku manželství, převzít zahraniční instituty ve smyslu čl. 161 c.c., nebo převzít ustanovení manželských smluv uzavřených jinými osobami. Dále mohou vedle zákonného, nebo smluveného režimu založit majetkový fond. Při volbě majetkového režimu jsou manželé omezeni pouze čl. 210 *codice civile*, dle něž se nemohou odchýlit od norem o správě společného jmění a principu rovnosti podílů na tom, co je dle zákonného režimu společným jměním. Zákaz disparitních podílů na společném jmění se může jevit jako zcela zásadní omezení smluvní volnosti manželů. Na druhou stranu je však možné odchýlit se od tohoto ustanovení „nepravou“ manželskou smlouvou, o které je pojednáváno níže, nebo lze při zániku společného jmění uzavřít dohodu o jiném způsobu vypořádání majetku a dluhů manželů.¹¹⁶ Doktrína dále dovozuje, že není možné modifikovat odpovědnost za dluhy vzniklé za trvání manželství z důvodu účinné ochrany věřitelů.¹¹⁷

Snoubenci či manželé jsou při volbě majetkového režimu povinni konkrétně vymezit, jak budou vypadat jejich vzájemné majetkové poměry, přičemž nesmí

---

¹¹⁴ Cass., 18 giugno 1992, n. 7524; Cass., 7 marzo 2006, n. 4890

¹¹⁵ RAIOLA, Vincenzo; SALOMONE, Luigi. *Il regime patrimoniale della famiglia*. Padova: CEDAM, 2008, str. 62.

¹¹⁶ OBERTO, Giacomo. *Lo scioglimento della comunione legale e la divisione dei beni*. ASTRA.CMS.it [online] [cit. 3. 5. 2016] Dostupné z: <http://astra.csm.it/incontri/relaz/17542.pdf>

¹¹⁷ GALGANO, Francesco. *Diritto Privato*. XVI. edizione. Padova: CEDAM, 2013, str. 852.

odkazovat na právní předpisy a na zvyklosti, které na ně nedopadají. Toto ustanovení vylučuje, aby manželé či snoubenci obecně odkázali na právní úpravu zákonného režimu společného jmění kupříkladu v České republice. Manželé ale mohou přímo do manželské smlouvy převzít konkrétní české normy upravující společné jmění. Tento zákaz se snaží zaručit jednoznačnost toho, jakými normami se majetkový režim řídí a předejít těžkostem u notáře, který vyhotovuje veřejnou listinu, i před soudem, který by byl nucen vyhledávat, jak se s plynutím času mění právní předpisy, judikatura a jaké panují zvyklosti v jiných zemích; zejména však slouží k ochraně třetích osob, které právně jednají s manžely.

Manželské smlouvy, ať již typické nebo atypické, mohou být uzavřeny ve formě veřejné listiny kdykoli před vznikem manželství i za jeho trvání a mohou být kdykoli změněny. Článek 48 notářského řádu, zákona č. 89 ze dne 16. 2. 1913 ve znění pozdějších předpisů, vyžaduje přítomnost dvou svědků při vyhotovení veřejné listiny.¹¹⁸ Zápis ve formě veřejné listiny není vyžadován u režimu oddělených jmění, je-li tento režim zvolen již během sňatečního řízení a poté zapsán do oddacího listu.¹¹⁹ Původně vyžadované schválení změn manželských smluv soudem, dříve upravené v čl. 162 odst. 3 c.c., bylo zrušeno zákonem č. 142 z roku 1981.¹²⁰ V současnosti platí, že změna manželské smlouvy musí být ujednána ve formě veřejné listiny a musí být vyznačena na oddacím listu.

Manželé tedy mohou zcela libovolně měnit rozsah společného jmění; taková ujednání mohou mezi manžely působit i retroaktivně a měnit zařazení již nabytých věcí do společného jmění, nebo je ze společného jmění vyloučit, pokud se neodchýlí od kogentních pravidel a nezhorší se postavení třetích osob. Manželské smlouvy se mohou týkat i majetkových poměrů v případě manželské krize, přestože italský Nejvyšší soud poměrně dlouhou dobu vycházel z nerozlučitelnosti manželství, a proto posuzoval manželské smlouvy vztahující se k rozvodu manželství za neplatné.¹²¹ Nyní ovšem platnost smluv uzavřených pro případ manželské krize není sporná a tyto smlouvy lze

---

¹¹⁸ VERDE, Camillo. *Le convenzioni matrimoniali*. Torino: UTET, 2003, str. 222-225.

¹¹⁹ *Ibid.*, str. 225-227.

¹²⁰ GALGANO, Francesco. *Diritto Privato*. XVI. edizione. Padova: CEDAM, 2013, str. 852.

¹²¹ Cass., 11 giugno 1981, n. 3777; Cass., 1 marzo 1991, n. 2180

dělit na dva druhy. Jedny mohou upravovat majetkové poměry po zániku manželství; tyto smlouvy však nejsou považovány za plnohodnotné manželské smlouvy, ale za pouhá ujednání pro případ rozvratu manželství. Je tomu tak z toho důvodu, že běžné manželské smlouvy (kromě ujednání o majetkovém fondu) pozbývají účinnosti po zániku společného jmění.¹²² Tyto smlouvy pak nejsou považovány za manželské smlouvy, ale za běžný druh smluv, a proto nedochází ani k jejich zápisu do oddacího listu.¹²³ Druhý druh smluv vymezuje podmínky, za kterých přistoupí manželé ke smluvní formě odluky nebo rozvodu manželství, tedy ke zjednodušeným formám řízení. Tato ujednání jsou považována za plnohodnotné manželské smlouvy.¹²⁴

V této části diplomové práce je nutné krátce pojednat o důležitosti zápisu majetkového režimu do oddacího listu. K zajištění materiální a formální publicity skutečností vztahujících se k fyzickým osobám slouží v Itálii matriční knihy (*Registro dello stato civile*) vedené jednotlivými obcemi. Do nich jsou zaznamenávány údaje o narození, smrti, občanském stavu osob a dalších právně relevantních skutečnostech. Obsahuje-li tento veřejný seznam zápis o zvoleném majetkovém režimu mezi manžely, má tento zápis účinky i vůči třetím osobám¹²⁵, pokud je zde specifikováno datum uzavření smlouvy, majetkový režim a další náležitosti stanovené zákonem. Nedojde-li k zápisu majetkového režimu do veřejného seznamu, pak mezi manžely takový režim platí, ale navenek vůči třetím osobám není účinný. Třetí osoby se v případě, že na tom mají právní zájem, mohou s úspěchem dovolat účinnosti režimu, který byl mezi manžely ujednán, ale u nějž nedošlo k jeho zápisu do matričních knih.¹²⁶ Nadto se vlastnictví některých věcí uvádí do veřejných seznamů, kam může být věc obligatorně či fakultativně zapisována; tento zápis však nemá vliv na účinnost manželské smlouvy vůči třetím osobám.¹²⁷

---

¹²² BALESTRA, Luigi. *Commentario del Codice civile. Della famiglia. Artt. 74-176*. Torino: UTET Giuridica, 2010, str. 961.

¹²³ ANDRINI, Maria Claudia. *Convenzioni matrimoniali, accordi di separazione e di divorzio*. CORTEDICASSAZIONE.it [online] [cit. 19. 2. 2016] Dostupné z: http://www.cortedicassazione.it/cassazione-resources/resources/cms/documents/20050531_Convenzioni_matrimoniali_Andrini.pdf

¹²⁴ VERDE, Camillo. *Le convenzioni matrimoniali*. Torino: UTET, 2003, str. 112-119.

¹²⁵ RESCIGNO, Pietro. *Manuale di diritto privato*. Milano: IPSOA, 2000, str. 293-304.

¹²⁶ BENANTI, Claudia. *Scioglimento della comunione legale e disciplina del patrimonio*. Torino: G. Giappichelli, 2013, str. 81-83.

¹²⁷ SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 120.

2.4.1 Režim oddělených jmění (*separazione dei beni*)

Režim oddělených jmění může být charakterizován jako obecný, autonomní a kompletně upravený režim.¹²⁸ Úprava tohoto institutu jako celku je obsažena v člancích 215 an. c.c. Výběr režimu oddělených jmění je na rozdíl od ostatních smluvených režimů usnadněn tím, že postačuje jeho vyznačení na oddacím listu manželů, takže není nutné vyhotovit veřejnou listinu, a dále tím, že manželé nemusí vzájemné majetkové poměry nijak speciálně vymezovat – stačí jim pouze odkázat na obecná ustanovení *codice civile*. Někdy bývá režim oddělených jmění považován za absenci majetkového režimu, jelikož se majetkové poměry mezi manžely odvíjejí obdobně, jako by vůbec k jejich sňatku nedošlo.¹²⁹

Oddělená jmění nemusí vzniknout jen na základě předchozí dohody manželů, ale mohou také vzniknout automaticky v případech, kdy zaniká zákonný režim společného jmění, ale nedochází přitom k zániku manželství jako takového. Může tedy vzniknout zejména na základě rozhodnutí soudu o zřízení oddělených jmění, na základě soudní nebo smluvní odluky manželství, prohlášení manžela za nezvěstného nebo konkursu na majetek jednoho z manželů. Z tohoto důvodu nemůže být režim oddělených jmění kvalifikován jako typický smluvený režim.¹³⁰

Prostřednictvím režimu oddělených jmění si manželé ujednávají, že každý z nich bude výlučným vlastníkem toho, co nabyde za trvání manželství. Pro nabývání majetku je použit opět kontrovenzní pojem *acquisto* stejně tak jako v článku 177 c.c., o kterém bylo pojednááno v kapitole 2.3.2. Pokud manželé nabydou věc společně, pak se věc stává spoluvlastnictvím obou a uplatní se pravidla pro správu věci v podílovém spoluvlastnictví. Naopak s věcmi ve výlučném vlastnictví je manžel oprávněn libovolně nakládat a spravovat je. Nesmíme ovšem zapomínat na obecné povinnosti obsažené v čl. 143 c.c. vyplývající manželům z jejich svazku, kterými je povinnost poskytovat

---

¹²⁸SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 121. GIOVAGNOLI, Roberto. *I regimi patrimoniali della famiglia. Percorsi giurisprudenziali 2010*. Milano: Giuffrè, 2010, str. 237.

¹²⁹VERDE, Camillo. *Le convenzioni matrimoniali*. Torino: UTET, 2003, str. 52.

¹³⁰*Ibid.*, str. 54.

GIOVAGNOLI, Roberto. *I regimi patrimoniali della famiglia. Percorsi giurisprudenziali 2010*. Milano: Giuffrè, 2010, str. 239-240.

materiální i morální podporu a přispívat vzhledem k vlastnímu majetku a schopnosti pracovat nebo se starat o domácnost a povinnost společného bydlení. Z posledně jmenované povinnosti pak nepřímou vyplývá i právo užívat nemovitost ve výlučném vlastnictví druhého z manželů, pokud se tam se nachází společná domácnost.¹³¹

V praxi často vznikají spory týkající se vlastnictví movitých věcí, které nejsou zapsány do veřejných seznamů, jelikož vznikají těžkosti při dokládání způsobu, jakým byla věc nabyta, zdali manžely společně, či pouze jedním z nich. I v případě nemovitostí však může být nabývací titul sporný, dochází-li k nabývání pomocí prostředníka nebo při originárním nabytí věci. Do výlučného jmění však bezpochyby spadají věci nabyté jedním manželem k osobní potřebě a k uspokojení jeho individuálních zájmů. Pro tuto klasifikaci není relevantní, který z manželů vynaložil prostředky za účelem nabytí věci. Situace může být demonstrována na příkladu, kdy manžel koupí manželce šaty ze svého výhradního majetku. Šaty se poté stanou výhradním majetkem manželky. Té ovšem vzniká povinnost nahradit manželovi to, co vynaložil na jejich pořízení. Je třeba ovšem upozornit na skutečnost, že toto pravidlo se neuplatní, pokud jeden z manželů nedisponuje vlastními prostředky a není schopen se sám zaopatřit. Manžel-živitel poté nemá právo na vyrovnání, jelikož manželé mají vzájemnou vyživovací povinnost plynoucí ze čl. 143 odst. 3 c.c. Právo na vyrovnání také nevzniká, pokud se jedná o dary mezi manžely.¹³²

Běžně se stává, že v rámci společného manželského soužití věc pořizuje jeden z manželů v zájmu obou nebo pro potřeby celé rodiny s tím, že se manželé společně dohodnou na pořízení určité věci, ale právně jedná pouze jeden z nich. I takto nabytý majetek se stává věcí v podílovém spoluvlastnictví, je-li možné dovodit, že byl manžel k takovému jednání výslovně nebo konkludentně pověřen.¹³³

Pokud ani tato vodítka nestačí k vyřešení sporů ohledně vlastnictví věci, pak se užije obecné pravidlo podle čl. 219 c.c. Každý z manželů je oprávněn jakýmkoli způsobem prokázat, že je výlučným vlastníkem věci. Neunes-li ani jeden z manželů důkazní břemeno, pak věc patří do podílového spoluvlastnictví obou manželů. Podle

---

¹³¹ SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 125.

¹³² *Ibid.*, str. 122.

¹³³ *Ibid.*, str. 123.

převažující části doktríny se jedná o domněnku spoluvlastnictví. Jedná se také o výjimku z obecných principů týkajících se důkazního břemena stran civilního řízení.¹³⁴ Z důvodu zachování rovnosti obou manželů totiž důkazní břemeno neleží pouze na žalobci, ale i na žalovaném.

Tento režim s sebou ovšem nese jistá rizika, zejména pro manžela, který se vzdá své kariéry z důvodu péče o děti a domácnost. V případě zániku manželství totiž tomuto manželovi nevzniká žádné právo k majetku druhého manžela, který se mohl výlučně věnovat své kariéře. Režim oddělených jmění také podle mého názoru neposkytuje manželům potřebnou jistotu, jelikož chybí zákonná úprava práva na bydlení a společného nájmu. Z čl. 143 c.c. vyplývá povinnost společného bydlení manželů, z čehož i nepřímo vyplývá právo užívat nemovitost ve výlučném vlastnictví druhého z manželů, pokud se tam nachází společná domácnost.¹³⁵ Manžel, jemuž svědčí vlastnické či jiné právo k nemovitosti či bytu, je ovšem oprávněn zcela libovolně nakládat s nemovitostí, bytem v osobním vlastnictví nebo nájmu, což může mít negativní dopady jak pro druhého manžela, tak pro celou rodinu.

2.4.3 Manželské smlouvy (*convenzioni matrimoniali*)

Kromě dvou režimů, které italský zákonodárce upravuje, tedy zákonný režim společného jmění a odděleného jmění (a zřízení majetkového fondu), zákonodárce ponechává manželům zcela volnou cestu k tomu, aby si určili, jaké budou jejich majetkové poměry za trvání manželství. Jak již bylo výše uvedeno, manželé se mohou dohodnout na modifikaci rozsahu zákonodárcem upraveného společného jmění, nebo si vzájemně ujednat zcela autonomní režim.

Takové manželské smlouvy nesmí být v rozporu s ustanovením v čl. 161 c.c. a obecně odkazovat na zahraniční právní řády a zvyklosti. Dále zákonodárce článkem 210 odst. 2 c.c. vylučuje vznik univerzálního majetkového společenství manželů.¹³⁶ V tomto ustanovení zakazuje, aby byl v rámci smluveného režimu majetek dle čl. 179 odst. 1

---

¹³⁴ SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 126.

¹³⁵ *Ibid.*, str. 125.

¹³⁶ *Ibid.*, str. 121.

písm. c), d), e) *codice civile* součástí společného jmění a vymezuje tedy povinné minimum, které musí manželovi zůstat. Tím jsou věci k osobní potřebě manžela a jejich příslušenství, věci sloužící k výkonu povolání (s výjimkou těch sloužících k provozování obchodního závodu, který je součástí společného jmění) a to, co manžel obdržel jako náhradu jemu způsobené majetkové či nemajetkové újmy a z důvodu ztráty pracovní způsobilosti. Dále se manželé nemohou odchýlit od předpisů týkajících se správy společného jmění a rovnosti podílů obou manželů. Pravidla správy společného jmění však mohou být měněna na základě rozhodnutí soudu, jak o tom pojednává kapitola 2.5.

2.4.2 Majetkový fond (*fondo patrimoniale*)

Majetkový fond byl zaveden do italského právního řádu zákonem č. 151 ze dne 19. 5. 1975. Jedná se o účelově vymezený majetek, který je oddělený od zbylého majetku manželů. Majetkový fond nemá právní osobnost a nejde o samostatný právní subjekt.¹³⁷ Jak již bylo řečeno v úvodu této práce, majetkový fond nelze považovat za zvláštní majetkový režim z toho důvodu, že v rámci tohoto institutu nelze integrálním způsobem upravit majetkové poměry mezi manžely, jelikož součástí majetkového fondu mohou být jen zákonem vymezené věci.¹³⁸ Je-li zřízen majetkový fond, musí mezi manžely existovat ještě jiný smluvený nebo zákonný majetkový režim.

Majetkový fond mohou tvořit pouze vymezené věci k zajištění potřeb rodiny, kterými jsou nemovitosti, movité věci zapsané ve veřejných seznamech a cenné papíry. Jedná-li se o cenné papíry, pak musí být ve formě na řad či na jméno a musí být vhodným způsobem označeny jako součást majetkového fondu. Doktrinní neshody panují ohledně toho, zda součástí majetkového fondu mohou být i věci budoucí. Vycházíme-li z ustanovení čl. 1348 c.c., které obecně připouští obchodovatelnost věcí budoucích, a zároveň z absence konkrétního zákazu vztahujícího se na majetkový fond,

---

¹³⁷ DE MARCHI ALBENGO, Paolo Giovanni. *Il fondo patrimoniale*. II. edizione. Milano: Giuffrè, 2011, str. 192.

¹³⁸ VERDE, Camillo. *Le convenzioni matrimoniali*. Torino: UTET, 2003, str. 58-64.

dá se dovozovat, že i věci budoucí mohou být součástí majetkového fondu.¹³⁹ Podobně jako u zákonného režimu společného jmění popsaného v kapitole 2.3.2, se nemusí jednat pouze o věcná práva, ale také o věcná práva k věci cizí, s výjimkou služebnosti užívacího práva a služebnosti bytu.¹⁴⁰ Spory vznikaly také ohledně podílu v obchodních společnostech, jelikož *codice civile* neposkytuje žádná vodítka. Akcie jako cenné papíry mohou být bezpochyby součástí majetkového fondu, pokud jsou v příslušné formě. Byly ovšem vyloučeny podíly v osobních společnostech, jelikož nejsou považovány za věci v právním slova smyslu.¹⁴¹ Největší neshody rozhodně panují ohledně povahy podílů ve společnosti s ručením omezeným. Někteří soudí, že požadavek formální publicity u takových podílů je splněn tím, že jsou zapsány v Rejstříku společností (*Registro delle imprese* – obdoba českého obchodního rejstříku), někteří však tvrdí, že nejde o movitou věc, a tudíž nemohou tvořit součást majetkového fondu.¹⁴² Podle mého názoru je však nutné přehodnotit starší přístup k podílům v obchodních společnostech a sjednotit ho s judikaturou týkající se nabývání podílů do společného jmění manželů. Vzhledem k tomu, že při nabývání podílů do společného jmění jsou podíly v osobních i kapitálových společnostech považovány za věc, není důvodné, aby tomu bylo jinak ve vztahu k majetkovému fondu.

Obchodní závod zcela logicky nemůže být součástí majetkového fondu, a to z důvodu, že se jedná o hromadnou věc; tento soubor mohou tvořit i nehmotné věci a movité věci, které nejsou zapisovány do veřejného seznamu, a tak nemohou být zahrnuty do majetkového fondu.¹⁴³

Založení majetkového fondu je upraveno v čl. 167 c.c., který stanoví, že fond může být založen jedním nebo oběma manžely veřejnou listinou, nebo také třetí osobou, a to i na základě pořízení pro případ smrti. Je-li zakladatel třetí osoba v případě jednání *inter vivos*, nabývá založení účinnosti až po souhlasu manželů. Dle pléna Nejvyššího

---

¹³⁹ DE PAOLA, Vincenzo. *Diritto patrimoniale della famiglia nel sistema del diritto privato. Volume 2.* II. edizione. Milano: Giuffrè, 2002, str. 91.

¹⁴⁰ SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia.* VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 129.

¹⁴¹ *Ibid.*, str. 130.

¹⁴² *Ibid.*, str. 130.

¹⁴³ DE PAOLA, Vincenzo. *Diritto patrimoniale della famiglia nel sistema del diritto privato. Volume 2.* II. edizione. Milano: Giuffrè, 2002, str. 90.

DE MARCHI ALBENGO, Paolo Giovanni. *Il fondo patrimoniale.* II. edizione. Milano: Giuffrè, 2011, str. 171-177.

soudu má zakladatelské právní jednání povahu manželské smlouvy ve smyslu čl. 162 c.c., tudíž na manželský fond dopadají i ustanovení o manželských smlouvách. Toto rozhodnutí je nesmírně důležité z pohledu publicity majetkového fondu. Pokud se na něj vztahují i ustanovení o manželských smlouvách, musí být založení majetkového fondu vyznačeno na oddacím listu, aby bylo účinné vůči třetím osobám.¹⁴⁴

Vlastnictví věcí v majetkovém fondu náleží oběma manželům, nebylo-li mezi nimi ujednáno jinak v zakládací listině. Manželé nebo třetí osoba si mohou vymínit výlučné vlastnictví k určité věci; nemohou si však ujednat, že by vlastnictví celého majetkového fondu náleželo jednomu z manželů, jelikož by šlo o porušení zákazu zřizování věna.¹⁴⁵ Takové ujednání by bylo neplatné.¹⁴⁶ Pokud je věc ve fondu spotřebována či zcizena k uspokojení potřeb rodiny, výlučný vlastník k ní ztrácí své právo. Kdo je vlastníkem věci je *de facto* relevantní až v případě zániku majetkového fondu, kdy je výhradní majetek vrácen vlastníkovi.¹⁴⁷ Přírůstky majetkového fondu musí být obligatorně použity k zajištění potřeb rodiny.

Podle čl. 168 odst. 3 c.c. se správa majetku ve fondu řídí normami upravujícími správu společného jmění. Z toho vyplývá, že správa fondu náleží oběma manželům. Správa se dělí stejně jako u zákonného režimu společného jmění na běžnou a mimořádnou. Běžná správa může být vykonávána pouze jedním z manželů, zatímco správa mimořádná oběma manžely společně. Na základě čl. 169 c.c. je ovšem správa fondu modifikována zvláštními pravidly pro zcizování majetku. Není-li v zakládací listině výslovně ujednáno jinak, není možné zcizit, zatížit zástavním právem nebo jiným způsobem dlouhodobě zatížit majetek bez souhlasu obou manželů; pokud však mají manželé nezletilé děti, pak lze takto učinit jen se souhlasem soudu. Soud udělí souhlas k takovému jednání, dojde-li k závěru, že jednání je nezbytné nebo zcela zjevně v zájmu rodiny.

---

¹⁴⁴ VERDE, Camillo. *Le convenzioni matrimoniali*. Torino: UTET, 2003, str. 58-64.

¹⁴⁵ Za zřízení věna je považováno zřízení výhradního práva spravovat majetek celé rodiny pouze jedinému manželovi. Ten spravuje i výhradní majetek toho druhého po celou dobu trvání manželství. Blíže viz VERDE, Camillo. *Le convenzioni matrimoniali*. Torino: UTET, 2003, str. 171-176.

¹⁴⁶ *Ibid.*, str. 93.

¹⁴⁷ DE MARCHI ALBENGO, Paolo Giovanni. *Il fondo patrimoniale*. II. edizione. Milano: Giuffrè, 2011, str. 28-29, 193.

Přestože se může jevit, že je majetkový fond svázán celou řadou pravidel, nalézá se i u tohoto institutu prostor pro smluvní volnost. Zakladatel fondu si může vymínit vlastnictví věcí v majetkovém fondu a může stanovit, že správa majetku bude vykonávána jen jedním z manželů, aniž by k ní byl nutný souhlas soudu.

V článku 171 c.c. je upraveno zrušení majetkového fondu. K němu dochází smrtí manžela, rozvodem manželství, určením neplatnosti manželství nebo zánikem občanskoprávních účinků katolického manželství. Důvody uvedené v článku 171 c.c. jsou však považovány za demonstrativní.¹⁴⁸ Odluka manželů není uvedena mezi důvody zrušení, ale je dovozováno, že má stejný vliv na trvání majetkového fondu, jako má u zákonného režimu společného jmění. Odlukou je tedy majetkový fond zrušen. Mezi důvody zrušení není dále uvedeno vyvlastnění, zánik nebo spotřebování všech věcí tvořících majetkový fond; tyto důvody také vedou ke zrušení fondu.

Zvláštní pravidla se však uplatní, mají-li manželé nezletilé děti a manželství poté zanikne – manželský fond trvá až do doby, dokud nejmladší z potomků nedosáhne zletilosti. V takových případech může soudce na návrh osoby, která má na rozhodnutí právní zájem, jmenovat třetí osobu správcem a určit pravidla pro správu majetkového fondu s ohledem na okolnosti po zániku manželství. Soud navíc může zřídit ve prospěch potomků užívací právo k věci, nebo jim přisoudit vlastnické právo k části majetkového fondu.

Pokud manželé neměli za trvání manželství potomky, pak se pro zrušení majetkového fondu užijí obdobně ustanovení týkající se zániku zákonného společného jmění. Po zrušení majetkového fondu je ovšem k jeho úplnému zániku nutné rozhodnutí orgánu veřejné moci nebo soudu.¹⁴⁹

Nepochybnou výhodou majetkového fondu je jeho účelová vázanost na uspokojování potřeb rodiny a omezení odpovědnosti manželů za dluhy. Majetek ve fondu je zcela oddělený od jiného majetku rodiny; nemůže být postižen při výkonu soudního rozhodnutí nebo exekuce, pokud věřitel věděl, že dluh vznikl pro jiné účely,

---

¹⁴⁸ BARBIERA, Lelio. *Il matrimonio: matrimonio civile, canonico, concordatario, degli acattolici, obblighi coniugali, separazione, divorzio, regimi patrimoniali del matrimonio*. Padova: CEDAM, 2006, str. 597.

¹⁴⁹ *Ibid.*, str. 593.

než je uspokojení potřeb rodiny. Ani v případě, kdy byl dluh převzat oběma manžely společně, nelze postihnout majetkový fond, nebylo-li jednání učiněno k zajištění potřeb rodiny.¹⁵⁰ Na posouzení odpovědnosti manželů nemá vliv, zda se jedná o dluh převzatý nebo vzniklý ze zákona, ale vztah mezi obligací a potřebami rodiny. Není tedy zcela vyloučeno, že majetkový fond může být postižen pro závazek *ex delicto*.¹⁵¹

Michele Sesta v souvislosti s postihem majetkového fondu pro dluhy uvádí, že majetkové fondy jsou *užívány často, spíše než k opravdovému uspokojování potřeb rodiny, za účelem převážně podvodným ve vztahu k věřitelům manželů, což potvrzuje i analýza judikatury, zejména v oblasti žalob na určení neplatnosti právního jednání. Často se stává, že dlužník s finančními problémy s cílem uchránit nemovitosti od žalob věřitelů založí majetkový fond a následně jsou aplikována ustanovení obsažená v čl. 170 c.c.*¹⁵² Věřitelé se proti tomuto jednání manželů mohou bránit za pomoci tzv. *azione revocatoria*, obdoby české odpůrčí žaloby. Pokud je žaloba úspěšná, je prohlášena neúčinnost jednání dlužníka za podmínky, že zakladatel majetkového fondu jednal v úmyslu poškodit třetí osoby, čímž jim způsobil značnou škodu, nebo pokud je prokázáno, že založení majetkového fondu bylo simulované.

2.5 Zánik společného jmění (*cessazione della comunione*)

Zánik společného jmění, může nastat z taxativních důvodů uvedených v čl. 191 odst. 1 c.c. Těmito důvody je nezvěstnost, prohlášení za mrtvého jednoho z manželů, rozhodnutí soudu o neplatnosti manželství, zánik manželství nebo jeho občanskoprávních účinků, odluka manželů, rozhodnutí soudu o zřízení oddělených jmění, uzavření manželské smlouvy, nebo prohlášení konkursu na majetek jednoho z manželů. Jak ale uvádí Benanti, je možné se od těchto důvodů smluvně odchýlit.¹⁵³ Lze tedy kupříkladu stanovit, že společné jmění zániká v případě, kdy manželé spolu přestanou žít, nebo od okamžiku, kdy podají návrh na prohlášení odluky manželů.

---

¹⁵⁰ DE PAOLA, Vincenzo. *Diritto patrimoniale della famiglia nel sistema del diritto privato. Volume 2.* II. edizione. Milano: Giuffrè, 2002, str. 24.

¹⁵¹ SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia.* VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 132.

¹⁵² *Ibid.*, str. 132.

¹⁵³ BENANTI, Claudia. *Scioglimento della comunione legale e disciplina del patrimonio.* Torino: G. Giappichelli, 2013, str. 5.

Smluvní vyloučení zákonných důvodů však není možné v případech, kdy by to bylo v rozporu s povahou režimu společného jmění nebo s ochranou třetích osob.¹⁵⁴

Dle čl. 191 odst. 1 c.c. je důvodem zániku společného jmění prohlášení manžela za nezvěstného nebo za mrtvého. Domáhat se prohlášení člověka za nezvěstného mohou jakékoli osoby, které na tom mají právní zájem, pokud od poslední zprávy o zmizelém uplynuly alespoň dva roky. Prohlášení za mrtvého je možné po uplynutí deseti let od poslední zprávy o nezvěstném či zmizelém. Právní mocí takového rozsudku zaniká společné jmění.

Rozhodnout o neplatnosti manželství je možné, pokud nebyly splněny náležitosti pro uzavření manželství dle čl. 84 až 88 *codice civile*. Zánik společného jmění s sebou nese prohlášení neplatnosti manželství pro vady týkající se zejména věku, svéprávnosti, občanského stavu, příbuzenství nebo z důvodu pravomocného odsouzení za vraždu manžela svého snoubence. Dále je možné napadnout platnost manželství, pokud existuje vada ve svobodnosti a vážnosti vůle – v případech fyzického a psychického násilí, simulace nebo omylu ohledně totožnosti druhého manžela, nebo jiných zásadních vlastností této osoby (*errore essenziale su qualità personali*). Za tento zásadní omyl je ve smyslu čl. 122 c.c. považována také neznalost týkající se fyzické, psychické nebo sexuální nemoci, která druhému manželovi brání ve vedení společného života; pravomocné odsouzení za úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody alespoň na dobu pěti let; pokračování v trestné činnosti nebo recidiva; odsouzení za trestný čin prostituce k trestu odnětí svobody alespoň na dva roky; nebo těhotenství s jinou osobou než s manželem. Neznalost musí být takového charakteru, že by osoba do manželství vůbec nevstoupila, kdyby znala všechny skutečnosti. Veškeré podmínky pro určení neplatnosti civilního manželství, postup a lhůty pro podání návrhu jsou upraveny v čl. 117 až 124 *codice civile*.

V tomto ohledu je také nutné upozornit na skutečnost, že podmínky pro prohlášení neplatnosti manželství a úprava zániku manželství jsou odlišné v případě

---

¹⁵⁴ VERDE, Camillo. *Le convenzioni matrimoniali*. Torino: UTET, 2003, str. 245-248.

BENANTI, Claudia. *Scioglimento della comunione legale e disciplina del patrimonio*. Torino: G. Giappichelli, 2013, str. 5.

manželství uzavřeného dle kanonického práva.¹⁵⁵ Dle kodexu kanonického práva ze dne 25. 1. 1983, kánonu č. 1151 až 1155 je v určitých případech přípustná odluka. Katolické manželství (*matrimonio concordatario*) ale nelze platně rozvést dle církevního práva, je nicméně možné, aby civilní soud rozhodl o zániku jeho občanskoprávních důsledků. Z pohledu občanského práva pak takové manželství zaniká a následně lze uzavřít nové manželství, nesmí se však jednat o další katolický sňatek. Jedná-li se o prohlášení neplatnosti katolického manželství, může takto rozhodnout i církevní soud. Toto rozhodnutí je pak závazné i pro běžné soudy. Jedinou výjimkou, kdy nejsou uznány občanskoprávní účinky rozhodnutí církevního soudu, je případ, kdy je manželství prohlášeno za neplatné, jelikož nebylo konzumováno.¹⁵⁶

Pro potřeby této diplomové práce je nutné zabývat se zejména odlukou a rozvodem manželství. Aby bylo možno věnovat se dopadům odluky na zánik společného jmění, je nejprve nutné vymezit institut odluky. Prohlášení odluky manželů nemá vliv na trvání manželství, ale zanikají některá vzájemná práva a povinnosti manželů, zejména povinnost vzájemné věrnosti, společného bydlení, finanční a jiné pomoci a vzájemné spolupráce. Zůstává naopak zachována rodičovská odpovědnost, povinnost přispívat na výživu, výchovu a vzdělávání potomků a smluvní povinnosti, do kterých manželé vstoupili.¹⁵⁷ Odluka (*separazione legale*) se dělí na smluvní odluku (*separazione consensuale*) upravenou v čl. 158 c.c. a odluku soudní (*separazione giudiziale*), jež je upravena v ustanoveních čl. 150 an. c.c. Ke smluvní odluce dochází na základě dohody obou manželů, která se týká vzájemných poměrů mezi manžely a poměrů k dětem, jež je posléze schválena soudem, splňuje-li veškeré předpoklady. Rozsudek o soudní odluce manželů je vydán na žádost jednoho z manželů v případech, kdy existují skutečnosti, které činí nemožným další společné soužití manželů, nebo když manžel vážně narušuje výchovu potomků.¹⁵⁸ Odlukou pak společné jmění zaniká.

---

¹⁵⁵ Blíže viz ALUFFI BECK PECCOZ, Roberta; FERRARI, Alessandro; RABELLO, Alfredo M. *Il matrimonio. Diritto ebraico, canonico e islamico: un commento alle fonti*. Torino: G. Giappichelli, 2006, str. 99-180.

¹⁵⁶ ANELLI, Franco; BORGHESI, Domenico. *Codice della separazione e del divorzio. Commentato con dottrina e giurisprudenza*. Piacenza: La Tribuna, 2010, str. 246.

¹⁵⁷ RESCIGNO, Pietro. *Manuale di diritto privato*. Milano: IPSOA, 2000, str. 339.

¹⁵⁸ GALGANO, Francesco. *Istituzioni di diritto privato*. VII. edizione. Padova: CEDAM, 2013, str. 401-403.

K tomu, aby bylo možné v Itálii prohlásit manželství za rozvedené, je nutné splnit mnohem přísnější podmínky, než jsou ty české. Manželství je možné rozvést jen na základě taxativně vyjmenovaných důvodů, kterými jsou: odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za vážné trestné činy¹⁵⁹; prohlášení manželství za rozvedené soudem jiného státu, jehož státním příslušníkem je jeden z manželů; a změna pohlaví. V ostatních případech byla až do roku 2015 odluha nezbytným předpokladem pro prohlášení manželství za rozvedené. Co se týče doby, která musela uplynout mezi právní mocí rozsudku o odluce a rozvodem manželství, bylo nutné, aby uplynuly nejméně tři roky. To s sebou v praxi neslo řadu let vlekoucí se řízení o odluce a rozvodu manželství.

Zákonem č. 55 ze dne 6. 5. 2015 byla právní úprava rozvodu zmodernizována a zkrácena doba, po kterou musí manželé čekat s podáním návrhu na rozvod manželství po prohlášení odluhy; tato doba byla zkrácena u smluvní odluhy ze tří let na šest měsíců a u soudní odluhy ze tří let na jeden rok.

Také byla uzákoněna možnost tzv. bezprostředního rozvodu (*divorzio immediato*), u kterého vůbec není vyžadována odluha jako obligatorní předstupeň. Předpokladem pro bezprostřední rozvod je společná žádost manželů, kteří nemají nezletilé děti, zletilé děti s tělesným postižením či hendikepou nebo potomky ve věku do dvaceti šesti let, kteří nejsou schopni se sami finančně zabezpečit. Jak je tedy patrné, zákonem č. 55 ze dne 6. 5. 2015 došlo ke značné modernizaci úpravy odluhy a rozvodového řízení. Přesto je stále italská právní úprava přísnější než ta česká.

Jak již bylo výše řečeno, odluha a rozvod vedou k zániku společného jmění. Dle judikatury Nejvyššího soudu je zánik společného jmění spojen s právní mocí rozsudku o odluce manželů nebo soudním schválením dohody o odluce.¹⁶⁰ Taková situace byla značně komplikovaná, protože stále trvalo společné jmění, do něhož manželé společně nabývali věci; také mimořádná správa mohla probíhat jen na základě shody obou manželů. I přesto Nejvyšší soud opakovaně zrušil rozhodnutí nižších soudů, které ve

---

¹⁵⁹ Za vážné trestné činy jsou považovány trestné činy proti životu, zdraví a svobodě druhého manžela nebo dítěte a činy, za které byl manžel odsouzen alespoň k patnácti letům nepodmíněného trestu odnětí svobody. Srov. RESCIGNO, Pietro. *Manuale di diritto privato*. Milano: IPSOA, 2000, str. 344-345.

¹⁶⁰ Cass., 7 maggio 1987, n. 4235; Cass., 17 dicembre 1993, n. 12523; Cass., 5 ottobre 1999, n. 11036; Cass., 6 ottobre 2005, n. 19447

snaze o spravedlivější řešení poměrů mezi manžely určovaly retroaktivně moment zániku společného jmění před moment, kdy rozhodnutí nabývá právní moci.¹⁶¹ O usnadnění situace manželů rozhodl zákonodárce tak, že zákonem č. 55 ze dne 6. 5. 2015 uvedl v život tzv. bezprostřední rozvod. Dle tohoto zákona je umožněno, aby manželé podepsali listinu o smluvní odluce před předsedou soudu, který odluku schválí. Ke dni podpisu listiny zaniká společné jmění a tato skutečnost je také zapsána do oddacího listu.

Zánik společného jmění s sebou nese také rozhodnutí soudu o zřízení oddělených jmění ve smyslu čl. 193 odst. 4 c.c., tedy to, co český zákonodárce označuje jako samostatný režim společného jmění. Soud může rozhodnout o zřízení oddělených jmění v případě, kdy jeden z manželů je omezen nebo zbaven svéprávnosti; při špatném výkonu správy společného jmění; pokud manžel nemá v pořádku své záležitosti; jeho chování při výkonu správy ohrožuje zájmy druhého manžela, společného jmění nebo rodiny; nebo pokud jeden z manželů nepřispívá na zaopatřování rodiny v poměru k jeho majetku a schopnosti pracovat. Rozsudek o zřízení oddělených jmění je retroaktivní s účinností ke dni, kdy byla podána žaloba. Vzniká pak běžný režim oddělených jmění manželů dle čl. 215 an. c.c. s výjimkou toho, že jsou zachována již vzniklá práva třetích osob v souladu s principem *iura quaesita*.¹⁶²

Dalším z důvodů zániku společného jmění je uzavření manželské smlouvy, ve které si manželé ujednají vznik režimu oddělených jmění. Vliv na trvání společného jmění nemá zřízení majetkového fondu, jelikož nejde o samostatný majetkový režim.¹⁶³

Co se týče prohlášení konkursu na majetek jednoho z manželů, po jeho prohlášení je neúčinné jednání manžela vůči věřitelům a správa společného jmění přechází na insolvenčního správce.¹⁶⁴

Zánik společného jmění s sebou ovšem automaticky nepřináší vypořádání společného jmění. K vypořádání dochází až na základě dohody o vypořádání nebo

---

¹⁶¹ BENANTI, Claudia. *Scioglimento della comunione legale e disciplina del patrimonio*. Torino: G. Giappichelli, 2013, str. 42-61.

¹⁶² SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 114-115.

¹⁶³ BENANTI, Claudia. *Scioglimento della comunione legale e disciplina del patrimonio*. Torino: G. Giappichelli, 2013, str. 143.

¹⁶⁴ *Ibid.*, str. 4-5.

soudního rozhodnutí, o čemž pojednává následující kapitola. Zánik společného jmění má ale celou řadu důsledků, které se týkají složení jmění, jeho správy, práv a povinností manželů či bývalých manželů. Majetek, jenž je součástí *comunione de residuo*, neboli odloženého společného jmění, se stává součástí společného jmění. Dále je nutné upozornit, že zánikem společného jmění každý z manželů získává poloviční podíl na každé věci, která je předmětem společného jmění, s nímž může volně nakládat dle pravidel týkajících se podílového spoluvlastnictví. Manžel může v některých případech nakládat se svým podílem na věci v podílovém spoluvlastnictví, aniž by potřeboval souhlas druhého manžela, a tudíž nejsou aplikovatelná pravidla o běžné a mimořádné správě společného jmění. Dalším důsledkem zániku společného jmění je skutečnost, že manželům nevznikají další dluhy ve smyslu čl. 186 c.c. Po zániku společného jmění také vzniká oběma manželům právo žádat vypořádání společného jmění.

2.6 Vypořádání společného jmění (*divisione dei beni*)

Po zániku společného jmění dochází k tomu, že každý z manželů získává poloviční podíl na aktivech i pasivech, která jsou předmětem společného jmění. S tímto podílem může volně nakládat dle pravidel týkajících se podílového spoluvlastnictví. Pro ulehčení vzniklé situace může být společné jmění vypořádáno na základě dohody manželů nebo soudní cestou. Pravidla pro vypořádání společného jmění dohodou manželů nejsou v *codice civile* upravena; tato dohoda musí splňovat obecné náležitosti smluv.¹⁶⁵

V rámci soudního vypořádání toho, co bylo součástí společného jmění, je nutno určit, co tvořilo výlučné vlastnictví manžela a co tvořilo společné jmění. Prvotní povinností manžela je uhrazení některých dluhů. Podle ustanovení čl. 192 c.c. má každý z manželů *obbligo di rimborso*, neboli povinnost nahradit to, co bylo ze společného jmění vynaloženo za jiným účelem než k nabytí společného majetku a k úhradě společných dluhů; dále je manžel povinen nahradit hodnotu věcí nabytých v rámci mimořádné správy bez souhlasu druhého manžela, pokud neprokáže, že jednal v zájmu

---

¹⁶⁵ http://www.dirittierisposte.it/Schede/Famiglia/Separazione/la_divisione_dei_beni_id1111510_art.aspx [navštíveno dne 20. 5. 2016]

rodiny nebo ku prospěchu společného jmění.¹⁶⁶ Naproti tomu má každý z manželů také *diritto di restituzione* – právo na náhradu toho, co on sám vynaložil ze svého výhradního majetku ve prospěch společného jmění. V některých případech je možné provést náhrady nebo zápočty ještě před zánikem společného jmění, a to na základě rozhodnutí soudu, vyžadují-li to zájmy rodiny (ve smyslu čl. 192 odst. 4 *codice civile*).

Poté se při procesu vypořádání toho, co bylo společným jměním, dělí aktiva i pasiva na rovné díly, což je princip, od kterého se nelze odchýlit.¹⁶⁷ Aktiva tvoří společné věci a obchodní závody dle čl. 177 odst. 1 písm. a) a d) c.c.; majetek tvořící *comunione de residuo* dle čl. 177 odst. 1 písm. b), c) *codice civile*; věci určené k provozování obchodního závodu a přírůstky obchodního závodu vzniklé za trvání manželství ve smyslu čl. 178 c.c.; dále *rimborsi*, neboli náhrada za to, co bylo ze společného jmění vynaloženo na výhradní majetek či dluhy; a také náhrada při překročení pravidel mimořádné správy. Pasiva jsou pak tvořena společnými dluhy podle čl. 186 c.c., jak o nich pojednává kapitola 2.3.5, a dále také tím, co manželé vynaložili ze svého výhradního majetku na společné jmění ve smyslu čl. 192 odst. 3 c.c. (*restituzioni*).¹⁶⁸

Ačkoli soud při vypořádání společného jmění musí vycházet z parity podílů manželů, v určitých nutných případech, které jsou v zájmu potomků nebo dítěte svěřeného do péče jednoho z manželů, je soud oprávněn rozhodnout o zřízení užívacího práva k věci ve prospěch druhého manžela či bývalého manžela. Takové opatření může být učiněno, pokud se jedná o nezletilé dítě a váže se pouze na dobu trvání nezletilosti.¹⁶⁹

---

¹⁶⁶ DE FILIPPIS, Bruno. *Il diritto di famiglia*. Padova: CEDAM, 2011, str. 315-316.

¹⁶⁷ Cass., 24 luglio 2003, n. 11467

¹⁶⁸ BENANTI, Claudia. *Scioglimento della comunione legale e disciplina del patrimonio*. Torino: G. Giappichelli, 2013, str. 166.

¹⁶⁹ DE FILIPPIS, Bruno. *Il diritto di famiglia*. Padova: CEDAM, 2011, str. 319.

3 Česká právní úprava manželských majetkových režimů

3.1 Základní východiska a zakotvení manželských majetkových režimů

Právní úprava společného jmění manželů vychází z ústavně zakotveného principu rovnosti. Ten se nachází v čl. 1 Listiny základních práv a svobod¹⁷⁰, jenž stanoví, že „Lidé jsou svobodní a rovni v důstojnosti i v právech.“ Dále v článku 3 Listiny jsou přiznána základní práva a svobody všem bez rozdílu. Tato obecná ustanovení jsou aplikována i na rovnost muže a ženy v manželství.¹⁷¹ V dalších člancích Listiny, které se vztahují k rodině a manželství, je zakotveno právo na ochranu rodinného života, ochrana rodičovství a rodiny a stejná práva dětí narozených v manželství i mimo něj.

Princip právní rovnosti manželů byl uznán jako klíčová zásada českého právního řádu až roku 1948. Do té doby se uplatňovala pravidla stanovená Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, neboli obecným zákoníkem občanským, vyhlášeným císařským patentem č. 946/1811 Sb. z. s. Ten vycházel z koncepce nerovného postavení obou manželů – manžel byl hlavou rodiny a manželka měla podřízené postavení.¹⁷² Zlom přinesla Ústava z roku 1948¹⁷³, která stanovila, že muži i ženy mají stejné postavení v rodině i ve společnosti, na kterou navazoval zákon o právu rodinném¹⁷⁴, který vycházel z rovného postavení muže a ženy v manželství.

Co se týče historické úpravy společně nabyvaného majetku manželů, dle obecného zákoníku občanského z roku 1811 každý z manželů za trvání manželství nabýval majetek do svého výlučného vlastnictví; v případě sporů mezi manžely byla aplikována vyvratitelná domněnka, že to, co bylo nabyto, patří muži.¹⁷⁵ Ten naproti tomu nesl břemena manželství, a tudíž měl povinnost starat se o manželku. Pokud

---

¹⁷⁰ Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

¹⁷¹ Ustanovení § 687 OZ stanoví, že manželé mají rovné povinnosti a rovná práva.

¹⁷² ŠÍNOVÁ, Renata; ŠMÍD, Ondřej a kol. *Manželství*. Praha: Leges, 2014, str. 128.

¹⁷³ Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky.

¹⁷⁴ Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném.

¹⁷⁵ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 9.

manželka neodporovala, správa jejího jmění náležela manželu.¹⁷⁶ Až zákon o právu rodinném z roku 1949 změnil zákonný režim pro majetkové poměry mezi manžely. Namísto oddělených jmění manželů bylo prohlášeno za zákonný režim zákonné společnosti majetkové. To bylo tvořeno tím, co bylo nabyto kterýmkoli manželem za trvání manželství, s výjimkou toho, co bylo nabyto dědictvím nebo darem, a věci k osobním potřebám nebo výkonu povolání. Zákonné společnosti majetkové bylo možné modifikovat na základě ujednání manželů, které se mohlo týkat rozsahu, vzniku nebo pravidel správy společnosti. Taktéž mohlo dojít ke změně na základě rozhodnutí soudu ze závažných příčin.¹⁷⁷

3.2 Manželské majetkové režimy

Samotná úprava manželských majetkových režimů je upravena v ustanoveních o manželském majetkovém právu v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku (dále jen „OZ“), jenž nabyt účinnosti dne 1. 1. 2014. *Manželské právo majetkové je soubor právních norem, které upravují povinnosti a práva manželů týkající se – v současné době – většiny toho, co má majetkovou povahu a přitom je manželům společné.*¹⁷⁸ V oddílu „Manželské majetkové právo“ občanského zákoníku jsou upraveny majetkové režimy (zákonný režim, smluvený režim, režim založený rozhodnutím soudu, včetně správy jmění v rámci těchto režimů, ochrany třetích osob a vypořádání společného jmění), bydlení manželů a též zahrnuje zvláštní ustanovení proti domácímu násilí.

Právní úprava společného jmění manželů obsažená v ustanovení § 708 an. OZ přitom převážně navazuje na předchozí úpravu v občanském zákoníku z roku 1964¹⁷⁹. Občanský zákoník z roku 2012 však zavedl některé nové instituty, obsahuje hmotněprávní i terminologické změny a vychází z jiného systematického řazení. V některých ustanoveních také vychází z konkrétních rozhodnutí českých soudů, ke kterým dospěly v rámci své rozhodovací činnosti za účinnosti občanského zákoníku z

---

¹⁷⁶ RADVANOVÁ, Senta; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 1999, str. 45-46.

¹⁷⁷ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 11.

¹⁷⁸ ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVORÁK, Jan; ŠVEŠTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 50.

¹⁷⁹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

roku 1964, což zvyšuje právní jistotu manželů. V další části práce však nebude srovnávána účinná právní úprava s tou, jež jí předcházela, jelikož to není cílem této práce.

Co se týče samotných majetkových režimů, občanský zákoník obsahuje v § 690 OZ obdobu italského primárního majetkového režimu, přestože takto není *expressis verbis* zákonem ani českou odbornou literaturou označován. V tomto ustanovení je zakotvena povinnost manželů přispívat na potřeby života rodiny a potřeby rodinné domácnosti proporcionálně podle svých osobních a majetkových poměrů, schopností a možností tak, aby byla životní úroveň členů rodiny zásadně srovnatelná. Poskytování majetkových plnění má přitom stejný význam jako osobní péče o rodinu a její členy.¹⁸⁰

Mezi základní povinnosti manželů patří také povinnost informovat druhého manžela o majetkových poměrech, příjmech a stavu jmění, a také o současných i zamýšlených pracovních, studijních a podobných činnostech. Obdobné ustanovení *codice civile* neobsahuje. Přestože je toto právo v občanském zákoníku zakotveno, není přímo vynutitelné; není tedy možné soudně rozhodnout o povinnosti manžela sdělit tomu druhému skutečnosti týkající se jeho příjmů, stavu majetku a dluhů.¹⁸¹ Záleží tak vždy na vůli manžela, zda informace poskytne.

To, co bývá italskou literaturou označováno za sekundární majetkové režimy, je upraveno v části druhé „Rodinné právo“, hlavě první „Manželství“, dílu čtvrtém „Povinnosti a práva manželů“ občanského zákoníku. Pojem manželský majetkový režim se užívá *pro způsob uspořádání majetkových práv a závazků (dluhů – pozn. aut.) manželů k majetku, který každý manžel vlastní v okamžiku uzavření manželství, k majetku, který manželé nabudou společně nebo jednotlivě za trvání manželství, jakož i k souhrnu práv a závazků (dluhů – pozn. aut.) každého manžela v případě, že dojde k zániku manželství. Manželský majetkový režim určuje, jak jsou rozvržena mezi manžele oprávnění ke společnému majetku, jak se spravují aktiva a pasiva manželů, jakož i jejich*

---

¹⁸⁰ Nejedná se přitom o povinnost shodnou s povinností poskytovat výživné. Srov. ŠÍNOVÁ, Renata; ŠMÍD, Ondřej a kol. *Manželství*. Praha: Leges, 2014, str. 143.

¹⁸¹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVORÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 37-38.

vztahy ke třetím osobám.¹⁸² Český zákonodárce v ustanovení § 708 odst. 2 OZ vymezuje, že manželské majetkové režimy mohou mít tři podoby. Společné jmění pak podléhá zákonnému režimu, smluvenému režimu, anebo režimu založenému rozhodnutím soudu.

Zákonný režim společného jmění je režimem obecným a řídí se dle něj vztahy mezi manžely vždy, pokud nedojde k jinému ujednání mezi manžely či snoubenci, nebo pokud ke změně zákonného režimu nedojde rozhodnutím soudu.

Smluvený režim je založen dohodou obou manželů či snoubenců, ve které mohou vymezit rozsah společného jmění, odložit vznik společného jmění až ke dni zániku manželství, nebo zřídit režim oddělených jmění, a tímto způsobem úplně vyloučit vznik společného jmění. Smluvně je možné také upravit pravidla pro správu společného jmění.

Dále český právní řád upravuje režim založený rozhodnutím soudu, který je obsažen i v italském právu, přestože tak není výslovně označen. Na základě rozhodnutí soudu může být na návrh manžela společné jmění zrušeno nebo zúžen jeho rozsah, existuje-li pro to závažný důvod.

Smluvně ani rozhodnutím soudu však nemohou být dotčena ustanovení o obvyklém vybavení rodinné domácnosti. Tento institut upravený v § 698 a 699 OZ není upraven v rámci oddílu druhého „Manželské majetkové právo“, nýbrž je zařazen do oddílu „Obecná ustanovení“ v dílu „Povinnosti a práva manželů“. Ustanovení, která upravují obvyklé vybavení rodinné domácnosti, jsou kogentní a uplatní se bez ohledu na majetkový režim mezi manžely, ledaže manžel opustí rodinnou domácnost v úmyslu učinit tak trvale nebo manželé uzavřou dohodu o odděleném bydlení.

Obvyklé vybavení rodinné domácnosti je tvořeno souborem movitých věcí, které slouží běžně nezbytným životním potřebám rodiny a jejích členů. U takto vymezených věcí je rozhodný jejich účel, nikoli to, zda náleží oběma manželům nebo jen jednomu z nich. Účelem by mělo být uspokojování potřeb rodiny. Dalším kritériem pro to, aby mohla být věc považována za obvyklé vybavení rodinné domácnosti, je to,

---

¹⁸² DVORÁK, Jan; SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, str. 11.

že by měla být nezbytná pro chod rodiny a využívána pravidelně.¹⁸³ Tento institut je tedy založen na soudržnosti rodiny a solidaritě mezi jejími členy. Jeho cílem je zajištění potřeb rodiny bez ohledu na to, kterému z manželů náleží právo k movité věci.

Pravidla pro dispozice s obvyklým vybavením rodinné domácnosti jsou přísnější než pravidla správy společného jmění v zákonném režimu. Pro nakládání s věcí, která je součástí obvyklého vybavení rodinné domácnosti, platí zvláštní pravidla správy – je vždy nutný souhlas obou manželů, ledaže by se jednalo o věc zanedbatelné hodnoty. Pokud by byl při nakládání s věcí druhý manžel neprávem opomenut, může se dovolat neplatnosti právního jednání. V tomto případě je tedy ochrana rodiny a jejích členů nadřazena ochraně třetích osob, které jednají s jediným manželem. Možnost dovolat se neplatnosti právního jednání, a to i v případě, že jednající manžel byl výlučným vlastníkem věci, vede totiž bezpochyby k větší právní nejistotě osob jednajících s manžely. Nelze proto než doporučit osobám jednajícím s manželem ohledně potenciálních součástí obvyklého vybavení rodinné domácnosti zanedbalené hodnoty, aby si vždy vyžádaly souhlas druhého manžela.

Na základě § 699 OZ se také uplatní speciální pravidla pro vypořádání obvyklého vybavení rodinné domácnosti, opustí-li manžel rodinnou domácnost v úmyslu učinit tak trvale a odmítá-li se vrátit. Stejně účinky jako trvalé opuštění rodinné domácnosti má i dohoda manželů o tom, že budou trvale bydlet odděleně.

Úprava institutu obvyklého vybavení rodinné domácnosti, která se nachází ve dvou ustanoveních v § 698 a 699 OZ, však s sebou přináší celou řadu otázek, které zatím nejsou vyjasněny.¹⁸⁴

---

¹⁸³ NOVOTNÝ, Petr; IVIČIČOVÁ, Jitka; SYRŮČKOVÁ, Ivana; VONDRÁČKOVÁ; Pavlína. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. Praha: Grada, 2014, str. 51.

¹⁸⁴ Jedná se kupříkladu o otázku, co bude považováno za obvyklé vybavení či věc zanedbatelné hodnoty. Další zásadní otázka se týká toho, zda je obvyklé vybavení rodinné domácnosti vyčleněno ze společného jmění manželů jako zcela samostatná část majetku, nebo se na něj pouze uplatní některá ustanovení odchylně od úpravy majetkového režimu mezi manžely. Druhou tezi uvádí jako východisko právní úpravy i prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš. Srov. ELIÁŠ, Karel; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Principy a východiska nového kodexu soukromého práva*. Praha: Linde Praha, 2001, str. 161. BEZOUŠKA, Petr; PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. 1. vydání. Ostrava: ANAG, 2013, str. 111-112. Někteří autoři naopak hovoří o úplném vyčlenění obvyklého vybavení rodinné domácnosti ze společného jmění. Srov. NOVOTNÝ, Petr; IVIČIČOVÁ, Jitka; SYRŮČKOVÁ, Ivana; VONDRÁČKOVÁ; Pavlína. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. Praha: Grada, 2014, str. 51. ZUKLÍNOVÁ, Michaela; PSUTKA, Jindřich. *Spoluvlastnictví a společné jmění manželů*. Praha: Linde Praha, 2012, str. 96.

V souvislosti s majetkovými režimy manželů je také nutno uvést, jaká jsou pravidla ochrany bydlení manželů uvedená v § 743 an. občanského zákoníku. Tato pravidla slouží k ochraně manželů a jiných osob, které sdílí rodinnou domácnost, a uplatní se bez ohledu na majetkový režim mezi manžely. Z těchto důvodů jsou ustanovení o ochraně bydlení kogentní, není-li výslovně stanoveno jinak. Žádná obdobná ustanovení nelze nalézt v *codice civile*, který se ochranou bydlení vůbec nezabývá.

Podle § 744 OZ v případě, že má jeden z manželů při uzavření manželství výhradní právo bydlet v bytě či domě (a jedná-li se o jiné právo než závazkové), popř. mu takové právo vznikne za trvání manželství, vzniká tím druhému manželovi právo bydlení. Pokud se jedná o nájemní právo, vzniká uzavřením manželství nebo účinností nájemní smlouvy uzavřené jedním z manželů dle § 745 OZ společné nájemní právo manžela; toto pravidlo je dispozitivní a uplatní se i pro obdobná závazková práva.

K ochraně bydlení pak slouží určitá omezení dispozic s domem či bytem nezbytným k bydlení manželů nebo rodiny ve smyslu § 747 a 748 OZ. Manžel, který má k tomuto obydlí právo, nesmí jednat tak, aby ohrozil bydlení manželů nebo rodiny. Nesmí bez souhlasu dům či byt zcizit nebo k němu zřídit právo, jehož výkon je neslučitelný s bydlením manželů, ledaže by zajistil po všech stránkách obdobné bydlení. Tento souhlas musí být udělen v písemné formě. Pokud by toto pravidlo manžel porušil, je druhý manžel oprávněn dovolat se neplatnosti tohoto jednání. Jestliže mají manželé společné nájemní právo k domu či bytu, platí toto pravidlo obdobně, a manžel také nesmí bez souhlasu druhého manžela nájem ukončit. Pokud by se manželé či snoubenci chtěli od těchto ustanovení odchýlit, nesmí se tím zhoršit postavení jejich nezletilého dítěte (za podmínek stanovených § 750 OZ) nebo třetích osob, ledaže by s tím souhlasily.

3.3 Zákonný režim společného jmění

Společné jmění manželů je formou majetkového společenství.¹⁸⁵ Jedná se o společenství, které může vzniknout pouze mezi manžely¹⁸⁶ a vzniká *ex lege* se vznikem manželství¹⁸⁷, pokud nedojde k jiné dohodě mezi manžely či snoubenci. Společné jmění má povahu zvláštního druhu společenství jmění ve smyslu ustanovení § 1236 OZ – za trvání manželství totiž neexistují podíly na společném jmění, každý z manželů má právo k celé věci a manželé vykonávají svá práva a povinnosti vyplývající ze spoluvlastnictví zásadně společně.¹⁸⁸

Není-li stanoveno jinak, pak se na toto majetkové společenství aplikují obdobně ustanovení o společnosti, případně o spoluvlastnictví.¹⁸⁹

Za trvání manželství může dojít k modifikaci zákonného režimu společného jmění na základě dohody manželů ve formě veřejné listiny nebo na základě rozhodnutí soudu. Těmito způsoby může být společné jmění i zrušeno a zřízena oddělená jmění. Společné jmění zaniká spolu se zánikem manželství, popř. rozhodnutím o neplatnosti manželství, anebo za trvání manželství na základě určitých rozhodnutí insolvenčního soudu v rámci řízení o úpadku nebo na základě rozhodnutí soudu odsuzujícího jednoho z manželů k trestu propadnutí majetku. Zániku společného jmění se podrobněji věnuje kapitola 3.6.

3.3.1 Součásti společného jmění

Součástí společného jmění podle § 709 OZ je to, čeho nabyt jeden z manželů nebo čeho nabyli oba manželé společně za trvání manželství, s výjimkou výhradního

---

¹⁸⁵ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Díl druhý: Věcná práva.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, str. 336.

¹⁸⁶ Mezi registrovanými partnery společné jmění nevzniká. Viz ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo.* Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 175.

¹⁸⁷ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Díl druhý: Věcná práva.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, str. 338.

¹⁸⁸ ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo.* Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 53.

¹⁸⁹ Přesný rozsah aplikace ustanovení o spoluvlastnictví, popř. společnosti bude vyjasněn až v následujících letech soudním výkladem. Blíže viz PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 8-9.

majetku. Rozhodným kritériem je tedy zejména subjekt nabytí a moment nabytí. Z hlediska subjektu může předmět, jenž se má stát součástí společného jmění, nabyt jeden manžel nebo oba manželé společně; z hlediska okamžiku musí být předmět nabyt za doby trvání manželství. Tato kritéria se uplatní shodně pro český i italský právní řád.

Přítom pojem *nabytí* má být podle § 711 OZ vykládán dle obecných ustanovení občanského zákoníku o nabývání. Toto zcela obecné ustanovení značně usnadňuje výklad toho, co je nabytím a co jím není. Snaží se tak předejít obdobným soudním sporům, jako probíhají v posledních desetiletích v Itálii z důvodu nevhodné formulace v *codice civile*. V § 711 odst. 2 a 3 OZ jsou zakotvena ještě speciální pravidla vztahující se k momentu nabytí předmětu do společného jmění. Částky výděлку, platu, mzdy a jiných hodnot z pracovní a výdělečné činnosti se stávají součástí společného jmění až v okamžiku, kdy manžel, jež se přičinil o jejich získání, nabyt možnost s nimi nakládat. Druhé ustanovení se vztahuje na pohledávky z výhradního majetku jediného manžela – ty se stávají součástí společného jmění dnem splatnosti.

Co se týče součástí společného jmění, dle § 495 OZ je jměním osoby souhrn jejího majetku a jejích dluhů, přičemž společné jmění manželů je tvořeno pouze vymezenými částmi majetku a určitými dluhy manželů. Jak stanoví § 708 OZ, součástí společného jmění může být jen to, co náleží oběma manželům, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů. Jak můžeme pozorovat, definice toho, co může být předmětem společného jmění, je velmi široká. To ostatně vychází i z pojetí věci v občanském zákoníku, který se vrací k pojetí v obecném zákoníku občanském z roku 1811. Věcí v právním smyslu je vše, co je rozdílné od osoby a slouží k potřebě lidí. Manželům tedy mohou náležet nejen vlastnická či spoluvlastnická práva, práva a povinnosti z věcných práv a věcných práv k věci cizí, ale i práva dědická, práva a povinnosti vyživovací, pohledávky atd.¹⁹⁰ Do společného jmění nicméně nespádají osoby jako takové, osobnostní práva a nemohou sem spadat ani předměty, které jsou

---

¹⁹⁰ RADVANOVÁ, Senta; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 1999, str. 45.

vyloučeny z vlastnictví¹⁹¹, nebo jejichž vlastnictví je vyhrazeno pouze určitým subjektům odlišným od osob manželů.¹⁹²

Výslovně je také upraveno, že součástí společného jmění je podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu, stane-li se manžel v době trvání manželství společníkem obchodní korporace. Toto pravidlo se neuplatní, pokud byl podíl nabyt jako výhradní majetek jednoho z manželů. O možném vzniku účasti druhého manžela v obchodní společnosti po nabytí podílu do společného jmění ovšem občanský zákoník mlčí. Někteří autoři vznik společné účasti zamítají¹⁹³, jiní připouští, že obě varianty řešení jsou možné.¹⁹⁴ V tomto případě ale podle mého názoru není důvod, aby se neuplatnila ustálená judikatura¹⁹⁵, která vznikla za účinnosti občanského zákoníku z roku 1964, v rámci které soudy dospěly k závěru, že obchodní podíly a akcie nabyté jedním manželem za trvání manželství sice zásadně tvoří součást společného jmění, nezakládají ovšem účast druhého manžela jako společníka. V případě vypořádání zaniklého společného jmění byl takový podíl automaticky přikázán manželovi-společníkovi, a to za náhradu ve výši obvyklé hodnoty podílu.

V případě nabytí družstevního podílu do společného jmění ve smyslu § 578 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, tato skutečnost nezakládá účast druhého manžela v družstvu. Výjimkou je ovšem nabytí podílu v bytovém družstvu do společného jmění. Dle § 739 odst. 1 zákona o obchodních korporacích nabytím podílu do společného jmění vzniká i společné členství manželů, které zaniká mimo jiné vypořádáním společného jmění.¹⁹⁶

---

¹⁹¹ *Za res extra commercium* lze považovat věci vyloučené ze soukromoprávního styku z důvodu povahy těchto věcí, nebo věci způsobující obecné ohrožení, ohrožení života a zdraví osob. Lze za ně považovat zejména drogy, střelné zbraně a střelivo atd. Srov. DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jirí; ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek I. Díl první: Obecná část*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 386.

¹⁹² PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 18.

¹⁹³ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 70.

ČECH, Petr; ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Praha: BOVA POLYGON, 2016, str. 238-241.

¹⁹⁴ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 148-152.

¹⁹⁵ rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 7. 2004, sp. zn. 22 Cdo 700/2004, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1754/2009, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 7. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3450/2009

¹⁹⁶ ČERNÁ, Stanislava; ŠTENGLOVÁ, Ivana; PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 498.

Součástí společného jmění je dle § 709 odst. 2 OZ také zisk z toho, co náleží výhradně jednomu z manželů. Přitom za zisk je považován výnos z výhradního majetku po odečtení nákladů na jeho údržbu, opravu, správu apod.¹⁹⁷ V situaci, kdy by byl obchodní závod ve výlučném vlastnictví jednoho manžela, se součástí společného jmění stane rozdíl mezi výnosy z podniku a náklady na jeho řízení. Naproti tomu úhrada ztrát obchodního závodu bude náležet pouze manželovi-vlastníkovi.¹⁹⁸

Pokud jsou splněny veškeré zákonné podmínky pro zařazení věci do společného jmění manželů, mohou manželé vyloučit věc ze společného jmění pouze způsobem upraveným zákonem, kupříkladu zúžit společné jmění formou veřejné listiny.¹⁹⁹ Řešení je tedy obdobné jako řešení otázky označované jako *rifiuto di coacquistio* v italské judikatuře. Obdobně jako v italském právu jsou řešeny i případy, kdy se na věc vztahuje zákonná výlučka ze společného jmění (o těchto výlukách pojednává následující kapitola), ale vůle manželů je nabýt věc do společného jmění – pak se věc stane součástí společného jmění.²⁰⁰

3.3.2 Výhradní majetek manžela

Český zákonodárce stanovuje určité výjimky z pravidla, že součástí společného jmění se stává vše, co nabyl jeden z manželů či oba společně za trvání manželství. Výhradním majetkem jednoho manžela je podle § 709 odst. 1 písm. a) OZ to, co slouží k osobní potřebě jednoho z manželů; dle písm. b) to, co nabyl jeden z manželů darem, děděním nebo odkazem, ledaže dárce při darování nebo zůstavitel v pořízení pro případ smrti projeví jiný úmysl; dle písm. c) to, co nabyl jeden z manželů jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech; dále dle písm. d) to, co nabyl jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví; a nakonec dle písm. e) to, co nabyl jeden z manželů náhradou za poškození, zničení, nebo ztrátu svého výhradního majetku.

---

¹⁹⁷ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 21.

¹⁹⁸ ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 52.

¹⁹⁹ rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 1. 2015, sp. zn. 22 Cdo 1480/2013

²⁰⁰ rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 4. 2000, sp. zn. 22 Cdo 1658/98

Z § 709 OZ tedy implicitně vyplývá, že výhradním majetkem je i to, co manžel nabyl před uzavřením manželství (tzn. parafernální jmění).

V § 709 odst. 1 písm. a) OZ jsou vyloučeny ze společného jmění věci sloužící k osobní potřebě jednoho z manželů. Aby věc mohla být shledána za věc sloužící k osobní potřebě manžela, musí splňovat dvě kritéria – musí jít o věc, které je schopná sloužit osobní potřebě manžela a skutečně sloužit k osobní potřebě. Při posuzování se však nepřihlíží k hodnotě věci (ta však může být relevantní při vypořádání společného jmění).²⁰¹

Dle písm. b) je ze společného jmění vyloučeno to, co nabyl jeden z manželů darem, děděním nebo odkazem, tedy bezúplatně.²⁰² Toto pravidlo se uplatní tehdy, pokud dárce při darování nebo zůstavitel v pořízení pro případ smrti neprojeví jiný úmysl. Není přitom vyžadována zvláštní forma pro vyjádření úmyslu, aby se věc stala součástí společného jmění.²⁰³

Dle písm. c) se nestane součástí společného jmění to, co nabyl jeden z manželů jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech. Půjde zejména o náhrady při újmě na zdraví a náhrady při zásahu do osobnostních práv, a to z důvodu výlučně osobní povahy těchto nároků.²⁰⁴

Do společného jmění nebude patřit ve smyslu § 709 odst. 1 písm. d) OZ ani to, co nabyl jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví. Zpravidla se bude jednat o prodej či směnu výhradního majetku, nebo pořízení věci z výhradního majetku.²⁰⁵ Naopak zisky z výhradního majetku, tedy kupříkladu zisky z nájmu nemovitosti jednoho manžela, tvoří součást společného jmění.

A nakonec je dle písm. e) ze společného jmění vyloučeno to, co jeden z manželů nabyl náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku. Toto ustanovení tedy logicky doplňuje předchozí ustanovení v písm. d).

---

²⁰¹ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 27.

²⁰² ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 51.

²⁰³ *Ibid.*, str. 51.

²⁰⁴ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 31.

²⁰⁵ *Ibid.*, str. 31-32.

3.3.3 Dluhy jako součást společného jmění

Součástí společného jmění jsou též dluhy *převzaté* za trvání manželství, přičemž dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku se může jednat jen o dluhy soukromoprávní. Ty mohou vzniknout na základě právního jednání jednoho či obou manželů.²⁰⁶ Do společného jmění nepatří dluhy vzniklé *ex lege* nebo na základě konstitutivního rozhodnutí orgánu veřejné moci; nebudou sem patřit kupříkladu dluhy z daňové či vyživovací povinnosti, nebo z protiprávního jednání. Jakmile dluh náleží do společného jmění, pak jsou manželé solidárně zavázáni a musí plnit jak z celého společného jmění, tak i z výhradního majetku kteréhokoli manžela.²⁰⁷

Do společného jmění jsou zahrnuty veškeré dluhy převzaté za trvání manželství, ovšem na základě § 710 písm. a) a b) OZ se uplatní dvě výjimky. První výjimka vylučuje ze společného jmění dluhy, které se týkají majetku náležícího výhradně jednomu z manželů, a to v rozsahu, který přesahuje zisk z tohoto majetku. Při posuzování výše zisku z výhradního majetku by se mělo vycházet z celkové doby, po kterou zisk plynul do společného jmění.²⁰⁸

Druhou výjimkou jsou dluhy převzaté jen jedním z manželů bez souhlasu druhého, aniž by se jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny – ani ty nejsou součástí společného jmění. Vzhledem k tomu, že zákon blíže nespécifikuje, jakou formu by měl mít požadovaný souhlas, uplatní se zásada bezformálnosti, je-li souhlas udělen do okamžiku převzetí dluhu. Pokud by byl souhlas udělen později, jednalo by se o smlouvu o rozšíření rozsahu společného jmění v zákonném režimu, u kterých je požadována forma veřejné listiny.²⁰⁹ Dluhy převzaté při uspokojování každodenních nebo běžných potřeb jsou vždy součástí společného jmění, aniž by byl nutný konsensus obou manželů. Za potřeby každodenní jsou považovány

---

²⁰⁶ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef; ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 132-135.

²⁰⁷ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Díl druhý: Věcná práva.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, str. 341.

DVOŘÁK, Jan; SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře.* 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, str. 94-95.

²⁰⁸ NOVOTNÝ, Petr; IVIČIČOVÁ, Jitka; SYRŮČKOVÁ, Ivana; VONDRÁČKOVÁ; Pavlína. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo.* Praha: Grada, 2014, str. 58.

²⁰⁹ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 46.

pravidelné potřeby vznikající téměř každý den při chodu domácnosti; za běžné potřeby rodiny ty, které nastávají s menší frekvencí, ale přesto pravidelně.²¹⁰ Dluhy, které byly nabyty před uzavřením manželství, nebo ty, na které se vztahují dvě výše zmíněné výjimky, jsou dluhy výlučné.

Pokud tedy srovnáme úpravu nabývání aktiv a pasiv, lze pozorovat úmysl zákonodárce chránit majetkové zájmy manželů. Zatímco pro nabývání aktiv do společného jmění není zapotřebí souhlas druhého manžela, pro nabývání pasiv je úprava přísnější – součástí společného jmění jsou jen dluhy, které převzali nebo s nimi souhlasili oba manželé, ledaže by se jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny.

Co se týče možnosti uspokojení dluhů ze společného jmění, k uspokojení výlučného dluhu jednoho manžela, který vznikl za trvání manželství, lze použít výhradní majetek tohoto manžela, ale taktéž i celý majetek spadající do společného jmění.²¹¹

V některých případech je toto pravidlo v českém právním řádu modifikováno ve prospěch ochrany druhého manžela. Majetek ve společném jmění pak není postižen v plném rozsahu, ale pouze jeho část. Ustanovení § 732 OZ vymezuje čtyři kategorie dluhů, pro které lze společné jmění postihnout jen do výše, jež by představovala podíl manžela-dlužníka, kdyby bylo společné jmění vypořádáno. Jedná se o povinnost manžela plnit výživné, povinnost z protiprávního činu, nebo o případ, kdy dluh vznikl ještě před uzavřením manželství. V ostatních případech se toto pravidlo uplatní jen tehdy, pokud opomenutý manžel projeví bez zbytečného odkladu nesouhlas s právním jednáním vůči věřiteli. Manžel je tedy nucen aktivně jednat a upozornit, že s výlučným dluhem nesouhlasí bezodkladně poté, co se o existenci dluhu dozví, jinak se může věřitel uspokojit ze všeho, co je ve společném jmění.

Procesní aspekty postihu společného jmění pro výlučné dluhy jediného manžela jsou upraveny v § 262a a § 262b občanského soudního řádu, v zákoně č. 99/1963 Sb., a

---

²¹⁰ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 45.

²¹¹ BEZOUŠKA, Petr; PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. 1. vydání. Ostrava: ANAG, 2013, str. 119.

v § 42 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekučního řádu).²¹²

3.3.4 Správa společného jmění v rámci zákonného režimu

Zákon v ustanovení § 713 OZ stanoví, že práva a povinnosti spojené se společným jměním a jeho součástmi náleží oběma manželům společně a nerozdílně, a též jsou manželé z právních jednání zavázáni a oprávněni solidárně. Užívání součástí společného jmění, braní plodů a užitků, údržba, nakládání, hospodaření a správa součástí společného jmění proto náleží oběma manželům. Může však náležet jednomu z manželů na základě dohody. Dále lze do výčtu práv manželů zařadit též právo domáhat se ochrany součástí společného jmění před neoprávněnými zásahy třetích osob.

Samostatně může jediný manžel jednat jen v běžných záležitostech. U takových záležitostech se předpokládá, že manželé jednají v souladu s jejich potřebami a význam takového jednání není nijak zásadní v poměru k celkové hodnotě společného jmění. V ostatních záležitostech, které nelze kvalifikovat jako běžné, je třeba společného jednání manželů nebo alespoň souhlas druhého manžela s jednáním jeho protějšku. Souhlas poskytnutý manželem může být nejen výslovný, ale i konkludentní, a může se jednat i o souhlas dodatečný.²¹³

Generální vymezení toho, kdy se jedná o právní jednání v běžných záležitostech, není možné, při posuzování je totiž nutné vycházet z okolností konkrétního případu.²¹⁴ *Základným kritériem pro určení, zda se jedná o běžnou záležitost, bude především rozsah společného jmění manželů, celkové majetkové poměry manželů, druh a hodnota součástí společného jmění manželů, které se právní jednání týká, obvyklé zvyklosti ve společnosti apod. Tato kritéria je třeba pojímat pokud možno objektivně, vždy však ve vztahu k poměrům konkrétní rodiny.*²¹⁵

²¹² Na základě novely zákona č. 139/2015 Sb. se při nařízení výkonu soudního rozhodnutí a exekuce na majetek manželů zásadně přihlíží k modifikaci společného jmění. Blíže viz WINTEROVÁ, Alena; MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015, str. 45-47.

²¹³ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef; ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 145.

²¹⁴ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 137.

²¹⁵ *Ibid.*, str. 137.

Pokud by byl manžel opomenut v případě, kdy bylo jeho souhlasu zapotřebí k právnímu jednání mimo běžné záležitosti, má právo dovolat se neplatnosti jednání. Promlčecí lhůta činí 3 roky.²¹⁶ Jestliže není možné získat souhlas druhého manžela, je možné nahradit jeho souhlas rozhodnutím soudu, aby nedošlo k paralyzování dispozic se společným jměním. Lze tak učinit za velmi podobných podmínek jako dle italského *codice civile* – pokud manžel odmítá poskytnout souhlas bez vážného důvodu a v rozporu se zájmem manželů, rodiny nebo rodinné domácnosti, a také v případech, kdy není manžel schopen projevit vůli.

Kromě jednání v záležitostech, které nejsou běžné, je souhlas manžela nutný také k tomu, aby druhý manžel mohl použít součást společného jmění k podnikání nebo nabytí podílu v obchodní korporaci, s níž je spojeno ručení za dluhy korporace. V prvním případě je souhlas manžela nutný k užití součásti společného jmění k podnikání, pokud její majetková hodnota přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů. Tento požadavek se uplatní jak pro jednorázové užití větší částky k podnikání, tak i pro situaci, kdy jsou postupně vynakládány menší částky, které ve svém souhrnu přesáhnou míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů. Tato míra se posuzuje dle stavu jmění manželů, a tedy jejich celkové ekonomické situace.²¹⁷

V druhém případě je přivolení druhého manžela nutné k tomu, aby mohla být součást společného jmění použita k nabytí podílu v obchodní společnosti nebo družstvu, je-li s tím spojeno ručení manžela za dluhy korporace v míře, která přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů.

V obou případech je tedy zohledněna míra přiměřená majetkovým poměrům manželů, která by měla vycházet z jednak z odhadní hodnoty společného jmění, ale také z běžných příjmů manželů po odečtení jejich běžných výdajů.²¹⁸

---

²¹⁶ NOVOTNÝ, Petr; IVIČIČOVÁ, Jitka; SYRŮČKOVÁ, Ivana; VONDRÁČKOVÁ; Pavlína. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. Praha: Grada, 2014, str. 60.

²¹⁷ ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 54.

²¹⁸ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef; ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 149.

3.4 Smluvený režim

Dohodu o odlišném uspořádání majetkových poměrů nežli je tomu v rámci zákonného režimu, mohou manželé uzavřít kdykoli za trvání manželství, nebo také snoubenci s odkládací podmínkou vázanou na vznik manželství.²¹⁹ Posuzování způsobilosti uzavřít smlouvu před vznikem manželství by mělo vycházet ze zásady *habilis ad nuptias, habilis ad pacta nuptiala* – tedy z toho, že je způsobilý k uzavření předmanželské smlouvy každý, kdo je způsobilý uzavřít manželství.²²⁰ Obsah smlouvy o manželském majetkovém režimu se může týkat rozsahu či obsahu společného jmění, eventuálně zřízení oddělených jmění, okamžiku vzniku společného jmění a také správy. V souvislosti s tím občanský zákoník v § 717 odst. 1 OZ vyjmenovává a kategorizuje různé varianty uspořádání majetkových poměrů v rámci smluveného režimu. Stanoví, že smluvený režim může spočívat v režimu oddělených jmění, v režimu vyhrazujícím vznik společného jmění ke dni zániku manželství a v režimu rozšíření nebo zúžení rozsahu společného jmění v zákonném režimu. Dále zákonodárce zakotvuje v § 717 odst. 2 OZ možnost uzavřít smlouvu upravující majetkové poměry pro případ zániku manželství. Takto vymezený výčet variant smluveného režimu by měl být považován za taxativní.²²¹

Manželům je ovšem ponechána velmi široká autonomní sféra pro úpravu majetkových poměrů mezi nimi. Modifikační smlouva může vymezovat rozsah společného jmění individuálně či druhově, může měnit zařazení již existujících součástí společného jmění odlišně od zákona, nebo upravovat zařazení věcí do výhradního majetku či společného jmění *pro futuro*. Jak již bylo uvedeno výše, smluvně mohou být upraveny i majetkové poměry pro případ zániku manželství.²²² Smluvený režim ovšem nikdy nesmí mít zpětné účinky.

---

²¹⁹ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 89.

²²⁰ ELIÁŠ, Karel; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Principy a východiska nového kodexu soukromého práva*. Praha: Linde Praha, 2001, str. 161.

PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 67-71.

²²¹ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 75.

²²² Jestliže však smlouva upravuje majetkové poměry v případě smrti manžela, je v této části považována za smlouvu dědickou, splňuje-li veškeré náležitosti.

Smluvní volnost manželů je omezena i dalšími zákonnými limity. Tato smlouva se nesmí dotknout kogentních ustanovení o obvyklém vybavení rodinné domácnosti, ledaže by jeden z manželů opustil trvale domácnost a odmítal se vrátit. Z důvodu ochrany manžela samotného a jeho rodiny je zakázáno, aby smlouva svými důsledky vyloučila schopnost manžela zabezpečit rodinu²²³. Dále občanský zákoník zakazuje, aby se smlouva dotkla práv třetích osob, pokud s tím výslovně nesouhlasí. K ochraně věřitelů však slouží také ustanovení § 733 OZ, které poskytuje věřitelům právo uspokojit své pohledávky vzniklé do šesti měsíců od momentu, kdy byl zákonný režim smlouvou nebo rozhodnutím soudu modifikován, v rozsahu společného jmění dle zákonného režimu.

Smlouva o manželském majetkovém režimu musí být uzavřena ve formě veřejné listiny a zápis do veřejného seznamu je fakultativní. Smlouvu je možné zapsat do veřejného seznamu v případě, kdy obsahuje toto ujednání, nebo na žádost obou manželů. V případě jejího zápisu má však manželská smlouva účinky *erga omnes*; manželé se takové smlouvy mohou dovolávat i vůči třetím osobám, jelikož dle § 980 OZ platí, že nikoho neomlouvá nezalost údaje zapsaného ve veřejném seznamu.²²⁴

Zveřejněním smlouvy ve veřejném seznamu tedy dochází k vyšší ochraně věřitelů i manželů – věřitelé mají totiž možnost zjistit skutečnosti ohledně budoucí vymahatelnosti jejich pohledávek. Manželům pak poskytuje vyšší ochranu z toho důvodu, že zveřejněná smlouva je účinná vůči třetím osobám, aniž by je manželé museli individuálním způsobem seznamovat se smlouvou, a přihlíží se k ní při soudním výkonu rozhodnutí a nařízení exekuce.

Jestliže smlouva o manželském majetkovém režimu není do veřejného seznamu zapsána, mohou se manželé dovolat jejího obsahu vůči třetí osobě jen tehdy, byla-li s obsahem smlouvy seznámena.²²⁵ Podrobnosti o zápisu smluv do veřejného rejstříku

---

²²³ K tomu by došlo, pokud by byla narušena povinnost vyplývající z primárního majetkového režimu, tedy povinnosti přispívat na potřeby rodiny a rodinné domácnosti a také plnit vyživovací povinnost. Viz ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 55.

²²⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 78.

²²⁵ BEZOUŠKA, Petr; PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. 1. vydání. Ostrava: ANAG, 2013, str. 118.

jsou upraveny v notářském řádu, zákoně č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti, kde je upraven v § 35j Seznam listin o manželském majetkovém režimu, jenž je veden v elektronické podobě jako veřejně přístupný rejstřík. Dále je v § 35d notářského řádu upravena Evidence listin o manželském majetkovém režimu, kam jsou zapisována rozhodnutí soudu a smlouvy manželů modifikující manželský majetkový režim. Evidence je však vedena jako neveřejný seznam, a tudíž s sebou zápis nenesé výše popsané účinky vůči třetím osobám.²²⁶

Situaci, kdy se smlouva o manželském majetkovém režimu týká věci zapsané do veřejného seznamu, upravuje § 720 odst. 1, 2 OZ. Zápis manželské smlouvy do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu s sebou zpravidla nepřináší účinnost vůči třetím osobám ve vztahu k této věci, k tomu dochází až zápisem do veřejného seznamu (katastru nemovitostí, obchodní rejstřík, evidence motorových vozidel atp.).

Podle ustanovení § 717 odst. 2 OZ lze smluvený režim změnit další dohodou manželů nebo rozhodnutím soudu. Pokud dochází k takové změně, je nutné, aby manželé nebo soud upravili zařazení aktuálních součástí společného jmění.

3.4.1 Režim oddělených jmění

Obdobně jako dle *codice civile*, i podle českého občanského zákoníku si mohou manželé ujednat, že jejich majetkové poměry se budou řídit režimem oddělených jmění, stejně jako může být tento režim založen rozhodnutím soudu.²²⁷ Poté se věci nabývané za trvání manželství jedním manželem stávají jeho výhradním majetkem, a rovněž každého z manželů výlučně zatěžují dluhy, které převzal.²²⁸ Výhodou tohoto režimu je, že každý z manželů může nakládat se svým výhradním majetkem bez nutnosti vyžádat si souhlas druhého manžela. Stále se však uplatní kogentní ustanovení o obvyklém vybavení rodinné domácnosti. Zvláštní pojistku český zákonodárce zakotvuje v ustanovení § 730 OZ pro případ, kdy manželé s režimem oddělených jmění společně podnikají, nebo jeden z nich podniká s pomocí druhého, ale neujednají si způsob, jakým

---

²²⁶ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 102-109.

²²⁷ *Ibid.*, str. 76.

²²⁸ ŠÍNOVÁ, Renata; ŠMÍD, Ondřej a kol. *Manželství*. Praha: Leges, 2014, str. 164.

se mezi ně rozdělí příjmy z podnikatelské činnosti. V tomto případě si příjmy rozdělí rovným dílem.

3.4.2 Režim vyhrazení vznik společného jmění ke dni zániku manželství

Tento smluvený režim je uveden v ustanovení § 717 odst. 1 OZ jako druh možného uspořádání majetkových poměrů mezi manžely. Dále je stanoveno, že se na tento režim použijí obdobně ustanovení týkající se režimu oddělených jmění; v dalších částech občanského zákoníku již zákonodárce o režimu vyhrazením vznik společného jmění ke dni zániku manželství nepojednává.

Fungování tohoto smluveného režimu je založeno na tom, že za trvání manželství společné jmění neexistuje a oba manželé nabývají majetek jako svůj výhradní. Z principu smluvní volnosti manželů také vyplývá, že odložení vzniku společného jmění se může týkat pouze určité části společného jmění.²²⁹ V případě společného podnikání nebo podnikání za pomoci druhého manžela se uplatní obdobně § 730 OZ. Na věci, které manželé nabydou společně, se aplikují ustanovení o podílovém spoluvlastnictví.²³⁰ Stejně následky jako u oddělených jmění má také převzetí dluhu jedním manželem. Dochází též k obdobnému užití pravidel správy odděleného jmění; manželé tudíž mohou disponovat se svým majetkem bez ohledu na vůli druhého manžela. Lze tedy konstatovat, že za trvání manželství tento smluvený režim umožňuje snadnější dispozice s majetkem manžela, než je tomu u zákonného režimu.

V případě zániku manželství vzniká společné jmění, jehož součástí se stávají věci, které splňují požadavky pro zahrnutí do společného jmění v zákonném režimu, a ve stejném okamžiku se společné jmění považuje *de facto* za zaniklé. Součástí společného jmění jsou pak určeny k vypořádání stejně jako u jiných případů zaniklého, zrušeného či zúženého společného jmění. *K dispozicím manžela, jimiž některé kusy*

---

²²⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Autonomie vůle v rodinném právu v česko-italském porovnání*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 2003, str. 143.

²³⁰ DVOŘÁK, Jan. *Majetkové společenství manželů*. Praha: ASPI, 2004, str. 202.

*majetku ze sféry samostatného majetku manžela vyšly, se nepřihlíží, protože každý manžel byl jeho výlučným vlastníkem a byl oprávněn s ním nakládat.*²³¹

3.4.3 Režim spočívající v zúžení či rozšíření rozsahu společného jmění v zákonném režimu

V případě rozšíření rozsahu zákonného společného jmění bude součástí společného jmění to, co by jinak dle zákonného režimu za součást považováno nebylo; naopak při zúžení rozsahu společného jmění je z něj vyčleněno to, co by bylo součástí společného jmění v rámci zákonného režimu. Smlouva manželů či snoubenců se může týkat zařazení budoucích součástí společného jmění, ale stejně tak může změnit zařazení existujících součástí společného jmění nebo naopak věci ve výlučném vlastnictví. Zákon přitom nestanovuje žádné meze v rozšiřování či zužování společného jmění.²³² Pouze to, že se manželé nesmí odchýlit od kogentních ustanovení o vybavení rodinné domácnosti. Lze tedy založit i univerzální majetkové společenství manželů.²³³

3.4.4 Správa ve smluveném režimu

Na rozdíl od italské úpravy správy společného jmění, která je kogentní, je možné na základě § 723 občanského zákoníku upravit smluvně správu společného jmění. Pro pořízení smlouvy o správě společného jmění je vyžadována forma veřejné listiny. Smluvní modifikace správy společného jmění se může týkat přenesení výkonu správy na jediného manžela, je možné rozšířit či zúžit oprávnění manžela při dispozicích s majetkem bez ohledu na kritérium běžných záležitostí, nebo také vymezit určitou část společného jmění, pro kterou se budou uplatňovat rozdílná pravidla správy. Také je možné smluvně upravit případy, ve kterých má manžel právo obrátit se na soud.²³⁴

---

²³¹ DVOŘÁK, Jan. *Majetkové společenství manželů*. Praha: ASPI, 2004, str. 203.

²³² PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 81-83.

²³³ *Ibid.*, str. 81.

²³⁴ *Ibid.*, str. 158.

Z logiky věci nelze uzavřít smlouvu o správě společného jmění v rámci režimu oddělených jmění nebo režimu vyhradzujícím vznik společného jmění ke dni zániku manželství, neboť v rámci těchto režimů společné jmění za trvání manželství nevzniká, a tudíž nemůže být spravováno. Správa ve smluveném režimu by též neměla být přenesena na třetí osobu²³⁵ a dále se nesmí odchylovat od povinnosti vyžádat si souhlas druhého manžela, pokud mají být součástí společného jmění (v hodnotě přesahující míru přiměřenou majetkovým poměrům) použity k podnikání, stejně jako v případě, že má být taková součást použita k nabytí podílu v obchodní korporaci, pokud je důsledkem ručení přesahující míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů.²³⁶

V § 723 odst. 2 OZ zákonodárce poskytuje zvýšenou ochranu tomu manželovi, který přenesl správu společného jmění na druhého manžela, avšak jedná se o tak zásadní dispozice, že je nutné, aby se na rozhodování o nich podílel i manžel, jemuž správa nenáleží. Souhlas tohoto manžela je požadován vždy, pokud je nakládáno se společným jměním jako celkem, a taktéž při nakládání s obydlím, v němž se nachází rodinná domácnost, pokud je toto obydlí součástí společného jmění, obydlím jednoho z manželů nebo obydlím nezletilého dítěte, které není plně svéprávné a manželé o něj pečují. Vzájemná shoda manželů je nezbytná i pro trvalé zatížení nemovitosti, jež je součástí společného jmění. Pokud je v těchto vyjmenovaných případech manžel, jemuž nenáleží správa společného jmění, opomenut, je toto jednání relativně neplatné. Stejně jako u správy společného jmění v zákonném režimu lze soudně nahradit souhlas manžela, který bez vážného důvodu odmítne souhlas poskytnout, či z důvodu neschopnosti projevu vůle.²³⁷

3.5 Režim založený rozhodnutím soudu

Na návrh jednoho z manželů může soud rozhodnout o zúžení či úplném zrušení společného jmění. Soud tak může učinit, pokud pro takové řešení existuje závažný

---

²³⁵ Při generálním přenesení výkonu správy na osobu odlišnou od manžela by tato smlouva byla s největší pravděpodobností shledána za neplatnou. Blíže viz PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 157-159

²³⁶ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 157-159.

²³⁷ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, str. 318.

důvod. Za závažný důvod je vždy považována skutečnost, že manželův věřitel požaduje zajištění své pohledávky v rozsahu přesahujícím hodnotu výlučného vlastnictví manžela, dále pokud lze manžela považovat za marnotratného²³⁸, nebo manžel soustavně či opakovaně podstupuje nepřiměřená rizika. V některých případech mohou být shledány za závažný důvod i skutečnosti, že manžel začal podnikat nebo se stal neomezeně ručícím společníkem právnické osoby. Je též možné předpokládat, že v budoucnosti dojde k judikatornímu rozšíření závažných důvodů, na základě kterých bude možné zúžit nebo zrušit společné jmění.²³⁹

Při rozhodování o zúžení či zrušení společného jmění je soud vázán obdobnými limity, jakými jsou vázáni sami manželé v jejich smlouvě o modifikaci zákonného režimu. Soud se nesmí odchýlit od úpravy obvyklého vybavení rodinné domácnosti, nesmí svým rozhodnutím vyloučit schopnost manžela zabezpečit rodinu nebo se dotknout práv třetích osob, aniž by s tím tyto osoby souhlasily.

Režim založený rozhodnutím soudu lze měnit smlouvou manželů, případně dalším rozhodnutím soudu. Soud může společné jmění posléze obnovit, pokud pominou důvody zúžení či zrušení společného jmění, nastanou-li jiné skutečnosti, které odůvodňují nové rozhodnutí, nebo na návrh manžela. Soud může obnovit společné jmění nejen v případech, kdy k zúžení nebo zrušení došlo soudním rozhodnutím, ale i tehdy, pokud zaniklo společné jmění na základě zákona. K tomu může dojít na základě prohlášení konkursu na majetek manžela nebo právní mocí odsouzení k trestu propadnutí majetku. O obnovení společného jmění soud rozhodne na návrh manžela, pokud shledá, že je to v zájmu obou manželů.

I při změně majetkového režimu rozhodnutím soudu se uplatní pravidlo k ochraně věřitelů v § 733 OZ. Věřitel s pohledávkou vzniklou do šesti měsíců od momentu, kdy byl zákonný režim rozhodnutím soudu modifikován, má právo se uspokojit v rozsahu společného jmění dle zákonného režimu.

---

²³⁸ Marnotratnost může být vymezena jako lehkovážný přístup manžela k majetku, zbytečné utrácení a rozhazovačnost, nehospodárnost nebo zbavování se majetku bez závažného důvodu. Viz BEZOUŠKA, Petr; PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. 1. vydání. Ostrava: ANAG, 2013, str. 118.

²³⁹ NOVOTNÝ, Petr; IVIČIČOVÁ, Jitka; SYRŮČKOVÁ, Ivana; VONDRÁČKOVÁ; Pavlína. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. Praha: Grada, 2014, str. 65.

3.5.1 Správa v režimu založeném rozhodnutím soudu

V rámci ochrany manžela, jemuž hrozí poškození jeho majetkových zájmů ze strany jeho protějšku, nemusí soud pouze změnit rozsah společného jmění, ale je oprávněn modifikovat i pravidla správy společného jmění. Toto rozhodnutí může být součástí rozhodnutí o zrušení či zúžení společného jmění nebo se může týkat výlučně jen správy společného jmění, jestliže není třeba závažnějšího soudního zásahu do poměrů mezi manžely.

Modifikace správy soudním rozhodnutím je přípustná, pokud neexistuje smlouva o správě společného jmění, a to tehdy, kdy soud shledá jednání manžela při správě společného jmění ve zřejmém rozporu se zájmem druhého, rodiny nebo rodinné domácnosti. V rámci tohoto rozhodnutí pak soud přesně vymezení pravidla pro výkon správy společného jmění.

3.6 Zánik společného jmění

Z povahy společného jmění jako majetkového společenství manželů vyplývá, že zánik manželství s sebou přináší především zánik společného jmění, jelikož existence společného jmění manželů je vázána na trvání manželství. V souvislosti s tím lze konstatovat, že společné jmění představuje vždy jen dočasné uspořádání poměrů k majetku.²⁴⁰ K zániku manželství může dojít jen na základě důvodů uvedených zákonem: rozvodem, smrtí manžela, prohlášením jednoho z manželů za mrtvého, a také změnou pohlaví; společné jmění zaniká též v případě prohlášení manželství za neplatné²⁴¹.

---

²⁴⁰ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, str. 312.

²⁴¹ Při porušení zákonné překážky či jiných náležitostí pro uzavírání manželství je nutné odlišovat, zda se jedná o flagrantní porušení zákonných ustanovení či nikoli. V případě, že se jedná o porušení náležitostí, na jejichž splnění je nutno bezvýhradně trvat, pak se jedná o zdánlivé manželství; manželství vůbec nevzniká a nevyvolává tedy žádné právní následky. Oproti tomu manželství, které bylo uzavřeno za porušení jiných zákonných náležitostí, vznikne a má právní následky do té doby, než je soudem prohlášeno za neplatné. Nabytím právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení manželství za neplatné společné jmění zaniká. Srov. HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 55-62. ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 33-36. PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 200.

Společné jmění však může zaniknout i bez zániku manželství, a to na základě specifických důvodů uvedených ve zvláštních zákonech – prohlášením konkursu na majetek manžela dle § 268 odst. 1 insolvenčního zákona²⁴², schválením oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dle § 408 insolvenčního a právní mocí rozsudku odsuzujícího manžela k trestu propadnutí majetku dle § 66 trestního zákoníku²⁴³.

Jak již bylo popsáno v kapitolách 3.4.1 a 3.5, k zániku společného jmění jako celku může také dojít za trvání manželství dohodou manželů nebo rozhodnutím soudu o zrušení společného jmění manželů.

Po zániku společného jmění každý z manželů, popř. bývalých manželů nabývá majetek do svého výlučného vlastnictví, a pokud takto činí společným jednáním, stanou se věci předmětem podílového spoluvlastnictví. Den zániku společného jmění má tedy rozhodující význam pro vymezení rozsahu společného jmění.

Co se týče okamžiku zániku manželství, při rozvodu manželství společné jmění zaniká dnem právní moci rozsudku o rozvodu manželství. Ustanovení o společném jmění se však přiměřeně aplikují i v době před rozvodem manželství, kdy již manželé spolu nežijí, což může způsobovat celou řadu komplikací. Použití těchto ustanovení lze vyloučit dohodou manželů o uspořádání majetkových práv a povinností pro případ rozvodu, ve které mohou manželé vymežit způsob, jakým budou nabývat práva a zavazovat se v době odděleného hospodaření.

V případě smrti manžela společné jmění zaniká tímto okamžikem.²⁴⁴ Dle § 71 odst. 2 OZ při prohlášení manžela za mrtvého zaniká manželství dnem, který se pokládá za den smrti. Na základě ustanovení § 764 odst. 2 OZ se majetková práva a povinnosti manžela prohlášeného za mrtvého (tedy i zánik společného jmění) posoudí *ex tunc* ke dni, který je vymezen v rozsudku soudu. Zanikne-li společné jmění prohlášením manžela za mrtvého nebo smrtí manžela, dochází k vypořádání společného jmění v dědickém řízení.²⁴⁵

---

²⁴² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

²⁴³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

²⁴⁴ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 190.

²⁴⁵ Řízení o pozůstalosti je upraveno v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních v § 98 an.

Nestandardní je úprava zániku manželství při změně pohlaví. Na základě § 29 odst. 1 OZ se vychází z domněnky, že dnem změny pohlaví, a tudíž dnem zániku manželství, je den uvedený v potvrzení vydaném poskytovatelem zdravotních služeb. Je však nutné říci, že k takovým situacím v praxi může docházet velmi zřídka, protože změnu pohlaví lze provést jen u osoby, která není v manželství.²⁴⁶ Přitom je bezesporu zajímavé, že italský zákonodárce uvádí změnu pohlaví jako důvod rozvodu manželství.

Pokud se jedná o zánik společného jmění na základě zvláštních zákonů, pak účinky prohlášení konkursu podle § 245 odst. 1 insolvenčního zákona nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku. Majetek ve společném jmění je pak zahrnut do majetkové podstaty, která slouží k uspokojení věřitelů manžela. Na insolvenčního správce přechází oprávnění uzavřít dohodu o vypořádání společného jmění, případně navrhnout jeho vypořádání soudu. Po dobu trvání účinku konkursu nemůže vzniknout nové společné jmění a nelze rozšířit společné jmění smlouvou.²⁴⁷ Druhým případem, kdy může dojít k zániku společného jmění manželů, je schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Oddlužení na návrh jediného manžela nebo každého manžela samostatně pak schvaluje soud a účinky schválení oddlužení nastávají zveřejněním v insolvenčním rejstříku. Pokud je však schváleno oddlužení na návrh obou manželů společně, uplatní se zákonná fikce, dle které společné jmění nezaniká, ale naopak veškerý majetek manželů (i ten výhradní) se považuje za součást společného jmění.²⁴⁸

V případě trestu propadnutí majetku společné jmění zaniká dnem právní moci výroku o propadnutí majetku. Dle § 66 odst. 3 TZ propadnutí majetku postihuje celý majetek, nebo pouze soudem určenou část; nikdy se však nevztahuje na věci nezbytné k uspokojení životních potřeb odsouzeného nebo osob, o jejichž výživu nebo výchovu je odsouzený povinen ze zákona pečovat. S manželem odsouzeného pak uzavře dohodu o

---

²⁴⁶ Viz ustanovení § 21 odst. 2 písm. b) zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách.

²⁴⁷ LUŽNÁ, Romana. Účinky prohlášení konkursu na společné jmění manželů. *Právo a rodina*. 2009, roč. 11, č. 1, str. 19.

PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 202.

²⁴⁸ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 206-207.

vypořádání nebo navrhne vypořádání soudu Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových.²⁴⁹

3.7 Vypořádání společného jmění

Po zániku (popř. zrušení či zúžení) společného jmění následuje jeho vypořádání. Zákonodárce přitom stanoví v § 736 OZ, že v těchto případech se provede likvidace dosud společných povinností a práv jejich vypořádáním. *Vypořádáním společného jmění rozumíme proces, na základě kterého je určitá masa jmění, která doposud byla ve společném jmění manželů, přikázána do vlastnictví či do podílového spoluvlastnictví určité osobě či skupině osob.*²⁵⁰ Občanský zákoník vychází ze zásady, že je nepřípustné, aby společné jmění nebylo vypořádáno; nedojde-li k vypořádání dohodou manželů, nebo soudním rozhodnutím, uplatní se nevyvratitelná domněnka o vypořádání²⁵¹.

Občanský zákoník přitom vychází ze zásady autonomie vůle manželů, popřípadě bývalých manželů, kteří nemusí zvolit pouze jediný způsob vypořádání. Způsoby vypořádání totiž mohou obstát vedle sebe a lze je kumulovat. Proto mohou manželé ohledně části společného jmění uzavřít dohodu o vypořádání, sporné části společného jmění mohou být vypořádány na návrh manželů soudem a zbytek společného jmění může být vypořádán na základě zákonné domněnky.²⁵² Mezi zánikem společného jmění a jeho vypořádáním však může uplynout delší časové období; v tomto mezidobí se ustanovení o společném jmění použijí přiměřeně.

Zákonem preferovaný způsob vypořádání je dohodou manželů, či bývalých manželů.²⁵³ Ti jsou při úpravě majetkových poměrů vázáni pouze limity k ochraně třetích osob a obecnými náležitostmi vztahujícími se k právnímu jednání, tedy zejména požadavky svobodné a vážné vůle, určitosti a srozumitelnosti projevu vůle a také nesmí

---

²⁴⁹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela; PSUTKA, Jindřich. *Spoluvlastnictví a společné jmění manželů*. Praha: Linde Praha, 2012, str. 156.

²⁵⁰ ŠÍNOVÁ, Renata; ŠMÍD, Ondřej a kol. *Manželství*. Praha: Leges, 2014, str. 172.

²⁵¹ DVOŘÁK, Jan; SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, str. 212.

²⁵² *Ibid.*, str. 220.

²⁵³ Srov. § 765 odst. 2 OZ.

odporovat dobrým mravům.²⁵⁴ Disparita podílů manželů na vypořádávaném jmění je přitom možná; není ovšem možno koncipovat dohodu tak, že jednomu manželovi by náležely veškeré dluhy, zatímco druhému manželovi veškerý majetek, jelikož takové vypořádání by bylo v rozporu s dobrými mravy.²⁵⁵ K ochraně věřitelů a třetích osob slouží § 737 OZ, který stanoví, že vypořádání dluhů má účinky vždy jen mezi manžely a dále, že vypořádáním nesmí být dotčeno právo třetí osoby. Pokud by k tomu došlo, třetí osoba je oprávněna domáhat se určení neúčinnosti takového jednání.

Dohoda o vypořádání nemusí být v písemné formě; ta je vyžadována, jestliže je dohoda uzavřena ještě za trvání manželství nebo se týká věci, u níž je písemná forma vyžadována k převodu vlastnického práva.²⁵⁶ Účinnost dohody je vázána na moment zániku, zrušení či zúžení společného jmění, a to bez ohledu na okamžik uzavření dohody. Jestliže se však dohoda týká věci zapisované do veřejného seznamu, účinnosti ve vztahu k této věci nabývá až zápisem do veřejného seznamu.

Pokud se manželé, popř. bývalí manželé neshodnou na způsobu vypořádání společného jmění, mohou se do tří let od zániku, zrušení nebo zúžení společného jmění obrátit na soud. Ten je při svém rozhodování vázán návrhem manželů ve vztahu k předmětu vypořádání a zákonem stanovenými kvantitativními i kvalitativními hledisky upravenými v § 742 odst. 1 OZ. Stejně jako v italském právu má každý z manželů povinnost nahradit to, co bylo ze společného majetku vynaloženo na jeho výhradní majetek, a naopak žádat o náhradu toho, co ze svého výhradního majetku manžel vynaložil na společný majetek. Při určování hodnoty vynaložených prostředků se přihlíží ke zvýšení či snížení hodnoty ke dni zániku či zúžení společného jmění.

Podíly obou manželů na vypořádávaném jmění jsou zásadně stejné. Soud však může při vypořádání přihlídnout ke kvalitativním hlediskům – k potřebám nezaopatřených dětí, k tomu, jak se každý z manželů staral o rodinu (zejména jak

---

²⁵⁴ ELIÁŠ, Karel; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Principy a východiska nového kodexu soukromého práva*. Praha: Linde Praha, 2001, str. 164.

DVOŘÁK, Jan; SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, str. 207.

²⁵⁵ DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Změny ve vypořádání společného jmění manželů. *Právo a rodina*. 2015, roč. 17, č. 12, str. 1.

²⁵⁶ Absence písemné dohody však může vést v případě rozporů mezi manžely k obtížné důkazní situaci.

pečoval o děti a rodinnou domácnost) a jak se každý z manželů zasloužil o nabytí a udržení majetkových hodnot ve společném jmění. Disparita podílů je tedy možná.²⁵⁷

Dle ustanovení § 734 OZ mají třetí osoby a věřitelé možnost uplatnit svá práva při vypořádání společného jmění, pokud na nich byli předtím dotčeni smlouvou manželů o modifikaci zákonného režimu nebo rozhodnutím soudu.

Pokud manželé do tří let od zániku, zrušení či zúžení společného jmění neuzavřou dohodu o jeho vypořádání nebo nepodají návrh soudu na jeho vypořádání (nebo nedojde k vypořádání veškerých majetkových práv a povinností), aplikuje se domněnka vypořádání upravená v § 741 OZ. Dle ní platí, že hmotné movité věci jsou ve vlastnictví manžela, který je pro svou potřebu, potřebu své rodiny nebo rodinné domácnosti výlučně jako vlastník užívá. U věcí, které nespádají do této kategorie, se vychází z principu rovnosti manželů. Jiné hmotné movité věci a nemovité věci jsou v podílovém spoluvlastnictví obou, přičemž podíly obou manželů jsou stejné; rovněž jiná majetková práva, pohledávky a dluhy náleží společně oběma manželům.

---

²⁵⁷ DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Změny ve vypořádání společného jmění manželů. *Právo a rodina*. 2015, roč. 17, č. 12, str. 3.
PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 248-250.

4 Porovnání české a italské právní úpravy manželských majetkových režimů

4.1 Porovnání manželských majetkových režimů a přístupů k nim

Mezi právní úpravou manželských majetkových režimů v *codice civile* a českým občanským zákoníkem existuje celá řada odlišností. Jakkoli však mohou být český a italský právní řád navzájem odlišné, oba dva právní řády vychází z principu rovnosti manželů. Zatímco v českém právním řádu byl tento princip uznán Ústavou z roku 1948, v italském právním řádu byl koncept manžela jako hlavy rodiny²⁵⁸ opuštěn až na základě novely *codice civile* č. 151 ze dne 19. 5. 1975, tedy až o 27 let později než v právu českém; důvody k tomu lze spatřovat ve velmi tradicionalistickém přístupu italské společnosti k institutu manželství, jakož i v silném vlivu katolické církve. Na rozdíl od občanského zákoníku se však dle *codice civile* princip rovnosti manželů kogentně uplatní v širší míře, a to i před principem smluvní autonomie manželů. Z tohoto důvodu v rámci smluvených režimů musí být dodrženo pravidlo rovných podílů na společném jmění, jinak by byla tato ujednání neplatná. Také při soudním vypořádání společného jmění musí být toto pravidlo dodrženo a italské soudy zpravidla nemají žádnou možnost rozhodnout o disparitě podílů. Princip rovnosti je též zastoupen u režimu oddělených jmění, který obsahuje domněnku podílového spoluvlastnictví věcí, u kterých ani jeden z manželů není schopen prokázat výlučné vlastnictví.

Majetkové společenství manželů bylo za zákonný režim prohlášeno italským *codice civile* mnohem později, než tomu bylo v právním řádu českém. Konceptní změna *codice civile*, která označila společné jmění za zákonný režim (*comunione legale dei beni*), byla provedena výše zmíněnou novelou *codice civile* z roku 1975, zatímco v českém právním řádu došlo k této změně na základě zákona o právu rodinném již v roce 1949, s účinností od 1. 1. 1950, kdy bylo zavedeno zákonné společenství majetkové.

V obou právních rádech je zakotveno, že zákonné režimy spočívají ve vzniku společného jmění na základě uzavření manželství, přičemž manželé či snoubenci mohou

---

²⁵⁸ Až do roku 1975 zněl čl. 144 *codice civile*: „Il marito è il capo della famiglia...”

tento režim modifikovat a založit mezi sebou smluvený režim. Oba právní řády také shodně umožňují, aby byl zákonný režim změněn rozhodnutím soudu.

Významným rozdílem v pojetí manželských majetkových režimů je to, že v italském právním řádu není možné nalézt podobné ochranné instituty jako obvyklé vybavení rodinné domácnosti či ochranu společného bydlení. *Codice civile* umožňuje založit režim oddělených jmění manželů zcela bez ohledu na vybavení společné domácnosti. Ani v rámci zákonného režimu se neuplatní žádná zvláštní pravidla pro ochranu či správu takto účelově vymezených věcí.

Výhodou tohoto řešení je větší smluvní volnost manželů a mnohem snazší dispozice s majetkem manželů. Také z pohledu třetích osob jednajících s manželem je absence tohoto institutu výhodná. Tyto osoby se ocitají v jistější situaci, pokud platnost právního jednání nemůže být napadena druhým manželem, o jehož existenci mnohdy ani nemusely mít ani ponětí, a to i po uplynutí delšího časového úseku. Institut obvyklého vybavení rodinné domácnosti tak, jak je upraven v občanském zákoníku, vzbuzuje celou řadu otázek, na které zatím neexistují odpovědi. Obávám se také, že v praxi může tento institut způsobovat celou řadu problémů, přestože je jeho primárním účelem ochrana členů domácnosti a slabšího manžela. Proto by judikatura měla postupovat velice obezřetně při řešení otázek, které jsou s tímto institutem spjaty. Zejména by měla být chráněna dobrá víra třetích osob při nabývání těchto věcí. Třetí osoby mnohdy ani nemusí vědět, že jednají s manželem (a to ani tehdy, pokud si vyžádají jeho občanský průkaz²⁵⁹), nebo že se jedná o obvyklé vybavení rodinné domácnosti – jedná se totiž o věci, které často mohou sloužit k nejrůznějším účelům, a proto je pro třetí osobu fakticky nezjistitelné, zda jsou užívány pro potřeby rodinné domácnosti. Otazníky rovněž vyvolává nová úprava občanského zákoníku, kdy zákonodárce – alespoň podle doslovného znění zákona § 3038 OZ – vyjmul věci tvořící obvyklé vybavení rodinné domácnosti ze společného jmění manželů, aniž by zároveň pojmenoval, o jaký druh majetku jde; vznikla tak jakási nepojmenovaná kategorie majetku *sui generis*. Je tedy otázkou, zda je toto řešení vůbec k něčemu prospěšné a

---

²⁵⁹ Údaj o rodinném stavu se zapisuje na občanský průkaz pouze fakultativně dle § 3 odst. 4 zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech.

jaké bude vyvolávat právní spory či problémy, a to zvláště za situace, kdy předchozí úprava žádné problémy nevyvolávala (obvyklé vybavení domácnosti bylo součástí společného jmění se zvláštním režimem). Navíc věci tvořící obvyklé vybavení rodinné domácnosti jsou v současné době často spotřebním zbožím nijak vysoké hodnoty a životnosti a je tedy sporné, zda je to něco, co je pro rodinu a její ochranu natolik důležité, aby jim byla věnována ze strany zákonodárce taková pozornost. A zda nejde spíše o anachronismus.

Na druhou stranu je třeba zdůraznit, že *codice civile* neupravuje ani zvláštní ochranu bydlení manželů, popř. úpravu společného nájemního práva a práva bydlení manželů, čímž mohou být významně ohroženy zájmy druhého manžela, společných potomků nebo jiných členů domácnosti. Toto riziko vzniká vždy, pokud dům či byt netvoří součást společného jmění.

Z obecné povinnosti společného bydlení manželů je sice dovozováno právo manžela užívat dům či byt ve výlučném vlastnictví jeho protějšku, nachází-li se tam společná domácnost manželů, dle mého názoru je však toto právo zcela nedostačující pro ochranu druhého manžela. Při správě a dispozicích s nemovitostí nebo bytem není manžel-vlastník nebo manžel-nájemce nijak limitován a může s nimi nakládat zcela libovolným způsobem.²⁶⁰ Zákonodárce poskytuje ochranu ve vztahu k bydlení pouze nezletilým potomkům manželů v případě odluky nebo rozvodu manželství, kdy soudce může rozhodnout o tom, že dům nebo byt bez ohledu na jeho vlastníka připadne k užívání manželovi, kterému bude potomek svěřen do péče.²⁶¹ To samozřejmě platí pouze tehdy, kdy v době rozhodování soudu druhému manželovi ještě náleží vlastnické právo. Při úvaze *de lege ferenda* bych tedy do *codice civile* zařadila obdobná ustanovení o právu bydlení nebo společném nájemním právu, jako se nachází v českém občanském zákoníku.

---

²⁶⁰ SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 125.

²⁶¹ BELLANOVA, Lorenzo; DE FILIPPIS, Bruno; FIORILLO, Lucia; GIANNATTASIO, Filomena; MEA, Raffaele; MOLINARO, Iolanda; PALADINI, Mauro; SCARPA, Antonio. *L'assegnazione della casa coniugale nella separazione e nel divorzio*. Padova: CEDAM, 2010, str. 17-23, 103-148.
DE FILIPPIS, Bruno. *Il diritto di famiglia*. Padova: CEDAM, 2011, str. 319.

4.2 Porovnání zákonných režimů společného jmění

4.2.1 Porovnání součástí společného jmění

Na rozdíl od české právní úpravy týkající se majetkového společenství manželů, která byla v průběhu let měněna, úprava v *codice civile* ve znění novely z roku 1975 nepodléhala žádným významným koncepčním změnám a byla zachována až dodnes. Proto by bylo možné předpokládat, že po více než 40 letech od velké novely rodinného práva v *codice civile* je výklad jednotlivých ustanovení konstantní a že již nepanují žádné významné pochybnosti ohledně jejich aplikace. Tak tomu ovšem není.

Obecná definice toho, co tvoří společné jmění v zákonném režimu, byla formulována italským zákonodárcem velice nešťastným způsobem. Při doslovném překladu čl. 177 odst. 1 písm. a) *codice civile* tvoří předmět společné jmění *koupe* (*acquisto*) učiněná oběma manžely nebo jedním za trvání manželství. K rozšíření předmětu společného jmění dochází až soudní praxí. Proto se může při podrobnější analýze součástí společného jmění zdát, že italský právní řád vychází spíše z pozitivního výčtu věcí, které mohou být součástí společného jmění, a způsobů, jakým se mohou stát součástí společného jmění, tedy zcela obráceně, než je tomu dle českého občanského zákoníku.

Jak bylo uvedeno v kapitole 3.3.1, dle § 709 občanského zákoníku se součástí společného jmění stává to, co *nabyl* jeden manžel nebo oba manželé společně za trvání manželství. Přičemž obecná ustanovení občanského zákoníku o nabytí a pozbytí se aplikují i ve vztahu k majetkovým režimům mezi manžely. Podobné ustanovení v italském právním řádu by mohlo zabránit celé řadě sporů o to, zdali za *koupi* (*acquisto*) může být považován i originární způsob nabývání a v jakém momentu se mohou stát věci součástí společného jmění. Italské soudy pak byly nuceny rozhodovat o přípustných a nepřípustných způsobech nabývání, eventuálně určit okamžik, kdy se věc stává součástí společného jmění. Tímto způsobem byly ze společného jmění vyloučeny věci nabyté naplavením, stržím a smísením; a u některých způsobů nabývání bylo určeno, že vedou ke vzniku *comunione de residuo* (zejména nález věci opuštěné či skryté a zpracování).

Jako zásadní nedostatek v úpravě zákonného režimu v *codice civile* shledávám to, že neobsahuje definici možných součástí společného jmění, tedy podobnou definici, jaká se nachází v ustanovení § 708 OZ. Ta stanoví, že součástí společného jmění může být jen to, co náleží oběma manželům, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů, a tedy vychází z širokého pojetí věci, ve kterém občanský zákoník navazuje na koncepci obecného zákoníku občanského z roku 1811. Součástí společného jmění tedy mohou být práva jak absolutní, tak relativní.

Absence podobné definice jako v českém právu a špatná formulace čl. 177 odst. 1 písm. a) c.c., vedla ke kazuistickému řešení této otázky italskými soudy. Takto byla vyčleněna některá věcná práva k věci cizí (zástavní právo), přičemž povaha některých práv zůstává stále sporná (zejména osobní služebnosti). Dále nemohou být součástí společného jmění pohledávky, které se nevztahují k zajišťování potřeb rodiny. Přitom věc (*bene*) v právním pojetí může být věc jak hmotná (*materiale*), tak nehmotná (*immateriale*), která je pro člověka užitečná a má majetkovou hodnotu.²⁶² Podle mého názoru musí být pro italské manžele tato situace velmi nepřehledná. Lze jistě usuzovat, že podobné ustanovení, jako se nachází v českém právním řádu, by mohlo značně zvýšit právní jistotu nejen manželů, ale i třetích osob, které právně jednají s manžely a potřebují mít informace o tom, zdali je daná věc součástí společného jmění.

V českém občanském zákoníku je též obsažena úprava vztahující se k nabytí obchodního podílu do společného jmění, jež byla dlouhodobým předmětem rozhodování italských i českých soudů²⁶³. Lze konstatovat, že judikatura se v obou zemích nakonec ustálila na obdobném řešení problematiky – podíl v obchodní společnosti se může stát součástí společného jmění. Judikaturu italského Nejvyššího soudu však rozhodně nelze považovat za konzistentní, jelikož se zcela zásadním způsobem měnila v průběhu let. Spory ohledně podílu ve společnosti panovaly ohledně toho, zda jde o *nabytí věci*, nebo příjem z činnosti manžela patřící do *comunione de residuo*. Italské soudy poté vycházely ze zásady, že neomezené ručení manžela za dluhy

---

²⁶² RESCIGNO, Pietro. *Manuale di diritto privato*. Milano: IPSOA, 2000, str. 381-397.

²⁶³ rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 7.2004, sp. zn. 22 Cdo 700/2004, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1754/2009, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 7. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3450/2009

obchodní společnosti způsobuje, že obchodní podíl v ní patří do *comunione de residuo* a stane se součástí společného jmění až v případě jeho zániku.²⁶⁴ V současné době byla tato koncepce opuštěna a součástí společného jmění se stává i podíl v osobní i kapitálové společnosti jako majetek nabytý za trvání manželství.²⁶⁵ Podíl v družstvu je ovšem stále zcela vyloučen ze společného jmění. Výslovnou a jasnou právní úpravu týkající se vlastnictví podílů v obchodních korporacích a s nimi spojené účasti manželů na vedení společnosti považují za naprosto zásadní, a proto bych doporučila odstranit veškeré pochybnosti výslovným ustanovením *de lege ferenda*.

Na druhou stranu *codice civile* detailněji upravuje a rozlišuje majetek sloužící k výkonu povolání, majetek získaný výdělečnou činností či podnikáním a součástí obchodního závodu či majetek určený k jeho provozování.²⁶⁶ Na základě této diference pak *codice civile* určuje, zda se jedná o *comunione immediata*, *comunione de residuo*, popř. výhradní majetek. Vzhledem k rizikům spojeným s *comunione de residuo* však italské řešení nepovažuji za vhodnější uspořádání majetkových poměrů, než je tomu v českém právu.

4.2.2 Porovnání *comunione de residuo* a společného jmění

Ve vztahu k ziskům z výlučného vlastnictví jediného manžela a příjmům z výdělečné činnosti a podnikání je přístup dle *codice civile* a občanského zákoníku zcela odlišný. Dle českého občanského zákoníku se zisky z výlučného vlastnictví jediného manžela, stejně jako příjmy z činnosti jednoho z manželů stávají součástí společného jmění. Oproti tomu *codice civile* řadí tato aktiva do *comunione de residuo*, a tudíž se stávají součástí společného jmění až v okamžiku jeho zániku. Do té doby je manžel oprávněn nakládat s nimi jako s výhradním majetkem. Součástí *comunione de residuo* je též majetek určený k provozování obchodního závodu, který byl založen po uzavření manželství, jenž je řízen pouze jedním z manželů, a také přírůstky obchodního závodu, který byl založen před uzavřením manželství. V případě takto vymezených věcí se tedy

---

²⁶⁴ Cass., 18 agosto 1994, n. 7437; Trib. Catania, 17 luglio 2007, in *Notariato*, 2008, n. 6, str. 661-663

²⁶⁵ Cass., 2 febbraio 2009, n. 2569

²⁶⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Autonomie vůle v rodinném právu v česko-italském porovnání*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 2003, str. 130.

zákonný režim společného jmění (*comunione legale dei beni*) chová jako český smluvený režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství.

Ve vztahu ke *comunione de residuo* lze označit za naprosto nedostatečná pravidla správy a též absenci práva na informace ohledně tohoto majetku. V případě, že se manžel rozhodne toho druhého zkrátit na jeho právech a neumožnit mu nabytí podílu na součástech *comunione de residuo* v okamžiku zániku manželství, má k tomu poměrně široký prostor. Aplikace stávající judikatury pak vede k tomu, že neposkytuje žádnou ochranu poškozenému manželovi. Důkazní břemeno ohledně vzniku majetku, který by mohl spadat do *comunione de residuo*, totiž leží na poškozeném manželovi. Vzhledem k tomu, že nemá právo na informace o majetkových poměrech svého protějšku a jím nabyvaném majetku, nemá mnoho možností, jak před soudem prokázat svá tvrzení, a získat tak podíl na *comunione de residuo*. Jestliže tedy manžel jedná ve zlé víře, může to vést k dysfunkčnosti zákonného režimu společného jmění. Ten by měl zásadně sloužit k tomu, aby oba manželé mohli mít prospěch z majetku, jenž byl nabyt za trvání manželství. Tento prospěch však vzhledem úpravě zákonného režimu společného jmění dle *codice civile* vůbec nemusí nastat. Domnívám se, že česká právní úprava (a zejména česká judikatura) je v tomto směru vyváženější a rozumnější. Poskytuje totiž manželům se společným jměním ochranu proti situacím, kdy za trvání manželství jeden z manželů svévolně prohýří či zašantročí své finanční prostředky. Tento majetek se poté zohledňuje při vypořádání společného jmění.²⁶⁷ Jak jsem již uvedla v kapitole 2.3.4, podle mého názoru je naprosto nezbytné přehodnotit stávající judikaturu ve vztahu ke *comunione de residuo*, jinak pro manžele ztrácí smysl, aby se jejich majetkové poměry řídily zákonným režimem. Také si kladu otázku, zdali by nebylo vhodnější tuto kategorii *de lege ferenda* zrušit či významně omezit. Současná

---

²⁶⁷ Blíže viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 8. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3110/2010: „Jestliže však věc ke dni vypořádání neexistuje a jeden z účastníků zavinil, byť i z nedbalosti, její zánik, nelze ji již do vypořádání zahrnout, je však třeba přihlídnout k této skutečnosti při stanovení výše podílu, neboť jde o pochybení při hospodaření se společným majetkem, snižující zásluhy na jeho udržení (§ 149 odst. 3 obč. zák.).“ Dále také rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 10. 2014, sp. zn. 22 Cdo 1895/2014: „Důsledky takového nakládání se společným majetkem, které je v rozporu s § 145 odst. 2 obč. zák., musí to jít k tíži toho z manželů, který s majetkem takto nakládal. Jestliže tedy jeden z manželů bez souhlasu druhého a v rozporu s § 145 odst. 2 obč. zák. vybere z účtu u peněžního ústavu peníze a neprokáže, že uvedené peníze použil pro ostatní členy rodiny, pak při vypořádání společného jmění soud může dospět k závěru, že nešlo o obvyklou správu majetku ve smyslu § 145 odst. 2 obč. zák. a hotovost zahrnout do společného jmění manželů.“

úprava zákonného režimu je totiž pro běžné manžele, kteří nemají právní vzdělání, příliš složitá a vede snoubence k tomu, že se snaží zákonnému režimu vyhnout a volí si režim oddělených jmění.

4.2.3 Porovnání výhradních majetků manželů

Pokud srovnáme pojetí výhradního majetku dle českého a italského práva, *codice civile* mezi výhradní majetek obdobně zařazuje to, co bylo nabyto před uzavřením manželství, darem nebo děděním, věci k osobní potřebě, to, co bylo nabyto právním jednáním vztahujícím se k výlučnému vlastnictví a plnění poskytnutá z titulu náhrady škody nebo nemajetkové újmy.

Odlišnost mezi českým a italským právním řádem můžeme nalézt u věcí, jež nabyt jeden z manželů darem, děděním nebo odkazem. Zatímco dle občanského zákoníku se v případě úmyslu dárce či zůstavitele, aby manželé nabyli věc společně, stává věc automaticky součástí společného jmění, dle *codice civile* se stane předmětem podílového spoluvlastnictví manželů, ledaže by dárce nebo zůstavitel výslovně vyjádřil, že se mají stát součástí společného jmění. I na základě starší právní úpravy v občanském zákoníku z roku 1964 docházelo v případě dědictví či darování oběma manželům k nabytí věci do podílového spoluvlastnictví manželů. Vznik podílového spoluvlastnictví však nelze hodnotit jako zcela žádoucí, a proto byla tato praxe občanským zákoníkem z roku 2012 opuštěna.²⁶⁸ Situace musí být ještě nepřehlednější v rámci italského zákonného režimu, kdy se masy majetku mohou vyskytovat v celé řadě forem. Existuje zpravidla společný majetek, výhradní majetek každého z manželů, *comunione de residuo* každého z manželů a nakonec ještě podílové spoluvlastnictví ve vztahu k věcem, které jsou určeny oběma manželům a dárce nebo zůstavitel nevyjádří přání, aby se věc stala součástí společného jmění. V praxi má dárce či zůstavitel zpravidla pramalý zájem na tom, zda se věc stane součástí společného jmění nebo podílového spoluvlastnictví, a tudíž pravděpodobně málokdy nastane situace, kdy vyjádří úmysl,

---

²⁶⁸ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 27.

DVOŘÁK, Jan; SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, str. 78-80.

aby se věc stala součástí společného jmění. Naopak pro běžné manžele, kteří nemají právnické vzdělání, je úprava zákonného režimu společného jmění velice nepřehledná i bez toho, aby některé jejich věci patřily do podílového spoluvlastnictví. Proto se domnívám, že rozumnějším řešením by bylo řešení obdobné tomu českému.

Dalším rozdílem mezi *codice civile* a českým občanským zákoníkem je to, že dle české úpravy nejsou výhradním majetkem věci sloužící k výkonu povolání. Toto rozhodnutí podle mého názoru může způsobit závažné důsledky pro výkon povolání v případě zániku manželství. Na druhou stranu je však pochopitelná obava českého zákonodárce, že rozsah společného jmění by mohl být zásadním způsobem redukován, pokud by z něj byly vyloučeny věci k výkonu povolání. Je totiž možné, že veškeré prostředky manželů jsou užity k podnikání jednoho z nich. Přesto lze tuto nedostatečnou ochranu pracujícího či podnikajícího manžela podle mého názoru vyřešit rozumným přístupem soudů a manželů k vypořádání společného jmění. Nelze také přehlédnout, že kategorie věcí sloužících k výkonu povolání je velice blízká kategorii věcí k osobní potřebě manžela. Je zde tedy prostor pro překlenutí této otázky judikaturou.

Naopak italský zákonodárce považuje věci k výkonu povolání za natolik spjaté s osobou jediného manžela, že je není možné ani generálním způsobem zařadit do společného jmění v rámci smluveného režimu. Volbu italského zákonodárce ale v tomto ohledu nepovažuji za nijak výrazně protekcionistickou, jelikož je nutné upozornit na skutečnost, že věci k výkonu povolání mohou být často součástí obchodního závodu, a v takovém případě pak spadají do *comunione immediata*, nebo *comunione de residuo*. Proto se okruh věcí k výkonu povolání zcela zásadním způsobem limituje, a hrozí tedy, že nastanou podobné problémy pro podnikajícího manžela jako ty, které mohou vzniknout dle českého občanského zákoníku.

Co se týče formálních požadavků pro nabytí do výlučného vlastnictví, na rozdíl od *codice civile* občanský zákoník nepožaduje prohlášení o nabytí výhradního majetku, popř. účast druhého manžela při jeho nabývání. Naopak italský zákonodárce se u některých kategoriích výhradního majetku snaží předejít sporům a zajistit publicitu výlučného vlastnictví, a to jak ve vztahu k druhému manželovi, tak ve vztahu ke třetím osobám. *Codice civile* vyžaduje u movitých věcí, které jsou nabyty právním jednáním

vztahujícím se k výhradnímu majetku, aby manžel při nabývání učinil prohlášení, že se jedná o jeho výlučné vlastnictví. Vztahuje-li se však právní jednání k nemovitým věcem nebo věcem zapsaným do veřejného seznamu, které mají sloužit k osobní potřebě, výkonu povolání nebo se jedná o věc nabytou na základě jednání vztahujícího se k výlučnému vlastnictví, je vyžadováno nejen prohlášení jednajícího manžela, ale i účast druhého manžela při nabývání výhradního majetku. Pokud nedojde ke kumulativnímu splnění požadavků, věc se stane součástí společného jmění. Po zvážení všech dopadů (viz kapitola 2.3.3), toto ustanovení nepovažuji za způsobilé poskytovat ochranu nejednajícímu manželovi nebo třetím osobám. Naopak se domnívám, že ve svých důsledcích významně ztěžuje právní jednání manželů a klade na ně zbytečně formalistické nároky. Navíc jde toto ustanovení podle mého názoru proti základním zásadám vlastnického práva: je-li jeden z manželů výlučným vlastníkem určitého majetku (např. finančních prostředků), pak považuji za nepřipustné a v rozporu s vlastnickými oprávněními (*ius disponendi*), aby byl výlučný vlastník při použití tohoto majetku na nákup nemovitých věcí takto výrazně závislý na účasti druhého manžela. V tomto směru je naše úprava mnohem čistší, neboť výlučný vlastník má skutečná práva výlučného vlastníka.

4.2.4 Porovnání dluhů jako součástí společných jmění

Na rozdíl od italského právního řádu, který poskytuje pozitivní výčet dluhů, které jsou součástí společného jmění, český právní řád vymezuje dluhy za pomoci generální klauzule a doplňujícího negativního výčtu.

V zásadě je možné říci, že vymezení dluhů, které mohou tvořit součást společného jmění, je v italském pojetí v určitém smyslu užší a v některých aspektech naopak širší než to české. Nemusí se totiž jednat pouze o dluhy soukromoprávní, které vznikly právním jednáním manžela. Do společného jmění tedy mohou spadat i dluhy veřejnoprávní. Spadají sem zatížení, která existují již v okamžiku nabytí společného majetku (daňová povinnost), a dluhy vyplývající z běžné správy společného majetku. Součástí společného jmění jsou i ty dluhy převzaté jediným manželem, které vznikly v

souvislosti se zabezpečováním základních potřeb rodiny, výživy, vzdělání a výchovy dětí, nebo jiné dluhy v zájmu rodiny. Dle italského práva tyto dluhy převzaté jediným manželem nejsou posuzovány z hlediska kvantity a pravidelnosti, a tedy tak, jako v českém právním řádu. Ten totiž vyžaduje, aby se jednalo o každodenní či běžné potřeby, zatímco v italském *codice civile* jsou dluhy posuzovány z hlediska účelu – zda jsou v zájmu rodiny, k výživě a vzdělání dětí, a to bez ohledu na pravidelnost či výši plnění.

Všechny ostatní dluhy, které nebyly převzaty oběma manžely společně, jsou pak dluhy výlučnými. Do společného jmění dle *codice civile* naopak nespádají žádné dluhy z výlučného vlastnictví jednoho z manželů.

Co se týče uspokojování dluhů ze společného jmění dle českého právního řádu, ve vztahu k dluhu, který je součástí společného jmění, platí, že manželé jsou solidárně zavázáni a musí plnit jak z celého společného jmění, tak i z výhradního majetku kteréhokoli manžela. Na rozdíl od italského práva však v českém občanském zákoníku není upraveno pravidlo primárního postihu společného jmění. Dle *codice civile* lze postihnout výhradní majetky manželů až tehdy, když nestačí k uspokojení pohledávky společné jmění manželů, což považuji za pravidlo, kterým by se mohl občanský zákoník *de lege ferenda* inspirovat. Dle italského práva je také stanovena limitace pro postižení výhradního majetku manžela, a to jen do výše poloviny pohledávky. V zájmu rovnosti manželů tedy nemůže být jeden z manželů postižen na svém výhradním majetku více než ten druhý. Podle mého názoru však toto egalitární pravidlo přináší nadměrnou zátěž pro věřitele, kteří jsou nuceni vymáhat své pohledávky po každém manželovi zvlášť, a navíc mohou žádat po každém z manželů jen polovinu. V případě, kdy je jeden z manželů majetnější než jeho protějšek, nelze po něm vymáhat více než polovinu zbylé pohledávky, která nemohla být uspokojena ze společného jmění, a to i tehdy, když takový dluh tento manžel sám převzal. Domnívám se, že toto pravidlo, které ve svém důsledku může zkracovat práva věřitelů, by bylo vhodnější nahradit pravidlem solidární odpovědnosti manželů a zohlednit tuto skutečnost při vypořádání společného jmění.

Odlišná pravidla se také uplatní u uspokojování výlučných dluhů. Dle české úpravy lze k uspokojení výlučného dluhu jednoho manžela, který vznikl za trvání manželství, použít výhradní majetek tohoto manžela, ale i celý majetek spadající do

společného jmění. Na rozdíl od italské právní úpravy není v té české zakotveno pravidlo subsidiárního postihu společného jmění tehdy, kdy není možné dluh uspokojit z výhradního majetku manžela-dlužníka. Výslovné zakotvení tohoto pravidla do zákona však považuji za přínosné. Podle mého názoru není důvodné postihovat součásti společného jmění pro výlučný dluh, jestliže je možné uspokojit se z výhradního majetku manžela-dlužníka.

Výše uvedené pravidlo v českém občanském zákoníku k ochraně třetích osob vycházející z toho, že pro výlučný dluh manžela může být postiženo i celé společné jmění, je v některých případech modifikováno ve prospěch manželů. Jedná se o případy, kdy opomenutý manžel projeví bez zbytečného odkladu nesouhlas s právním jednáním vůči věřiteli, a dále také jedná-li se o povinnost manžela plnit výživné, povinnost z protiprávního činu, nebo v případě, že dluh vznikl ještě před uzavřením manželství. V těchto situacích lze postihnout společné jmění jen do výše, jakou by představoval podíl manžela-dlužníka, kdyby bylo společné jmění vypořádáno.

Postih jen do výše toho, co by představovalo podíl manžela na společném jmění, je však podle *codice civile* zákonným pravidlem postihování společného jmění pro jakýkoli výlučný dluh jediného manžela, přičemž celé společné jmění není možné postihnout pro výlučný dluh.

Jakkoli je tedy italský *codice civile* nedostatečný v úpravě některých aspektů zákonného režimu, zcela jistě mu nelze upírat to, že zajišťuje manželům mnohem bezpečnější pozici ve vztahu k věřitelům a představuje mnohem méně rizikové majetkové uspořádání vztahů mezi manžely, než je tomu dle práva českého.

Dle mého názoru italský přístup k uspokojování dluhů ze společného jmění poskytuje spravedlivější řešení této problematiky. Základním účelem zákonného režimu společného jmění manželů by totiž měla být ochrana rodiny a jejích členů. Pokud ovšem zákonodárce klade větší důraz na ochranu věřitelů než na ochranu druhého manžela a nepřiměřeným způsobem rozšiřuje možnost postihnout společné jmění pro výlučné dluhy jednoho z manželů, může to vést k ještě většímu odklonu od institutu manželství, než je tomu doposud. Postihování celého společného jmění i pro výhradní dluhy jednoho z manželů může způsobit finanční i existenční krizi celé rodiny, která

není schopna zabezpečit ani své potomky. Pokud je kladen přílišný důraz na ochranu věřitelů a manželé nemohou zcela vyloučit postižení majetku ani v rámci smluvených režimů, může se pro osoby zvažující uzavření manželství jevit jako vhodnější řešení manželství vůbec neuzavírat.

Italský režim společného jmění, jenž má poměrně mnoho nedostatků, řeší otázku dluhů tím způsobem, že se primárně koncentruje na postižení majetku dlužníka – tím může být jeden manžel, nebo oba manželé zároveň. Pokud se jedná o dluh společný, snaží se primárně postihnout společné jmění; jestliže je dluh výlučný, je postihován v první řadě majetek výhradní.

Manželé jsou dle italského právního řádu lépe chráněni i tehdy, pokud si mezi sebou založí smluvený režim. *Codice civile* totiž vychází ze zápisu modifikací zákonného režimu do veřejných seznamů, kterými jsou matriční knihy (*Registro dello stato civile*) vedené obcemi. Takto zapsané manželské smlouvy mají účinky vůči třetím osobám ode dne zápisu²⁶⁹, a tento okamžik je klíčový i ve vztahu k věcem, které jsou zapsány do jiných veřejných seznamů.²⁷⁰ Podle mého názoru nedává žádný logický smysl česká šestiměsíční ochranná lhůta dle § 733 OZ: věřitelé jsou dostatečně chráněni zákazem, aby se smluvní modifikace zákonného režimu dotkly jejich práv, a zároveň jsou chráněni i principem publicity veřejných seznamů; není důvod, aby se ke smluvní modifikaci nepřihlíželo ještě šest měsíců poté, co je zveřejněna v příslušné evidenci. V italském právu se neuplatní již žádné karenční ochranné lhůty, kdy by bylo možné přihlížet k předchozímu rozsahu společného jmění.²⁷¹ Jakmile je proveden zápis do veřejného seznamu, nabývá smluvený režim účinky vůči ostatním osobám a majetek manželů je možné postihnout jen v rozsahu, který vyplývá ze zveřejněné smlouvy. Dle *codice civile* je ochrana věřitelů zajištěna zákazem, aby se smluvní modifikace společného jmění dotkly práv věřitelů, a dále jsou chráněni též ustanovením v čl. 164 *codice civile*, který se týká simulovaných manželských smluv a usnadňuje věřitelům

---

²⁶⁹ Cass., 23 maggio 2011, n. 11319

²⁷⁰ SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015, str. 121.

²⁷¹ RESCIGNO, Pietro. *Manuale di diritto privato*. Milano: IPSOA, 2000, str. 293-304.

BENANTI, Claudia. *Scioglimento della comunione legale e disciplina del patrimonio*. Torino: G. Giappichelli, 2013, str. 81-83.

jejich důkazní situaci během řízení. Podle mého názoru je tento způsob ochrany zcela dostačující.

4.2.5 Porovnání správy společného jmění

Ve vztahu ke správě společného jmění oba dva právní řády rozlišují jednání v rámci běžné správy společného jmění a jednání mimořádného, které jde nad rámec běžné, pravidelně vykonávané správy. Běžná správa může být vykonávána i jediným manželem, jelikož nezpůsobuje nijak závažné důsledky pro majetkové poměry manželů. Jednání, které nesplňuje tyto požadavky a nelze ho považovat za běžné (*amministrazione straordinaria*), musí být učiněno manžely na základě vzájemné shody.

Na rozdíl od italského právního řádu je dle občanského zákoníku možné dovolat se neplatnosti právního jednání v jakémkoli případě, kdy nešlo o běžnou záležitost. Není tedy rozlišováno, zda se jedná o nemovitou věc, věc zapsanou do veřejného seznamu, nebo ostatní věci (věci movité, pohledávky, podíl v obchodní společnosti atd.). Dle českého řádu se lze dovolat neplatnosti vždy, přičemž platí obecná promlčecí lhůta, která činí 3 roky²⁷², aniž by se nějak zvláště přihlíželo k ochraně třetích osob a jejich dobré víry, jako je tomu v italském právním řádu. *Codice civile* naopak vychází z předpokladu, že movité věci jsou zpravidla zastupitelné, a tudíž pouze stanoví manželovi povinnost uvést společné jmění do původního stavu nebo nahradit škodu. Ve vztahu k nemovitým věcem a věcem zapsaným do veřejného seznamu *codice civile* upravuje právo manžela dovolat se neplatnosti v subjektivní lhůtě jednoho roku od okamžiku, kdy se dozvěděl o překročení pravidel správy. Dovolat se neplatnosti lze formou žaloby podané u soudu, zatímco u nás se judikaturou ustálilo, že se druhý manžel relativní neplatnosti může dovolat jakoukoli formou (například i dopisem).²⁷³ Neuplatní-li druhý manžel své právo včas, platí domněnka, že takové jednání

---

²⁷² NOVOTNÝ, Petr; IVIČIČOVÁ, Jitka; SYRŮČKOVÁ, Ivana; VONDRÁČKOVÁ; Pavlína. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. Praha: Grada, 2014, str. 60.

²⁷³ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. 21 Cdo 948/2006: „Právo dovolat se relativní neplatnosti právního úkonu bylo vykonáno jak tehdy, bylo-li uplatněno žalobou (vzájemnou žalobou) podanou u soudu nebo námitkou v rámci obrany proti uplatněnému právu v řízení před soudem, tak i v případě, že bylo vykonáno vůči ostatním (všem) účastníkům právního úkonu jen mimosoudně.”

konkludentně schválil.²⁷⁴ Toto pravidlo tedy poskytuje vyšší právní jistotu třetím osobám, které jednají s manželem, a zároveň poměrně rozumně stanoví manželovi povinnost nahradit to, co ze společného jmění ušlo. Domnívám se, že není vhodné zakotvovat příliš široce důvody, ve kterých lze právní jednání manžela napadnout a způsobit jeho neplatnost. Zákonodárce by měl vycházet z toho, že tato možnost by měla být upravena spíše až jako *ultima ratio*, jestliže právní jednání způsobuje velmi závažné důsledky pro majetkové poměry rodiny.

Oba dva právní řády ve vztahu ke správě společného jmění umožňují u jednání nad rámec běžné správy nahradit chybějící souhlas manžela soudem, pokud je jednání v zájmu rodiny.

4.3 Porovnání smluvených režimů

Dle občanského zákoníku jsou smluvené režimy vymezeny taxativně.²⁷⁵ Z toho vyplývá, že manželé či snoubenci nemohou založit svým ujednáním odlišné režimy než ty, které zákonodárce upravuje v § 717 odst. 1 OZ. Naopak manželské smlouvy v Itálii mohou upravovat i zcela jiný režim než zákonný režim (kupříkladu režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství, který není vůbec v *codice civile* uveden), avšak nesmí se odchýlit od řady zákonných požadavků.²⁷⁶ Domnívám se však, že v praxi tato taxativnost či demonstrativnost smluvených režimů s sebou nenesou nijak významné rozdíly mezi možnými smluvenými režimy, které si mohou manželé mezi sebou založit dle českého a italského právního řádu.

Smluvní autonomie manželů je naopak výrazně omezena čl. 210 odst. 4 *codice civile* v zájmu principu rovnosti manželů, neboť italští manželé nemohou odchýlně upravit jejich podíly na tom, co by představovalo společné jmění v zákonném režimu. Pokud však blíže analyzujeme úpravu „nepravých“ manželských dohod a smluvního vypořádání společného jmění, manželé nejsou tímto zákazem tolik limitováni, jak by se mohlo zdát. Manželé totiž mohou již za trvání manželství uzavřít dohodu o tom, co

---

²⁷⁴ Cass., 24 novembre 2000, n. 15177; Cass., 19 marzo 2003, n. 4033

²⁷⁵ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 75.

²⁷⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Autonomie vůle v rodinném právu v česko-italském porovnání*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 2003, str. 73.

komu připadne při zániku společného jmění, a dále také mohou po jeho zániku vypořádat společný majetek a dluhy dohodou, která musí splňovat pouze obecné náležitosti smluv.²⁷⁷

Naproti tomu český občanský zákoník poskytuje manželům širokou smluvní svobodu; připouští, aby si manželé smluvně ujednali rozdílnou výši podílů a vytvořili poměrně nevyvážené majetkové společenství, dokonce i významně v neprospěch jednoho z nich. Ujednání však nesmí vyloučit schopnost manžela zabezpečit rodinu.

Italská právní úprava také stanoví meze pro rozšíření společného jmění. To není možno rozšířit o věci uvedené v čl. 179 odst. 1 písm. c), d), e) c.c. určené k osobní potřebě jednoho manžela, majetek sloužící k výkonu povolání jednoho z manželů a majetek získaný z titulu náhrady škody, nemajetkové újmy a plnění poskytnutého z důvodu částečné či úplné pracovní neschopnosti. I v tomto směru je český občanský zákoník liberálnější.

Co se týče formy smluv modifikující zákonný režim, pokládám za velice praktické ustanovení *codice civile*, které nevyžaduje formu veřejné listiny pro snoubence, kteří si ujednají vznik oddělených jmění již před uzavřením manželství. Tato skutečnost se pak pouze zapíše do oddacího listu a zaznamená do veřejného seznamu, aniž by bylo nutné navštěvovat notáře. Snoubenci mnohdy vstupují do manželství po delší době společného soužití, v rámci kterého každý nabýval věci buď zvlášť, nebo oba dohromady do podílového spoluvlastnictví, a přitom mezi nimi žádné majetkové konflikty nevznikaly; lze tedy usuzovat, že jim faktický režim „oddělených jmění“ před manželstvím vyhovoval a nemají důvod na tom nic měnit po uzavření manželství. Podle mého názoru však snoubence (popř. manžele) od modifikace zákonného režimu a uzavření manželské smlouvy často odradí formality a náklady spojené s vyhotovením veřejné listiny, stejně tak jako pocit, že by žádost o návštěvu notáře byla ze strany druhého snoubence považována za jistý projev nedůvěry. Jsem přesvědčena, že pokud by měli snoubenci možnost ujednat si jiný režim bez formalit a byla by jim tato možnost

---

²⁷⁷ OBERTO, Giacomo. *Lo scioglimento della comunione legale e la divisione dei beni*. ASTRA.CMS.it [online] [cit. 3. 5. 2016] Dostupné z: <http://astra.csm.it/incontri/relaz/17542.pdf>

dána na výběr vždy s uzavřením sňatku, byla by i v České republice mnohem častější volba smluvených režimů.

Ve vztahu k volbě manželů mezi zákonným režimem společného jmění a režimem oddělených jmění bych chtěla dále stručně uvést, k jakému vývoji docházelo na území Itálie. Podobné statistické údaje ohledně situace v České republice bohužel není možné dohledat, ale lze tvrdit, že mezi většinou manželů bude platit zákonný režim, a to z toho důvodu, že zakládání smluvených režimů není zcela běžnou praxí²⁷⁸, zejména tehdy, pokud jeden z manželů není podnikatelem.

V italských manželstvích se v letech následujících po reformě (tedy po roce 1975) majetkové poměry řídily pravidly zákonného režimu téměř ve všech uzavřených manželstvích a jen necelé procento manželů si smluvilo režim oddělených jmění. Postupně se však celkový počet manželství s odděleným jměním opět navyšoval, až posléze na začátku devadesátých let překročil padesátiprocentní hranici.²⁷⁹ *Ve skutečnosti je volba režimu oddělených jmění statisticky velice vysoká v rodinách středních a vyšších společenských tříd nebo manželstvích žen s ekonomickou autonomií.*²⁸⁰ O tom, že si manželé vybírají stále více manželský režim spočívající v režimu oddělených jmění, vypovídá i to, že v roce 2013 si tento režim vybralo téměř 69,5 procenta párů.²⁸¹

Jedním z často uváděných důvodů, proč se manželé uchylují k volbě oddělených jmění, je velká složitost zákonného režimu (včetně následného složitého a zdouhavého vypořádávání) ve spojení s vysokou rozvodovostí manželství a nejistotou v případě manželských krizí. Manželé se volbou oddělených jmění také snaží vyhnout problémům, které může způsobit trvání společného jmění i za manželské krize.²⁸²

---

²⁷⁸ NOVOTNÝ, Petr; IVIČIČOVÁ, Jitka; SYRŮČKOVÁ, Ivana; VONDRÁČKOVÁ; Pavlína. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo*. Praha: Grada, 2014, str. 55.

²⁷⁹ POCAR, Valerio; RONFANI, Paola. *La famiglia e il diritto*. III. edizione. Bari: Laterza, 2008, str. 144.

²⁸⁰ GALGANO, Francesco. *Diritto Privato*. XVI. edizione. Padova: CEDAM, 2013, str. 852.

²⁸¹ ISTITUTO NAZIONALE DI STATISTICA. *Anno 2013. Il matrimonio in Italia*. ISTAT.it [online] [cit. 25. 10. 2015] Dostupné z: http://www.istat.it/it/files/2014/11/matrimoni_report-2013.pdf?title=Matrimoni+in+Italia+-+12%2Fnov%2F2014+-+Testo+integrale.pdf

²⁸² PREITE, Filippo. *Atti notarili: Il regime patrimoniale della famiglia*. Torino: UTET Giuridica, 2012, str. 547.

Dalším důvodem volby oddělených jmění může být i větší dynamika ekonomiky a nutnost odbourání překážek při nakládání s majetkem.²⁸³ Podnikatelská a jiná výdělečná činnost manželů totiž může být znesnadňována nároky, které na manžele klade zákonný režim. Italští manželé se tedy snaží vyhnout zejména velké rigiditě úpravy zákonného režimu, přílišné komplikovanosti a nepřehlednosti majetkových poměrů, odrazují je i potenciální komplikace při výkonu správy společného jmění.²⁸⁴ Přitom je nutné akcentovat, že italský zákonný režim společného jmění představuje pro manžele mnohem menší rizika ze strany věřitelů, než je tomu u úpravy české.

Domnívám se tedy, že pokud zákonodárce zvolí úpravu zákonného režimu společného jmění tak, že pro manžele spíše představuje zátěž, než aby sloužila k ochraně rodiny a manželů (a to jak zvnějšku, tak i manželů před sebou samými), může to vést k podobným následkům jako v Itálii, a tedy masovému úniku od zákonného režimu, nebo to může manžele odradit od uzavírání manželství.

4.3.1 Majetkový fond (*fondo patrimoniale*) a jeho porovnání se svěřenským fondem

Velice zajímavým institutem, který nemá v českém manželském právu obdobu, je *fondo patrimoniale*. Tento majetkový fond určený k zabezpečování potřeb rodiny a potomků lze přirovnat ke svěřenskému fondu, který byl do českého právního řádu zaveden nově až občanským zákoníkem z roku 2012. Přesto se odlišuje v celé řadě aspektů od rodinného svěřenského fondu²⁸⁵, který by mohli čeští manželé založit ke správě rodinného majetku.²⁸⁶ Čeští manželé totiž také mohou ze svého společného jmění vyčlenit určitý majetek, který vloží do svěřenského fondu k soukromému účelu; ve statutu pak například vymezí, že ze svěřenského fondu bude plněno potomkům jako obmyšleným. I pokud by se však čeští manželé rozhodli upravit své majetkové poměry zřízením fondu tím způsobem, že se budou snažit co nejvíce přiblížit *fondo*

---

²⁸³ PREITE, Filippo. *Atti notarili: Il regime patrimoniale della famiglia*. Torino: UTET Giuridica, 2012, str. 548.

²⁸⁴ GALGANO, Francesco. *Diritto Privato*. XVI. edizione. Padova: CEDAM, 2013, str. 852.

²⁸⁵ KOCÍ, Miloš. Institut svěřenského fondu v NOZ. *Bulletin advokacie*. 2014, č. 1-2, str. 29-30.

²⁸⁶ DVORÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 182.

patrimoniale, ani tehdy by nemohli dosáhnout tak příznivých podmínek, jako umožňuje *codice civile*. Problematická by totiž byla zejména volba třetí osoby jako spolusprávce, jelikož manželé jako zakladatelé by nebyli oprávněni být současně i jedinými správci.²⁸⁷ Byli by tedy nuceni vybrat ještě třetí osobu, které důvěřují, a svěřit jí rozhodování o majetku, který vyčlenili. Právně jednat by mohli pouze společně (ve smyslu § 1454 OZ), což by mohlo komplikovat dispozice s majetkem. Naopak *codice civile* stanoví, že spravování majetkového fondu se řídí pravidly správy společného jmění, která jsou méně přísná. Pouze pokud mají manželé nezletilé potomky, je pak v určitých případech nutné přivolení soudu. *Codice civile* je tedy v některých aspektech správy liberálnější a při důležitých dispozicích s majetkem naopak protekcionistický. Podle *codice civile* také manželům zůstává zachováno vlastnické právo k majetku ve fondu, zatímco čeští manželé by ho pozbyli (dle § 1448 odst. 2 OZ). Majetek ve svěřenském fondu zřízeném manžely ovšem nikdy není chráněn tolik, jako je chráněn majetek vložený do majetkového fondu. *Fondo patrimoniale* je totiž možné postihnout pouze tehdy, byl-li dluh převzat k zajištění potřeb rodiny.²⁸⁸ Česká právní úprava svěřenského fondu sice umožňuje dovolat se neplatnosti právního jednání správce, pokud správce svým jednáním poškozuje fond nebo práva obmyšleného. Jestliže by však manželé vystupovali jako spolusprávci, toto ustanovení by nebylo možné užít. Nadto je v § 1467 OZ zahrnuta zvláštní ochrana věřitelů.

Pomineme-li však omezení v postihu majetkového fondu, které často umožňuje podvodné jednání manželů, je *fondo patrimoniale* poměrně šikovným nástrojem, který zajišťuje zachování majetku nabytého rodinou a jeho uchování pro následné generace. Úprava svěřenského fondu má sice v některých aspektech blízký vztah k *fondo patrimoniale*, podle mého názoru však není zcela vhodná pro běžné a ne příliš movité manžele, kteří chtějí vyčlenit svůj majetek ze společného jmění a po jeho rozmnožení ho užít například k pořízení nového bydlení, financování potomků při studiích, nebo vložení nemovitosti do svěřenského fondu, kterou potomci získají po nabytí zletilosti.

---

²⁸⁷ DVORÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 184.

²⁸⁸ DE PAOLA, Vincenzo. *Diritto patrimoniale della famiglia nel sistema del diritto privato. Volume 2*. II. edizione. Milano: Giuffrè, 2002, str. 24.

Domnívám se, že *de lege ferenda* by bylo vhodné do českého právního řádu zavést speciální druh rodinného svěřenského fondu, který by ustupoval od některých požadavků pro běžné svěřenské fondy, a tím by byl využitelnější pro potřeby běžných manželů.

4.4 Porovnání režimů založených rozhodnutím soudu

Dle italského *codice civile* není sice režim založený rozhodnutím soudu upraven *expressis verbis*, avšak dle čl. 194 odst. 4 c.c. může soud rozhodnout o zrušení společného jmění manželů a založit režim oddělených jmění manželů. Italské soudy jsou oprávněny zákonný nebo smluvený režim společného jmění zrušit jako celek a zřídit režim oddělených jmění manželů. Nemohou však pouze zúžit rozsah společného jmění.

Zkoumané právní řády upravují důvody pro zrušení společného jmění soudem odlišně. Jedním z důvodů pro zrušení společného jmění dle *codice civile* je například to, že manžel nepřispívá na zaopatřování rodiny, tedy pokud porušuje své povinnosti vyplývající z primárního majetkového režimu. Zcela souhlasím s tím, že jednání, při kterém manžel porušuje jeho primární povinnosti vyplývající z manželského svazku, může být považováno za obdobně závažné, jako je tomu při porušování povinností vyplývajících ze sekundárních majetkových režimů. Pokud by mělo dojít v budoucnosti v českém právu k rozšíření pojetí závažných důvodů pro zúžení či zrušení společného jmění na základě judikatury, považuji obdobný důvod jako v *codice civile* za jeden z důvodů, o které by zákonem jmenované důvody mohly být rozšířeny.

Při porovnání dalších důvodů, pro které lze soudně zrušit společné jmění manželů, si můžeme všimnout, že v *codice civile* absentují důvody spojené s podnikáním manžela a ručením za dluhy právnické osoby. To proto, že *codice civile* přistupuje zcela jiným způsobem k podnikání jednoho z manželů. Druhému manželovi sice neposkytuje zvláštní ochranu, ale na druhé straně pro něj nevytváří taková rizika spojená s podnikáním druhého manžela; zároveň mu umožňuje podílet se na ziscích z podnikatelské činnosti. Naopak český občanský zákoník nahlíží na podnikání manžela

jako na potenciální riziko pro majetkové poměry manželů. Proto stanoví zvláštní pravidla ochrany druhého manžela. Občanský zákoník nad rámec obecné úpravy správy společného jmění obsahuje ještě zvláštní pravidla pro případ podnikání a nabývání podílu v obchodní korporaci; v některých případech dokonce umožňuje i zrušit společné jmění z důvodu podnikání.

Je tomu tak z důvodu, že dle české právní úpravy podnikání jednoho manžela představuje skutečné riziko pro celé společné jmění manželů. V celé řadě případů se totiž věřitelé podnikajícího manžela mohou hojit na celém společném jmění, a tím zásadně zasáhnout do majetkových poměrů celé rodiny.

Naopak dle *codice civile* nepůjde o společný dluh manželů, pokud ho nepřevzali oba dva manželé, nebo pokud není v zájmu rodiny (popř. dluh se nebude týkat běžné správy věci v *comunione immediata* – např. manželského obchodního závodu), v ostatních případech půjde o dluh výlučný. Pak lze postihnout společné jmění manželů až tehdy, není-li možné postihnout výhradní majetek podnikajícího manžela nebo společníka. I v případě, kdy je společné jmění postiženo, může být postiženo jen to, co by představovalo podíl manžela na společném jmění, kdyby bylo vypořádáno. Italské právo tedy zvláštní ochranu pro manžela, jehož protějšek se rozhodne podnikat nebo nabýt podíl v obchodní společnosti, v zásadě nepotřebuje, jelikož by toto rozhodnutí nemělo mít drastické dopady na majetek nepodnikajícího manžela. V souladu s tím, co jsem již uvedla výše, považuji tento italský přístup za rozumné řešení, které navíc podporuje podnikatelské a jiné výdělečné aktivity manželů.

Co se týče dalších soudních zásahů do majetkových poměrů manželů v Itálii, soudní rozhodnutí je jediným způsobem, jak modifikovat zákonná pravidla správy společného jmění. Na návrh manžela soud rozhodne o vyloučení manžela ze správy majetku v některých taxativně uvedených případech. Důvody uvedené v *codice civile* jsou ovšem širší, a to zejména s přihlédnutím k tomu, že manželé si nemohou smluvně upravit pravidla správy (lze však udělit individuální plnou moc), a jedinou další alternativou k ochraně majetkových zájmů rodiny je zrušení společného jmění a zřízení režimu oddělených jmění. Soud je oprávněn manžela vyloučit ze správy společného jmění, jestliže je manžel nezletilý, marnotratný, nezpůsobilý vykonávat správu, popř.

mu v tom brání jiná překážka, správu nevykonával řádně nebo při správě jednal v rozporu s principem dobré víry. Tato rozhodnutí mají vždy sloužit k ochraně rodinného majetku, nemohou však být odůvodněna pouhou vyšší vhodností tohoto řešení pro manžele. Italská úprava v této otázce omezuje smluvní volnost manželů, kteří si nemohou ujednat vlastní pravidla pro správu společného majetku. Domnívám se, že smluvní modifikace správy společného jmění může být obzvláště užitečná v době manželské krize, kdy manželé již žijí odděleně. Italský zákonodárce se však tuto situaci snažil vyřešit novelou *codice civile* z roku 2015, která zjednodušila řízení o odluce. Prohlášením odluky manželů pak společné jmění zaniká, ale nemusí vést k definitivnímu rozvodu manželství.

Italský zákaz smluvní modifikace pravidel správy ovšem vychází ze zákazu zřizování věna, za které je považováno právě zřízení výlučného práva spravovat majetek druhého manžela. Podle mého názoru však není možnost modifikace správy společného jmění až tolik klíčová, jelikož manželé v harmonickém vztahu by se měli o plánovaných krocích informovat a v důležitých záležitostech jednat na základě vzájemné shody. Navíc může manžel zmocnit toho druhého k výkonu určitých jednání v rámci mimořádné správy. V případě, kdy jsou rodinné zájmy ohroženy jednáním manžela nebo manžel není schopen vykonávat správu, je oprávněn druhý manžel obrátit se na soud. Přesto se domnívám, že česká úprava, která umožňuje z pohledu italského práva *de facto* zřídit věno, je v tomto ohledu pro manžele vhodnější a umožňuje jim vymezit si pravidla správy majetku přesně, jak potřebují.

4.5 Porovnání zániku společného jmění a jeho vypořádání

Velmi tradicionalistický přístup zastává *codice civile* ke způsobům zániku společného jmění. Příčinou tohoto přístupu může být i vliv církve a pojetí manželství jako svátosti, ale též obecný přístup společnosti k některým základním hodnotám. Jedním ze způsobů zániku společného jmění je tedy kupříkladu odluka, která je z pohledu českých manželů archaickým institutem; také důvody možného prohlášení manželství za neplatné jsou mnohem širší a blíží se pojetí manželství jakožto smlouvy

(je zde podoba s důvody pro dovolání se relativní neplatnosti právního jednání pro omyl). Nad rámec důvodů uvedených v občanském zákoníku *codice civile* uvádí jako jeden z důvodů zániku společného jmění prohlášení člověka za nezvěstného. Vzhledem k poměrně dlouhé době, která musí uplynout, aby mohla být osoba prohlášena za nezvěstnou, se však úprava nijak zásadně neliší od českého prohlášení za mrtvého.

Velkým rozdílem mezi italským a českým právním řádem je skutečnost, že zánik společného jmění dle *codice civile* automaticky zapřičiňuje jeho transformaci na podílové spoluvlastnictví. Každý z manželů tím nabývá poloviční podíl na majetku a dlužích, které byly součástí společného jmění, k čemuž v českém právu dochází až po třech letech od zúžení, zrušení nebo zániku společného jmění, pokud nedošlo v mezidobí k jinému způsobu jeho vypořádání. To, co je občanským zákoníkem považováno až za jakousi náhradní variantu uspořádání majetkových poměrů, je dle *codice civile* okamžitým následkem zániku společného jmění. Řešení zvolené *codice civile* však nepovažuji za nejvhodnější. Vzniká tak podílové spoluvlastnictví manželů, které je často nechtěné a manželům nevyhovuje. Z povahy věci také každý z (bývalých) manželů může disponovat se svými spoluvlastnickými podíly, a tedy je i prodat či zatížit ve prospěch třetí osoby, což může být u bývalého rodinného majetku pro druhého manžela velice nepříjemné. Také pravidla pro správu předmětu podílového spoluvlastnictví jsou přísnější než správa společného jmění, a tak jakékoli dispozice s majetkem mohou být petrifikovány. Při poměru podílů ve výši jedné poloviny totiž mohou vznikat patové situace, je-li vyžadován souhlas většiny.

Česká právní úprava dává přednost vůli manželů či bývalých manželů a vychází z toho, že dohoda o vypořádání je zpravidla nejlepším řešením, a proto se i z toho důvodu snaží manžele k takové dohodě přimět. Nemohou-li dosáhnout dohody, mohou se obrátit na soud a podílové spoluvlastnictví manželů vzniká až tehdy, pokud nedošlo k jinému vypořádání.

I italscí manželé mohou vypořádat to, co bylo společným jměním, dohodou, nebo podat návrh soudu na jeho vypořádání. Při vypořádání se však italské soudy zpravidla nemohou odchýlit od rovnosti podílů manželů, zatímco české soudy mají poměrně širokou možnost pro určení disparity podílů. Italské soudy nejsou oprávněny

přihlížet k tomu, jak se který manžel staral o rodinu nebo jak se zasloužil o nabytí a udržení majetkových hodnot; mají pouze právo rozhodnout v zájmu potomků manželů o zřízení poživacího práva k věci manžela ve prospěch druhého manžela, jemuž je dítě svěřeno do péče. Podle mého názoru je pravidlo rovných podílů manželů s jedinou výjimkou velice striktní, a proto bych *de lege ferenda* doporučila rozšíření různých kritérií, ke kterým by soudy mohly přihlížet v rámci vypořádání.

4.6 Závěrečné shrnutí

Mezi právní úpravou manželských majetkových režimů v *codice civile* a v českém občanském zákoníku tedy existuje celá řada odlišností. Lze však pozorovat i jisté konvergenční tendence, a to jak ze strany českého zákonodárce, který v rámci občanského zákoníku upravil některé otázky podobným způsobem, jako jsou upraveny v *codice civile*, tak i ze strany italských soudů.

V občanském zákoníku pak můžeme nalézt ustanovení, která se vztahují k formální a materiální publicitě modifikačních smluv. Manželé si tedy mohou upravit své majetkové poměry odlišně od zákonného režimu i s účinky vůči třetím osobám (viz kapitoly 3.4 a 4.3). Občanský zákoník též v některých případech určuje limit pro postihování společného jmění pro výlučné dluhy manžela, kdy je možné postihnout společné jmění pro výlučný dluh jednoho z manželů jen do výše toho, co by představovalo podíl manžela, kdyby došlo k vypořádání společného jmění (bližší kapitoly 3.3.3 a 4.2.4), což je obecné pravidlo, které se pro postihování společného jmění pro výlučný dluh manžela uplatní dle práva italského (viz kapitoly 2.3.5 a 4.2.4).

Naproti tomu právní úprava manželských majetkových režimů v *codice civile* od roku 1975 neprošla mnoha změnami a zůstává téměř v totožném znění zachována až do současnosti. Aplikace zákonných ustanovení je ovšem ovlivňována judikaturou. Můžeme pak pozorovat, že Nejvyšší soud Italské republiky rozhoduje některé spory tím způsobem, že ve výsledku se aplikace italských právních norem *de facto* přibližuje normám českým nebo rozhodnutím českých soudů. Na základě soudních rozhodnutí byly významným způsobem rozšířeny potenciální součásti společného jmění a způsoby

jeho nabývání (blíže kapitoly 2.3.2 a 4.2.1), které byly vymezeny italským zákonodárcem velice úzce. Dále italské soudy obdobně jako soudy české řešily problematiku nabytí podílu v obchodní společnosti a konstatovaly, že nabytý podíl může být považován za přímou součást společného jmění. Také otázka, která je italskou doktrínou označována za *rifiuto di coacquisto*, je českými i italskými soudy posuzována obdobně (viz kapitoly 2.3.3 a 3.3.1).

Úprava zákonného režimu společného jmění v *codice civile* je však považována italskými manžely za rigidní a nepřehlednou, a tak si většina manželů volí, že se jejich majetkové poměry budou řídit režimem oddělených jmění. Ve vztahu k zákonnému režimu je italskou doktrínou kritizována zejména správa *comunione de residuo*, tedy odloženého společného jmění (viz kapitoly 2.3.4 a 4.2.2).

Na druhou stranu bylo ukázáno, že dle italského práva je postih společného jmění pro výlučné dluhy jednoho manžela omezenější, než je tomu v právu českém, a tak se manželé nacházejí v bezpečnější pozici ve vztahu k věřitelům. Také pravidlo subsidiárního postihování společného jmění pro výlučné dluhy a pravidlo primárního postihu společného jmění pro dluhy, jež jsou součástí společného jmění (blíže kapitoly 3.3.5 a 4.2.4), považují za vhodná řešení, která by mohla být *de lege ferenda* zařazena do českého občanského zákoníku.

Bylo také ukázáno, že i mezi smluvenými režimy v porovnávaných právních řádech existuje řada odlišností. Podle mého názoru by však bylo přínosné zavést do českého právního řádu obdobné pravidlo bezformálnosti, jako je zakotveno v *codice civile* pro modifikační smlouvy uzavřené *ante nuptias*, které by nemusely být vyhotovené ve formě veřejné listiny (viz kapitola 4.3). Domnívám se také, že inspirací pro český právní řád by mohla být italská úprava *fondo patrimoniale* (blíže viz kapitoly 2.4.2 a 4.3.1), která je sice v některých aspektech podobná českému svěřenskému fondu, avšak *codice civile* ji podle mého názoru činí mnohem přístupnější manželům a vhodnější pro vložení majetku k uspokojování potřeb rodiny.

5 Závěr

Tato diplomová práce se zabývá právní úpravou majetkových režimů mezi manžely v italském a českém právním řádu. Nejprve pojednává o úpravě manželských majetkových režimů v italském právu, poté se zaměřuje na právní úpravu této problematiky v českém občanském zákoníku a nakonec je provedena komparace české a italské právní úpravy.

Italský *codice civile* upravuje zákonný režim společného jmění, smluvené režimy a také upravuje režim založený rozhodnutím soudu, byť ho tak *expressis verbis* nepojmenovává. Součástí společného jmění v zákonném režimu je to, co bylo nabyto za trvání manželství jedním z manželů nebo oběma z nich. Nicméně zákonná dikce obecného ustanovení vztahujícího se k předmětu společného jmění byla zvolena poměrně nevhodně, a tak byla pro rozšíření možných součástí společného jmění nutná řada judikatorních zásahů. Soudy pak kazuisticky rozhodovaly o tom, které věci mohou tvořit součást společného jmění, a o přípustných a nepřípustných způsobech nabývání. Taková situace však vede k právní nejistotě jak manželů, tak osob, které s nimi jednají, a vede italské manžele a snoubence k výběru režimu oddělených jmění.

Italský zákonodárce dále v rámci úpravy zákonného režimu vymezuje některé věci, které se stanou součástí společného jmění až ke dni jeho zániku, pokud ještě v té době existují. Na tyto věci, které tvoří *comunione de residuo*, je za trvání manželství nahlíženo jako na výhradní majetek manžela, se kterým je oprávněn jakkoli disponovat, a který se stane součástí společného jmění až při zániku společného jmění. Právní úprava *comunione de residuo* a následný soudní výklad ovšem vedly k tomu, že právní ochrana druhého manžela, který nemá žádná práva k majetku tvořícímu *comunione de residuo* za trvání manželství, je nízká a v některých případech může být manžel zkrácen na svých právech při zániku společného jmění a jeho vypořádání. Považuji tedy v tomto ohledu za nezbytné přehodnotit stávající italskou judikaturu a poskytnout vyšší ochranu druhému manželovi, jinak může být funkčnost zákonného režimu společného jmění narušena.

Součástí společného jmění se naopak nestává zákonodárcem vymezený výhradní majetek nabytý za trvání manželství; v některých případech je ovšem požadována účast druhého manžela při jeho nabývání, což ztěžuje právní jednání. Podle mého názoru tento požadavek též narušuje výkon vlastnického práva.

Dle *codice civile* jsou součástí společného jmění i dluhy, jež jsou vymezeny pozitivním výčtem. Pro tyto dluhy může být postiženo společné jmění, a není-li to možné, pak i výhradní majetky každého z manželů. Za výlučné dluhy odpovídají manželé svým výhradním majetkem, a až tehdy, pokud ho není možné postihnout, se mohou věřitelé hojit na součástech společného jmění. Mohou se však uspokojit vždy jen na tom, co by představovalo podíl manžela na společném jmění. Domnívám se, že obdobná pravidla by bylo vhodné *de lege ferenda* zařadit do českého občanského zákoníku, jelikož je považuji v mnoha ohledech za spravedlivější.

Správa společného jmění se dle *codice civile* dělí na řádnou a mimořádnou. V rámci mimořádné správy mohou manželé jednat jen na základě vzájemné shody. Pokud dojde k překročení tohoto pravidla, může se v některých případech opomenutý manžel dovolat neplatnosti tohoto jednání u soudu. V ostatních případech má však manžel, který porušil pravidla správy společného jmění, pouze povinnost uvést společné jmění do původního stavu nebo nahradit škodu, což považuji za rozumné balancování zájmů manželů a třetích osob.

Od pravidel správy se nelze smluvně odchýlit a uplatní se i při správě společného jmění v rámci smluvených režimů. Tato pravidla lze ovšem modifikovat rozhodnutím soudu.

Smluvené režimy *codice civile* nevymezuje a manželé či snoubenci si mohou upravit své majetkové poměry jakýmkoli způsobem, nesmí však překročit některé zákonné limity. V rámci smluvených režimů se nesmí odchýlit od principu rovnosti podílů, což lze považovat za poměrně velký zásah do smluvní autonomie manželů či snoubenců. Manželé si však mohou upravit své majetkové poměry smlouvou i pro dobu po zániku manželství a mohou uzavřít dohodu o vypořádání společného jmění, v rámci kterých se mohou odchýlit od zásady parity, a tak není narušena jejich smluvní volnost.

V *codice civile* je pak výslovně upraven režim oddělených jmění, jehož pravidly se řídí majetkové poměry ve většině uzavřených manželství. Manželé si tento režim volí z důvodu přílišné rigidity a komplexnosti zákonného režimu, avšak toto řešení může být problematické zejména proto, že italský zákonodárce negarantuje manželům ochranu bydlení. Při úvaze *de lege ferenda* bych tedy do *codice civile* tuto chybějící ochranu zařadila.

V rámci smluvených režimů je také upraven majetkový fond; nejedná se ovšem o samostatný majetkový režim a musí vedle něj existovat ještě jiný smluvený či zákonný režim. Majetkový fond má pak v některých aspektech blízko k svěřenskému fondu rodinného typu, avšak italské řešení poskytuje manželům příznivější podmínky pro uložení majetku k potřebě rodiny. V tomto ohledu by tedy majetkový fond mohl být inspirací pro zavedení speciálního druhu svěřenského fondu do občanského zákoníku, který by ustupoval od některých obecných požadavků.

Po zániku společného jmění dochází k tomu, že se jeho součásti stávají podílovým spoluvlastnictvím manželů, přičemž každý z manželů nabývá poloviční podíl, což může podle mého názoru ve svém důsledku vést k nepříjemným komplikacím. Italští manželé obdobně jako čeští mohou uzavřít dohodu o vypořádání toho, co bylo společným jměním, nebo podat návrh soudu na vypořádání.

Co se týče české právní úpravy v občanském zákoníku, ten stanoví, že společné jmění může podléhat zákonnému režimu, smluvenému režimu nebo režimu založenému rozhodnutím soudu, a to jak z hlediska rozsahu, tak z hlediska správy. V rámci zákonného režimu je součástí společného jmění vše, co manželům náleží, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů. Zákonné vymezení je tedy velmi široké, přičemž jsou stanoveny výjimky týkající se výhradního majetku. Takové řešení lze hodnotit kladně, jelikož vede k větší právní jistotě.

Součástí společného jmění dle českého práva jsou i veškeré dluhy převzaté za trvání manželství, ovšem se zákonem stanovenými výjimkami. K ochraně věřitelů pak slouží to, že i pro výlučné dluhy jednoho manžela může být postiženo celé společné jmění, ledaže by se uplatnil § 732 OZ.

Obdobně jako u správy společného jmění v *codice civile*, dle občanského zákoníku mohou manželé jednat v záležitostech, které nelze považovat za běžné, společně nebo jeden se souhlasem druhého. Pokud dojde k překročení tohoto ustanovení, má druhý manžel vždy právo dovolat se neplatnosti takového jednání.

Smluvený režim může dle občanského zákoníku spočívat v oddělených jměních, v režimu vyhrazujícím vznik společného jmění ke dni zániku manželství a režimu rozšíření či zúžení rozsahu společného jmění v zákonném režimu. Na rozdíl od *codice civile* však občanský zákoník umožňuje smluvně změnit pravidla správy společného jmění, což považuji za výhodu. Naopak ze strany *codice civile* považuji za možnou inspiraci to, že pro předmanželské smlouvy v některých případech nepožaduje formu veřejné listiny.

Úprava smluvených režimů se však nesmí dotknout ustanovení o obvyklém vybavení rodinné domácnosti. Tento institut má sloužit k ochraně rodiny, a proto je k nakládání s těmito věcmi třeba vzájemné shody obou manželů, ledaže by daná věc byla zanedbatelné hodnoty. Při překročení tohoto ustanovení má druhý manžel právo dovolat se neplatnosti takového jednání, což vede k nižší právní jistotě třetích osob. Tento institut však vzbuzuje celou řadu dalších otázek, které mohou v praxi způsobovat problémy.

Občanský zákoník také upravuje režim založený rozhodnutím soudu, který může zrušit společné jmění manželů nebo zúžit rozsah společného jmění ze závažných důvodů a také vymezit pravidla správy společného jmění, přičemž důvody pro tato řešení se v italském a českém právu nepřekrývají, což vychází z rozdílných přístupů k vybraným otázkám.

Český zákonodárce také odlišně přistupuje k vypořádání společného jmění a dává přednost vůli manželů či bývalých manželů. Pokud se rozhodnou podat návrh soudu na vypořádání společného jmění, soudy mají poměrně širokou možnost rozhodnout o disparitě podílů. Naopak italské soudy tuto možnost téměř nemají a jsou v tomto ohledu svázaný principem rovnosti podílů. Toto italské pravidlo považuji za příliš striktní a *de lege ferenda* bych zařadila do *codice civile* další kvalitativní hlediska, ke kterým by byl soud oprávněn přihlížet při rozhodování o vypořádání. Ke vzniku

podílového spoluvlastnictví pak dle českého občanského zákoníku dochází až po 3 letech od zrušení, zúžení či zániku společného jmění, pokud nebylo společné jmění vypořádáno jinak. Zde je tedy zvolena zcela opačná koncepce než v *codice civile*.

Smyslem práce tedy bylo analyzovat italskou a českou právní úpravu manželských majetkových režimů, a zároveň poukázat na nejdůležitější rozdíly i některé nuance mezi zkoumanými právními řády, stejně tak jako na jejich shodné znaky. V této práci uvedené poznatky pak demonstrují, že ani jedna z těchto právních úprav není zcela optimální a každá z nich by si mohla vzít něco prospěšného z té druhé.

Seznam právních předpisů

zákon č. 89 ze dne 16. února 1913, notářský řád a o notářských úschovách
zákon č. 1159 ze dne 24. 6. 1929, o povolených náboženských vyznáních a uzavírání manželství před církevními hodnostáři
královský dekret č. 289 ze dne 28. 2. 1930, o změně zákona č. 1159 ze dne 24. 6. 1929
královský dekret č. 1398 ze dne 19. 10. 1930, trestní zákoník
královský dekret č. 262, ze dne 16. 3. 1942, občanský zákoník
zákon č. 298 ze dne 27. 12. 1947, Ústava Italské republiky
zákon č. 2215 ze dne 2. 4. 1865, občanský zákoník Italského království
zákon č. 431 ze dne 5. 6. 1967, o adopci nezletilých.
zákon č. 898 ze dne 1. 12. 1970, o rozvodu.
císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud., obecný zákoník občanský
ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky
zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném
zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudního řád
zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech
zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)
zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách
zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Seznam judikatury

- Corte cost., 21 giugno 1966, n. 71, in *Foro italiano*, 1966, n. 1, 1834
- Cass., 3 aprile 1980, n. 2167
- Corte cost., 9 febbraio 1983, in *Giurisprudenza costituzionale*, 1983, n. 1, str. 91
- App. Genova, 4 gennaio 1984, in *Giurisprudenza di merito*, 1985, n. 1, str. 585
- Cass., 7 maggio 1987, n. 4235
- Cass., 23 luglio 1987, n. 6424 in *Giustizia civile*, 1988, n. 1, str. 459
- Corte Cost., 10 marzo 1988, n. 311
- Cass., 2 giugno 1989, n. 2688
- Cass., 20 marzo 1991, n. 2983
- Cass., 11 giugno 1991, n. 6622
- Cass., 11 settembre 1991, n. 9513
- Cass., 18 giugno 1992, n. 7524
- Cass., 17 dicembre 1993, n. 12523
- Cass., 9 luglio 1994, n. 6493
- Cass., 18 agosto 1994, n. 7437
- Cass., 1 febbraio 1996, n. 875
- Trib. Trani, 12 maggio 1997, in *Diritto di famiglia e delle persone*, 1998, n. 2, str. 1472
- Trib. Milano, 21 maggio 1997, in *Famiglia e Diritto*, 1998, n. 6, str. 551-555
- Cass., 18 agosto 1997, n. 7437
- Cass. 23 settembre 1997, n. 9355
- Cass., 18 febbraio 1999, n. 1363
- Cass., 27 maggio 1999, n. 5172
- Cass., 5 ottobre 1999, n. 11036
- Cass., 19 febbraio 2000, n. 1917
- Cass., 3 novembre 2000, n. 14347
- Cass., 24 novembre 2000, n. 15177
- Cass., 27 febbraio 2001, n. 2844
- Trib. Palermo, 10 ottobre 2001, in *Vita notarile*, 2004, n. 1, str. 167

Cass., 27 febbraio 2003, n. 2954
Cass., 19 marzo 2003, n. 4033
Cass., 1 aprile 2003, n. 4959
Trib. Roma 7 aprile 2003, in *Giurisprudenza di merito*, 2003, n. 1, 2146
Cass., 12 settembre 2003, n. 13441
Cass., 24 febbraio 2004, n. 3647
Cass., 27 aprile 2004, n. 8002
Cass. 6 ottobre 2005, n. 19447
Cass., 20 gennaio 2006, n. 1197
Cass., 7 marzo 2006, n. 4890
Corte App. Milano, 27 settembre 2006, in *Diritto di famiglia e delle persone*, 2007, n. 2, str. 725
Trib. Catania, 17 luglio 2007, in *Notariato*, 2008, n. 6, str. 661-603 Cass., 9 ottobre 2007 n. 21098
Cass., 24 gennaio 2008, n. 1548
Cass., 6 marzo 2008, n. 6120
Cass., 2 febbraio 2009 n. 2569
Cass., 28 ottobre 2009, n. 22755
Cass., 15 giugno 2012, n. 9845
rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 4. 2000, sp. zn. 22 Cdo 1658/98
rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 7. 2004, sp. zn. 22 Cdo 700/2004
rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. 21 Cdo 948/2006
rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1754/2009
rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 7. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3450/2009
rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 8. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3110/2010
rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 10. 2014, sp. zn. 22 Cdo 1895/2014
rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 1. 2015, sp. zn. 22 Cdo 1480/2013

Seznam literatury

Kněžní zdroje

ALPA, Guido. *Istituzioni di diritto privato*. III. edizione. Torino: UTET, 2001. ISBN 88-02-05756-7.

ALUFFI BECK PECCOZ, Roberta; FERRARI, Alessandro; RABELLO, Alfredo M. *Il matrimonio. Diritto ebraico, canonico e islamico: un commento alle fonti*. Torino: G. Giappichelli, 2006. ISBN 88-348-6318-6.

ANELLI, Franco; BORGHESI, Domenico. *Codice della separazione e del divorzio. Commentato con dottrina e giurisprudenza*. Piacenza: La Tribuna, 2010. ISBN 978-88-61-32339-1.

ANELLI, Franco; SESTA, Michele. *Trattato di diritto di famiglia. Vol. 3: Regime patrimoniale della famiglia*. II. edizione. Milano: Giuffrè, 2012. ISBN 978-88-14-16363-0.

BALESTRA, Lorenzo. *Proprietà e diritti reali*. Volume 1. Torino: UTET Giuridica, 2011. ISBN 978-88-59-80685-1.

BALESTRA, Luigi. *Commentario del Codice civile. Della famiglia. Artt. 74-176*. Torino: UTET Giuridica, 2010. ISBN 978-88-59-80289-1.

BARBIERA, Lelio. *Il matrimonio: matrimonio civile, canonico, concordatario, degli acattolici, obblighi coniugali, separazione, divorzio, regimi patrimoniali del matrimonio*. Padova: CEDAM, 2006. ISBN 88-13-25883-6.

BĚLOHLÁVEK, Alexander J.; ČERNÝ, Filip; JUNGWIRTHOVÁ, Marianna; KLÍMA, Pavel; PROFELDOVÁ, Tereza; ŠROTOVÁ, Eliška. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-413-8.

BELLANOVA, Lorenzo; DE FILIPPIS, Bruno; FIORILLO, Lucia; GIANNATTASIO, Filomena; MEA, Raffaele; MOLINARO, Iolanda; PALADINI, Mauro; SCARPA, Antonio. *L'assegnazione della casa coniugale nella separazione e nel divorzio*. Padova: CEDAM, 2010. ISBN 978-88-13-300098.

BENANTI, Claudia. *Scioglimento della comunione legale e disciplina del patrimonio*. Torino: G. Giappichelli, 2013. ISBN 978-88-348-7872-9.

BEZOUŠKA, Petr; HULMÁK, Milan; PSUTKA, Jindřich; DOLEŽAL, Tomáš. *Soudní judikatura ve světle nového občanského zákoníku. Komentovaný rejstřík judikatury a jejího použití po rekodifikaci*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-090-6.

BEZOUŠKA, Petr; PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. 1. vydání. Ostrava: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-819-2.

ČECH, Petr; ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Praha: BOVA POLYGON, 2016. ISBN 978-80-7273-177-0.

CENDON, Paolo. *Commentario al codice civile. Artt. 143-230 bis: Diritti e doveri fra coniugi. Scioglimento del matrimonio. Separazione personale. Rapporti patrimoniali*. Milano: Giuffrè, 2009. ISBN 978-88-14-14854-5.

ČERNÁ, Stanislava; ŠTENGLOVÁ, Ivana; PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-735-5.

DE PAOLA, Vincenzo. *Diritto patrimoniale della famiglia nel sistema del diritto privato. Volume 2*. II. edizione. Milano: Giuffrè, 2002. ISBN 978-88-14-09384-5.

DE FILIPPIS, Bruno. *La separazione personale dei coniugi ed il divorzio. Conseguenze della crisi coniugale su coppia, famiglia, figli e beni*. II. edizione. Padova: CEDAM, 2012. ISBN 978-88-13-31420-0.

DE FILIPPIS, Bruno. *Il diritto di famiglia*. Padova: CEDAM, 2011. ISBN 978-88-13-31280-0.

DE MARCHI ALBENGO, Paolo Giovanni. *Il fondo patrimoniale*. II. edizione. Milano: Giuffrè, 2011. ISBN 88-14-16342-1.

DE VERGOTTINI, Giuseppe. *Diritto costituzionale*. VIII. edizione. Padova: CEDAM, 2012. ISBN 978-88-13-33089-7.

DI MARZIO, Paolo. *Il matrimonio concordatario e gli altri matrimoni religiosi con effetti civili*. Padova: CEDAM, 2008. ISBN 978-88-13-28254-7.

DVOŘÁK, Jan. *Majetkové společenství manželů*. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-86395-70-7.

DVOŘÁK, Jan; SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011. ISBN 978-80-7357-597-7.

DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-935-9.

DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek I. Díl první: Obecná část.* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3.

ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou.* Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2.

ELIÁŠ, Karel; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Principy a východiska nového kodexu soukromého práva.* Praha: Linde Praha, 2001. ISBN 80-7201-303-0.

FURGIUELE, Giovanni. *Libertà e famiglia.* Milano: Giuffrè, 1979.

GALGANO, Francesco. *Diritto commerciale. L'imprenditore. Le società.* VIII. edizione. Bologna: Zanichelli, 2013, str. 321. 978-88-0830-610-4.

GALGANO, Francesco. *Diritto privato.* XVI. edizione. Padova: CEDAM, 2013. ISBN 978-88-13-31532-0.

GALGANO, Francesco. *Istituzioni di diritto privato.* VII. edizione. Padova: CEDAM, 2013. ISBN 978-88-13-31533-7.

GIOVAGNOLI, Roberto. *I regimi patrimoniali della famiglia. Percorsi giurisprudenziali 2010.* Milano: Giuffrè, 2010. ISBN 978-88-14-15093-7.

HOLUB, Milan; POKORNÝ, Milan; BIČOVSKÝ, Jaroslav. *Společné jmění manželů.* Praha: Linde, 2000. ISBN 80-7201-226-6.

HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-552-7.

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Autonomie vůle v rodinném právu v česko-italském porovnání.* Brno: Masarykova univerzita Brno, 2003. ISBN 80-210-3093-3.

LIPARI, Nicolò; RESCIGNO, Pietro. *Diritto civile. Volume I: Fonti, soggetti, famiglia.* Milano: Giuffrè, 2009. ISBN 978-88-14-14892-7.

MEZZETTI, Luca. *Manuale breve diritto costituzionale.* X. edizione. Milano: Giuffrè, 2015. ISBN 978-88-14-20334-3.

NOVOTNÝ, Petr; IVIČIČOVÁ, Jitka; SYRŮČKOVÁ, Ivana; VONDRÁČKOVÁ, Pavlína. *Nový občanský zákoník: Rodinné právo.* Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-2475-167-2.

PATTI, Filippo. *Acquisti in comunione legale e circolazione dei beni di provenienza donativa*. Milano: IPSOA, 2011. ISBN 978-88-217-3564-6.

POCAR, Valerio; RONFANI, Paola. *La famiglia e il diritto*. III. edizione. Bari: Laterza, 2008. ISBN 978-88-420-8663-5.

PREITE, Filippo. *Atti notarili: Il regime patrimoniale della famiglia*. Torino: UTET Giuridica, 2012. ISBN 978-88-59-80738-4.

PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-565-7.

RADVANOVÁ, Senta; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 1999. ISBN 80-7179-182-2.

RAIOLA, Vincenzo; SALOMONE, Luigi. *Il regime patrimoniale della famiglia*. Padova: CEDAM, 2008. ISBN 978-88-13-27399-6.

RESCIGNO, Pietro. *Manuale di diritto privato*. Milano: IPSOA, 2000. ISBN 9788821713750.

RIMINI, Carlo. *Acquisto immediato e differito nella comunione legale fra coniugi*. Padova: CEDAM, 2001. ISBN 88-13-23875-4.

ROPPO, Vincenzo. *Trattato del contratto*. VI. volume. Milano: Giuffrè, 2006. ISBN 978-88-14-12493-8.

RUPERTO, Cesare. *La giurisprudenza sul codice civile. Coordinata con la dottrina. Libro I: Delle persone e della famiglia. Artt. 79-230bis*. Milano: Giuffrè, 2012. ISBN 978-88-14-16153-7.

SESTA, Michele. *Manuale di diritto di famiglia*. VI. edizione. Padova: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-88-13-35739-9.

SESTA, Michele. *La responsabilità nelle relazioni familiari*. I. edizione. Milano: Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-88-598-0257-0.

ŠÍNOVÁ, Renata; ŠMÍD, Ondřej a kol. *Manželství*. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-046-8.

ŠTENGLOVÁ, Ivana; HAVEL, Bohumil; CILEČEK, Filip; KUHN, Petr; ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3.

ŠTĚPÁNOVÁ, Silvie. *Společné jmění manželů a podnikání*. Brno: Computer Press, 2006. ISBN 80-251-1161-X.

SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a kol. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-423-0.

ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Díl druhý: Věcná práva*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-468-0.

ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef; ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-457-6.

TICHÝ, Luboš; RONOVSÁ, Kateřina; KOCÍ, Miloš (eds.). *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014. ISBN 978-80-87488-14-0.

VERDE, Camillo. *Le convenzioni matrimoniali*. Torino: UTET, 2003. ISBN 88-02-05961-6.

WINTEROVÁ, Alena; MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-077-2.

WINTEROVÁ, Alena; MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první: Řízení nalézací*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-076-5.

ZUKLÍNOVÁ, Michaela. Jak dál v majetkovém právu manželském... In *Pocita Sentē Radvanové k 80. narozeninám*. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, str. 615-621. ISBN 978-80-7375-432-1.

ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7478-937-3.

ZUKLÍNOVÁ, Michaela; PSUTKA, Jindřich. *Spoluvlastnictví a společné jmění manželů*. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-86131-58-0.

Časopisecké zdroje

BENEŠOVÁ, Eva. Co přinesla novela občanského soudního řádu a exekučního řádu? *Právo a rodina*. 2015, roč. 17, č. 8, str. 1-3. ISSN: 1212-866X.

BENEŠOVÁ, Eva. Novela občanského soudního řádu a výkonvací řízení od 1. 9. 2015. *Právo a rodina*. 2015, roč. 17, č. 9, str. 22-23. ISSN: 1212-866X.

BUSNELLI, Francesco. La „comunione legale“ nel diritto di famiglia riformato. *Rivista del notariato*, 1976, I, str. 39-47. ISSN 2499-2828.

CIAN, Giorgio; VILLANI, Alberto. La comunione dei beni tra i coniugi. *Rivista di diritto civile*, 1980, I, str. 336-347. ISSN 0035-6093.

DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Změny ve vypořádání společného jmění manželů. *Právo a rodina*. 2015, roč. 17, č. 12, str. 1-3. ISSN: 1212-866X.

EPPINGER, Aleš. Svěřenské fondy – několik postřehů z praxe. *Rekodifikace & praxe*. 2015, roč. 3, č. 4, str. 6-8. ISSN: 1805-6822.

FINOCCHIARO, Mario. La comunione legale dei beni tra i coniugi. Cenni introduttivi. *Vita notarile*, 1993, III, str. 101-135. ISSN: 1824-1484.

GORINI, Michela. Diritti di credito e comunione legale. *Famiglia, Persone e Successioni*, 2008, VII, 596-607. ISSN 1825-7941.

GRYGAR, Jiří. Rozvod od roku 2014 – poznatky a připomínky ze soudní praxe. *Rekodifikace & praxe*. 2016, roč. 4, č. 1, str. 4-9. ISSN: 1805-6822.

KAVALÍR, Jakub. Výkladové stanovisko k možnosti exekučního postihu majetku náležejícího do SJM. *Právo a rodina*. 2014, roč. 16, č. 7, str. 1-4. ISSN: 1212-866X.

KOCÍ, Miloš. Institut svěřenského fondu v NOZ. *Bulletin advokacie*. 2014, č. 1-2, str. 28-32. ISSN 1210-6348.

KRÁLÍK, Michal. Vypořádání SJM – možná nerovnost podílů. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 6, str. 37-40. ISSN 1210-6348.

LUŽNÁ, Romana. Společné jmění manželů a exekuce. *Právo a rodina*. 2009, roč. 11, č. 6, str. 10-15. ISSN 1212-866X.

LUŽNÁ, Romana. Účinky prohlášení konkursu na společné jmění manželů. *Právo a rodina*. 2009, roč. 11, č. 1, str. 18-20. ISSN 1212-866X.

NOVOTNÁ, Věra. Rodinné právo v novém občanském zákoníku (1.) *Právo a rodina*. 2014, roč. 16, č. 1, str. 1-7. ISSN: 1212-866X.

OBERTO, Giacomo. Comunione legale, immobili di cooperative a contributo pubblico e rimborsi ex art. 192 comma 1 c.c. *Famiglia e Diritto*, 2009, II, str. 133-147. ISSN 1591-7703.

PONDIKASOVÁ, Tereza. Právní jednání týkající se majetku ve svěřenském fondu – vybrané otázky. *Rekodifikace & praxe*. 2015, roč. 3, č. 4, str. 2-5. ISSN: 1805-6822.

RIVA, Ilaria. Comunione legale tra coniugi e diritti di credito, *Giurisprudenza Italiana*, 2008, IV, str. 581-603. ISSN 1125-3029.

ŠMÍD, Ondřej. Řízení o rozvodu manželství nově. *Rekodifikace & praxe*. 2014, roč. 2, č. 1, str. 2-3. ISSN: 1805-6822.

ŠŮSOVÁ, Táňa. Přinesla novela účinná od 1. 1. 2014 pro společné oddlužení manželů něco nového? *Ad notam*. 2015, č. 1, str. 3-5. ISSN 1211-0558.

Internetové zdroje

http://www.dirittierisposte.it/Schede/Famiglia/Separazione/la_divisione_dei_beni_id1111510_art.aspx [navštíveno dne 20. 5. 2016]

OBERTO, Giacomo. *Lo scioglimento della comunione legale e la divisione dei beni*. ASTRA.CMS.it [online] [cit. 3. 5. 2016] Dostupné z: <http://astra.csm.it/incontri/relaz/17542.pdf>

ANDRINI, Maria Claudia. *Convenzioni matrimoniali, accordi di separazione e di divorzio*. CORTEDICASSAZIONE.it [online] [cit. 19. 2. 2016] Dostupné z: http://www.cortedicassazione.it/cassazione-resources/resources/cms/documents/20050531_Convenzioni_matrimoniali_Andrini.pdf

ISTITUTO NAZIONALE DI STATISTICA. *Anno 2014. Matrimoni, separazioni e divorzi*. ISTAT.it [online] [cit. 25. 10. 2015] Dostupné z: <http://www.istat.it/it/files/2015/11/Matrimoni-separazioni-e-divorzi-2014.pdf?title=Matrimoni%2C+separazioni+e+divorzi+-+12%2Fnov%2F2015+-+Testo+integrale.pdf>

<https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky-2014>. [navštíveno dne 15. 1. 2016]

http://www.causadiseparazione.it/divorzio/tempistiche_divorzio.html [navštíveno dne 30. 4. 2016]

Název práce v anglickém jazyce:

Matrimonial property regimes in Italian and Czech law

Manželské majetkové režimy v italském a českém právu

Shrnutí

Tato diplomová práce se zabývá manželskými majetkovými režimy a jejich právní úpravou v italském *codice civile* a českém občanském zákoníku. Zvolené téma je velice důležité nejen z pohledu manželů a rodiny, ale i třetích osob, které s manžely právně jednají. Cílem této práce je analyzovat a porovnat právní úpravu manželských majetkových režimů v České republice a v Itálii.

Tato práce je rozdělena na úvod, tři části dále členěné na jednotlivé kapitoly a závěr. První část je věnována právu italskému. Zabývá se základními východisky italského právního řádu a jednotlivými majetkovými režimy mezi manžely, jež jsou upraveny v *codice civile*. Věnuje se tedy zákonnému režimu společného jmění, jeho vzniku, součastem společného jmění (aktivům, odloženému společnému jmění a pasivům), výhradnímu majetku a též pojednává o pravidlech správy společného jmění, od kterých se manželé nemohou smluvně odchýlit. Následně se zabývá smluvenými režimy, tedy režimem oddělených jmění, jinými režimy založenými manželskou smlouvou a zvláštním institutem majetkového fondu. Posléze je proveden rozbor důvodů zániku společného jmění a jeho vypořádání.

Druhá část práce pojednává o české právní úpravě manželských majetkových režimů v občanském zákoníku. Zabývá se manželskými majetkovými režimy – zákonným režimem společného jmění, smluvenými režimy a režimem založeným rozhodnutím soudu, včetně pravidel správy těchto režimů. Nejprve postihuje zákonný režim a součásti společného jmění, výhradní majetek a též správu společného jmění v rámci zákonného režimu. Dále pojednává o smluveném režimu, který může spočívat v oddělených jměních manželů, vyhrazení vzniku společného jmění ke dni zániku manželství nebo v zúžení či rozšíření rozsahu společného jmění v zákonném režimu; a zabývá se též správou ve smluveném režimu. Také se věnuje režimu založenému rozhodnutím soudu a možným zásahům soudu do správy společného jmění. Následně pojednává o zániku společného jmění a jeho vypořádání.

Třetí část této práce je věnována komparaci italského a českého právního řádu, poukazuje na některé shodné znaky zkoumaných právních úprav, ale zejména provádí rozbor nejnápadnějších odlišností a zabývá se pozitivními i negativními důsledky, které může přinášet zvolené řešení. Také obsahuje subjektivní hodnocení autorky textu a navrhovaná řešení *de lege ferenda*.

Matrimonial property regimes in Italian and Czech law

Resumé

This master thesis deals with matrimonial property regimes under the Italian Civil Code and the Czech Civil Code. This issue is significant not only from the perspective of spouses and their families, but also important for everybody who makes contract with a spouse. The purpose of this thesis is to analyse and compare Italian and Czech provisions related to marital property regimes and to point out similarities and differences between them.

This thesis consists of an introduction, three parts that are further divided into chapters and a conclusion. The first part is an analysis of Italian provisions. It deals with the fundamental principles of the Italian legal system and matrimonial property regimes as codified in the *Codice civile*. First of all, it examines statutory community of property, marital assets (marital property, deferred community of property and liabilities), personal property and also deals with mandatory rules of the management of marital assets. Then it deals with contractual regimes, namely the separation of property, the property fund and other marital and prenuptial agreements. Subsequently, it examines the termination of community of property and the division of marital assets.

The second part concerns the Czech provisions related to matrimonial property regimes laid down by the Civil Code. Therefore, it examines the statutory community of property regime, contractual regimes and the property regime based on the court ruling, and also corresponding management of the marital assets. It analyses the statutory community of property, marital assets and personal property and also the management of marital assets under the statutory rules. Then it deals with contractual regimes, that is the separation of property regime, the regime under which the community of property is established upon the termination of marriage, as well as an expansion or reduction of the scope of the community of property. It also outlines the management of marital assets based on contract. Then it examines the regime based on court ruling and the management of marital assets. Subsequently, it discusses the termination of community of property and the division of marital assets.

The third part is a comparison of both Italian and Czech Civil Code, that shows similarities in these regulations, but it is primarily an analysis of the most important differences. This part discusses the positive and negative aspects of enacted provisions in both countries. It also contains a subjective assessment of the Czech and Italian regulation and proposes solutions to be adopted by legislators in the future.

Regimi patrimoniali fra i coniugi nella legge italiana e ceca

Riassunto

Questa tesi di laurea riguarda i regimi patrimoniali fra i coniugi e i provvedimenti nel codice civile italiano e nel codice civile ceco. Questo argomento è molto importante non solo dal punto di vista dei coniugi e delle famiglie, ma anche per terzi che concludono i contratti con il coniuge. Lo scopo di questo lavoro è quello di analizzare e confrontare le norme riguardanti i regimi patrimoniali tra coniugi in Italia e nella Repubblica Ceca.

Questa tesi di laurea è divisa in una introduzione, tre parti ulteriormente suddivisi in singoli capitoli e una conclusione. La prima parte è dedicata al ordinamento italiano. Esamina i principi fondamentali del sistema giuridico italiano e i regimi patrimoniali tra i coniugi che sono regolati dal codice civile. Analizza soprattutto la comunione legale dei beni, la sua creazione, l'oggetto della comunione (i beni, la comunione de residuo e gli obblighi gravanti sui beni della comunione), i beni personali e riferisce alle regole inderogabili dell'amministrazione della comunione. Poi esamina i regimi convenzionali, cioè la separazione dei beni, un fondo patrimoniale e le altre convenzioni matrimoniali. L'ultima parte è un'analisi della cessazione della comunione e la divisione dei beni.

La seconda parte è dedicata al regolamento ceco dei regimi patrimoniali tra coniugi nel codice civile del 2012. Si tratta dei regimi seguenti – la comunione legale dei beni, i regimi convenzionali e il regime patrimoniale basato sulla decisione del tribunale, ed anche comprende le regole riguardanti l'amministrazione dei beni comuni in questi regimi. In primo luogo analizza la comunione legale dei beni e l'oggetto della comunione, beni personali e la gestione dei beni comuni. Poi si occupa con i regimi convenzionali, cioè il regime della separazione dei beni, regime a partecipazione differita e la riduzione o l'estensione dell'oggetto della comunione, e l'amministrazione convenzionale. Questa parte esamina anche un regime basato sulla sentenza del tribunale a la corrispondente amministrazione. Successivamente analizza la cessazione della comunione e la divisione dei beni.

La terza parte fa un confronto fra l'ordinamento italiano e ceco, evidenzia quale sono le somiglianze, ma è principalmente un'analisi delle differenze più evidenti. Questa parte analizza i vantaggi e gli svantaggi delle scelte fatte dai legislatori. Essa contiene inoltre una valutazione soggettiva delle disposizioni nel codice civile ceco e italiano e suggerisce le soluzioni da adottare da parte dei legislatori.

Klíčová slova: manželské majetkové režimy, společné jmění, režim oddělených jmění

Key words: matrimonial property regimes, community of property, separation of property